

Gabriela Adameșteanu, Rodica Palade, Andrei Cornea, Dan Perjovschi, Ioana Ieronim

Nr. 22 (432), 2 - 8 iunie 1998

TIRGUL DE CARTE

Junie 1998

22
ANUL IX

RADU VASILE
prim-ministru

pag. 6-7

INTERVIU

SUPLIMENT GRATUIT

- All
- Alternative
- Didactică și Pedagogică
- Economică
- Humanitas
- Institutul European
- Militară
- Nemira
- Polirom
- Teora
- Trei
- Vremea

Gabriel Andreescu: FIDESZ la Budapesta, UDMR în România pag. 3

Schimbările operate de domnul Radu Berceanu, ministrul PD al Industriilor, în conducerea celor trei regii (RENEL, ROMGAZ și PETROM), fără consultarea principalului partener de coaliție, PNȚCD, au determinat noi valori în și așa agitata viață politică românească.

A acționat domnul Berceanu în limita mandatului său? După liderii PD, da, după țărăniști, nu! Argumentul primilor: în sfera ministerului său orice ministru are dreptul de a opera schimbări de personal. Cu atât mai mult în cazul unui minister având enorma răspundere a unei restructurări rapide și de mari proporții a industriei. Nu poți pretinde ministrului de resort să atingă aceste obiective fără a-i da și mijloacele, printre care și pe acela de a-și alege colaboratorii. Așa să fie?

A doua întrebare este dacă, uzând de aceste mijloace, domnul Berceanu a urmărit scopuri pure (să le zicem) sau politice, cum ar fi creșterea influenței partidului propriu în detrimentul PNȚCD. Or, există indicii în acest ultim sens. Un exemplu: în timp ce, potrivit fostului ministru al Reformei, domnul Ilie Șerbănescu, regia RENEL este cea mai întârziată sub raportul restructurării, tocmai directorul ei general, reputat ca apropiat de PD, domnul Aureliu Lecca, a fost menținut în funcție. Îmbrățișată de o parte a presei, teza parțialității

ministrului este susținută cu vigoare de PNȚCD, nemulțumit între altele de schimbarea președintelui de la ROMGAZ, un țărănist, bucurându-se de sprijinul organizației PNȚCD de la Mediaș. Mai sînt și alte exemple prin care devine greu de susținut teza PD că se urmărește doar accelerarea restructurării sau

ȘERBAN ORESCU

Conflictul PD/PNȚCD

sanționarea unor conducători inactivi. După cum greu de susținut e și teza PNȚCD că ministrul Industriilor a încălcat drepturile partidelor de a desemna, în baza protocolului din martie 1997, conducerile regiilor atribuite fiecăruia.

E drept, protocolul încheiat pe timpul guvernării Ciorbea nu a fost declarat nul în mod expres, dar ni se pare contestabil dreptul partidelor de a-și aronda domenii din economia națională (unii au vorbit chiar de „vaci de muls”, incriminând procedul în sine!).

În aceste condiții, domnul Remus Oprea,

vicepreședinte al PNȚCD, a cerut demisia ministrului Berceanu.

Primul-ministru, Radu Vasile, pare favorabil concesiilor, cu atât mai mult cu cât PNL a arătat și de data aceasta că susține poziția PD.

Poziția primului-ministru poate displăcea unor lideri țărăniști. Din punct de vedere moral, ea poate fi criticată. Dar în actualele condiții există îndoiele că opinia publică ar înțelege o strategie conducînd la o nouă criză de guvern. Mai strategică pare replierea! Ea ar putea fi valorificată ceva mai târziu în ipoteza că domnul Berceanu nu ar reuși să traducă în viață programul de restructurare, în ciuda spiritului concesiv al țărăniștilor. Dimpotrivă, o strategie PNȚCD intransigentă în chestiunea conducerilor poate servi domnului Berceanu spre a-i reduce răspunderea.

Aceasta nu înseamnă că problema culpabilității a devenit inactuală; cel puțin pe planul colegialității, PD a comis o mare aroganță. În plus, de întrebări precum „cine și-a încălcat angajamentul?” sau „cine riscă o nouă criză de guvern?” atîrnă credibilitatea partidelor.

În alte condiții istorice, comuniștii au pus mîna pe putere și printr-o succesiune de obligații asumate în cadrul unor coaliții, apoi încălcate. Opinia publică nu poate fi indiferentă dacă, fie chiar tendențial, asemenea metode redevin actuale.

Stimată redacție,

Subsemnatul Mihai Delcescu, sesizat de campania întreprinsă de anumite cercuri mult interesate într-o așa zisă „reconciliere națională”, în care să se tragă cu buretele peste suferințele unui popor întreg printr-o amnistiere a crimelor și abuzurilor fostului regim comunist și neocomunist, inclusiv celebrele „minerade”, ca fost deținut politic și veteran de război, m-am simțit obligat să vă trimit alăturatul articol spre publicare. Evident, în ipoteza că sinteza de părere expunerii mele că, absolvind inovații de o dreaptă răspundere, sub pretextul unui ipocrit creștinism interpretat în beneficiul vinovaților, se aduce o gravă jignire principiilor creștine și de drept în numele cărora s-au constituit în trecut și în prezent tribunale internaționale, atunci când justiția națională nu a putut opera, așa cum este în prezent cazul masacrelor din Ruanda și din fosta Iugoslavie, fiindcă un criminal rămas nepedepsit este o încurajare pentru crime viitoare.

Cu stimă,

Mihai V. Delcescu,
Gelsenkirchen-Resse, 4 mai 1998

(...) În toamna lui 1957, mă aflam în marele celular din Craiova, 8 înși în patru paturi, pe o suprafață de 8 mp. Cu mine în pat, dormea un tânăr predicator sectant, prins de grâncierii sirbi și returnat patriei, care (mamă vitregă), îl răsplătise cu 7 ani de pensiune „garni”! Dar, fiind predicator, omul a încercat să facă și-n temniță prozeliți, iar singurul care s-a încumtat să-i țină piept am fost eu, fiindcă mă interesa tema, individul și psihologia lui. Și, fiindcă subiectul lui preferat era nonviolența, îmi cita mereu texte corespunzătoare din *Biblie*.

– Bine, l-am întrebat, dar dacă vrea cineva să te omoare, nu te aperi?
– Nu, fiindcă vede Domnul și mă apără El, dacă vrea!

– Dar dacă vii acasă și vezi că un tilhar îți-a omorât copiii și îți violează soția, iar dumneata ai în mână un baston, nu îți vei apăra soția?
– Nu, fiindcă vede Domnul și va fi cum va vrea El...

Eram pur și simplu uimit de atîta „dragoste și credință creștină” care mi-a amintit de martirii din circurile romane, ce cîntau în extaz imnuri de slavă, cînd năvăleau fiarele să-i sfîșie (...)

Mi-am reexaminat cunoștințele, pe cele învățate la facultate, și concluziile dictate de rațiune, cum că orice colectivitate, ca să poată exista, are nevoie de norme de conduită obligatorii pentru toți membrii ei, reguli care dacă nu prevăd sancțiuni corespunzătoare, aplicate cu strictețe, rămîn literă moartă; mai ales că, prin iertare, adică prin anularea tragerii la răspundere și sancționarea unei infracțiuni, aceasta duce implicit la domnia bunului plac, deci, în final, la haos! I-am replicat că Isus i-a biciuit pe zarații din Templu și că le-a spus apostolilor să-și cumpere sabie, dar toate contraargumentele mele s-au izbit de același zid (...). Finalul discuțiilor noastre a fost însă cu totul neașteptat, fiindcă după cca două luni de catehizare a mea bunul „creștin”, exasperat, a apelat la un argument zdrobitor: „Domnule, dumneata ești un om deștept (aprecierea lui m-a flatat teribil), iar noi avem nevoie de oameni deștepti! Vino la noi și ai să te umpli de bani!” Cu asta, pe mine m-a făcut „șah mat”, dar camarazii de celulă, printre care era și un avocat, au rîs cu hohotel!

La Aiud, se povestește că un „secu” i-ar fi spus cîndva unui deținut: „Bă,

noi putem să facem cu voi ce vrem, fiindcă și dacă ați ajunge voi la putere o să ne ierțați, că voi sînteți creștini, dobitoacule!” Semn că era un bun psiholog!

Și iată-mă ajuns din nou la creștinism, interpretat filosofic antistatal, fiindcă iertarea aplicată astfel ar genera o catastrofă socială.

Dar problema asta am discutat-o și la Aiud, cu un preot călugăr fost avocat, care m-a sfătuit cu multă înțelepciune: „Cercetează, ca să poți crede” și mi-a explicat inteligent, argumentat logic, teologic și juridic, că:

1) Iertarea înseamnă ștergerea, deci uitarea unei greșeli (nu cum susțin unii... culturnici: „Iert, dar nu uit”), și presupune trei condiții.

1) Pocăința vinovatului (echivalență în dreptul penal cu trecerea unui anumit interval de timp, în care vinovatul arată că s-a îndreptat și i se acordă reabilitarea, adică „uitarea greșelii”, el fiind considerat fără pată și integrat în societate cu toate drepturile, adică fără discriminare.

2) Repararea, pe cît posibil, a prejudiciului cauzat (despăgubirea prevăzută de toți legiuitorii, de la Sargon, Ha-

murabi, Moise și romani, pînă astăzi).

3) Ispășirea; fiindcă prin ea, „păcătoșul se eliberează psihic și moral de victimă, în caz contrar el rămînîndu-i aservit, adică obligat acestuia.

Desigur, fiecare om are dreptul să „ierțe”, adică să absolve de pocăință, să renunțe la cuvenitele despăgubiri și la pedepsirea vinovatului, dar *nimeni* nu are dreptul să o facă, decît pentru greșelile săvîrșite *contra lui*, dar *nu* și pe cele *contra altuia* și, cu atît mai puțin, în numele unui întreg popor, ba chiar și pentru morți, care doar ei ar avea dreptul să o facă! (...) S-a preconizat de naivi, la fel de absurd, să fie identificați vinovații, pentru a fi puși *simbolic* la zidul infamiei și apoi să fie reconsiderați în cadrul societății, la rînd cu fostele lor victime! (...) Evident că o asemenea soluție umanitară și „creștină” ar fi și pe placul necreștinilor, fiindcă le-ar îngădui ușor accesul la poziții social-politico-economice celor deveniți peste noapte democrați capitaliști pe pielea proletarilor, dar rămași legați între ei (ca mafioții), prin păcatele trecutului, interesele prezentului și perspectivele viitorului.

Cînd, pe tot globul, încă mai sînt vinați criminalii contra umanității din urmă cu peste 50 de ani, cum poate îndrăzni cineva să se afirme a fi mai creștin decît toți creștinii? Încît revin la predicatorul sectant și îl regălesc în toți acești ipocriți, la fel de creștini ca el: mafioți de tip *KGB* neccapitalist, lupi ascunși în pielea de oaie, ce încearcă să ne prostească (...)

Stimate domnule
Daniel Vighi,

Am scris azi două scrisori: una pentru *Universitatea* din Timișoara și o alta către profesorul Pavel Petroman despre care vorbiți în articolul dumneavoastră din 17-23 II (1998) în revista „22”.

Trebuie să știți că articolul dumneavoastră, sînt sigur, a fost sorbit și citit de către mulți ca mine. M-am bucurat foarte mult cînd am văzut că în „22” se pot scrie și articolele acestea. Vă felicit și să dea Dumnezeu să vă tîna obiceiul și să mai scrieți.

Am crezut că vor fi mulți care să vă urmeze. Materialul în legătură cu acest subiect e enorm.

Am înfuriat și eu cîteva rînduri pe care le-am trimis la „22” – dar vîd că a fost în zadar. Îmi dau prea bine seama că articolul meu nu e așa de lustruit ca al dumneavoastră. Aveți avantajul talentului de scriitor, talent care mie îmi lipsește. Am cam bănuț eu că nu se va publica. Nu vă invidiez pentru talentul dumneavoastră și, din contră, să mai scrieți despre învățămîntul din vremea comunistului. Și eu sînt o victimă a *echipelor* de care v-ați lovit dumneavoastră.

Tot mereu am scris pe la Brașov, pe la *Inspectoratul școlar*, să-mi spună ceva despre unul Hamza (sau Amza), care a jucat rolul lui Pavel Petroman. Aș vrea să-l găsesc și să încrucisăm săbiile în fața lumii. Nu vreau să arăt că sînt mai mult ca el, ci numai aceea că *sînt* ca și el. Necazul e că nu-l pot găsi. Cei ce-au citit scrisoarea și scrisorile mele au văzut despre ce e vorba și caută să cocolosească treaba.

De cîndva dați de el, atunci rog să mă înștiințați.

În articolul meu, trimis la „22”, am arătat și cazul profesoarei Ileana Vintilă din Sinaia. Aceasta a murit în urma persecuțiilor inspectorilor, pentru faptul că a fost observată că purta o cruculiță cu lăntșor la gît. Despre ea s-a scris în ziarul *România liberă* din 4 august 1993. Ziaristul spune că asasinii se plimbă azi nestingheriți prin Sinaia și au pensii bune. Articolul e pe pagina I și e și portretul ei.

Și soția mea, tot profesoară și ea, a murit din cauza persecuțiilor inspectorilor. I s-a făcut proces și a fost prelucrat în fața a sute și sute de cadre didactice, de pe la Sighișoara. A fost acuzată că nu și-a însușit critica. Azi își doarme somnul de veci în cimitir, iar asasinii ei stau și se plimbă liniștiți, cu case bune, cu pensii grase...

Poate că voi mai scrie. Rog să fiu scuzat pentru îndrăzneala mea...

Paul Turcanu,
Malmö, Suedia, 25 mai 1998

Cu puțin timp în urmă, doamna Ana Blandiana declara că apariția lui Silviu Brucan la televiziune este un „act imoral”.

Cu surprindere constat că revista dumneavoastră nu împărtășește această judecată. Într-adevăr, doamna Ioana Ieronim consideră această apariție drept „normală”, de vreme ce-i face cronică și încă una foarte favorabilă, încîntată, ca să nu spun entuziastă(!). Ea găsește în „performanțele” dumnealui „calități” inedite: „beneficiul de a veni cu informații proaspete”; sau „exercițiul de o viață a lui Silviu Brucan este acela de a ne spune ce trebuie să credem”. Și culminează cu reproducerea celebrilor „note”, adică a nerușinării, sfidării, batjocurii, provocării celor mai ordinare, imunde și josnice expresii ale acestui „dinozaur” comunist.

Într-adevăr, domnul Silviu Brucan în „exercițiul său de o viață întreagă” a încercat să „ne spună ce trebuie să credem”, dar în sensul de a ne dezinforma, manipula prostii cu un scop suprem: distrugerea identității noastre naționale prin exterminarea elitei politice și intelectuale.

Și ca totul să se transforme în coșmar, în p. 17 o *amplă* reclamă a aceluiași referitoare la o carte de „amintiri”...

Două întrebări:

a. Arătați-mi o țară (dintre „fostele” comuniste) unde un om cu „trecutul” lui Silviu Brucan apare la televizor și culmea(!) „dă note” clasei politice și intelectuale respective.

b. Fără malițiozitate, dar cu *multă îngrijorare*: pe cînd o rubrică (permanență?) la „22” acestei „relicve” bolșevice?

Cu stimă,

M. Nicolau
București, 8 mai 1998

Îngrijorarea lui M. Nicolau se bazează pe neînțelegerea cheii în care a fost conceput comentariul la care se referă în scrisoare. Chiar pasajul (de altfel, citat aproximativ) despre faptul că Silviu Brucan ne spune și acum „ce trebuie să înțelegem” era de natură să-l avertizeze pe semnatarul scrisorii de distanța implicată în această însemnare.

Ioana Ieronim

PREȚURI NOI DIN 26 MAI '98 LA ABONAMENTELE INTERNE

Și în continuare, abonamentele pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război asigură o reducere de 50% față de pretul de vânzare per exemplar:

- Numai 15.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu
- Numai 12.000 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție.

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere (32%):

- 19.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
- 16.000 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București. Adevărințele (talon de pensie, adevărințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

ANDREI CORNEA

Dincoace și dincolo de reformă

Săptămîna trecută dobinzile bancare la depozite au scăzut sensibil; în schimb, în mod aparent paradoxal, dobinzile la credite au rămas neschimbate, adică mari. A apărut un exces de lei care, în loc să fie transformat în credite pentru întreprinderi, a fost transformat fie în valută, fie în bonuri de tezaur. Leul s-a depreciat într-o oarecare măsură față de dolar.

Se pune întrebarea: de ce nu au micșorat băncile dobinzile la credit? Probabil, fiindcă, în pofida declarațiilor contrare, băncile nu doresc să se angajeze într-o politică activă de creditare a economiei: pe de-o parte, se tem că nu vor recupera banii, blocați undeva în lanțul economic, pe de-alta, lipsesc încă multe din legile care să stimuleze economia. În România, există mentalitatea generală că banii, odată împrumutați cuiva, nu se vor mai întoarce și că banii împrumutați de la cineva nu trebuie neapărat returnați și mai ales nu trebuie returnați la termen.

Totuși, de vreme ce majoritatea sectorului bancar se află în minile statului, rămîne aparent curios de ce, totuși, băncile nu au scăzut dobinzile la credit, odată ce, ca urmare a acțiunilor BNR, scăzuseră dobinzile la depozite. În fond, prin canalele abilitate, guvernul putea impune consiliilor de administrație ale băncilor de stat o coborîre a respectivelor dobinzi; dar n-a făcut-o. De ce? Desincronizare, nepricepere, dezinteres?

În pofida programelor „cu termene și responsabilități precise”, a angajamentelor solemne, frapează în continuare defazajul și necondonarea acțiunilor guvernamentale îndreptate în direcția reformei. Ceea ce s-a spus mai sus e numai un exemplu, dar avem mereu impresia că lipsește o strategie de ansamblu, un plan, o viziune globală.

Reforma este văzută la noi alfit sectorial, cit și superficial: sectorial, fiindcă pentru mulți are importanță numai reforma dintr-un anumit sector — de exemplu, cel economic —, dar ceea ce se întîmplă, să spunem, în sectorul proprietății, al personalului sau în cel al drepturilor omului pare neglijabil. (Probabil că și numărul foarte mare de ingineri din structurile guvernamentale conduce la acest rezultat: reforma apare mai ales ca un proces limitat tehnico-economic.) Pe de-altă parte, reforma este înțeleasă superficial: nu se înțelege că un anumit sector trebuie reformat în întregime, pînă la capăt, altminteri toate eforturile sînt zadarnice: aici gradualismul, devenit politică de stat sub guvernul Văcăroiu și, din păcate, continuat și după alegerile din 1996, se arată extrem de

păgubitor: reacțiile la o reformare lentă sînt mai viguroase decît procesul de reformă însuși.

Afirmam într-un alt articol că pericolul real al extremismului politic nu vine de la partidele extremiste sau radicale, deoarece acestea reprezintă o minoritate, ci de la slăbiciunea convingerilor democratice ale unor reprezentanți importanți ai „curenților principale”. Principiul poate fi extins în toate domeniile reformei: pericolul adevărat de blocare a reformei nu vine de la antireformiștii declarați (dar mai are cineva curajul astăzi să se declare „împotriva reformei”, după cum mai are cineva curajul astăzi să se declare pe față „împotriva drepturilor omului?”). Nu nostalgicii „epocii de aur” — desigur minoritari — blochează reforma, ci mai degrabă lipsa de convingere a majorității clasei politice „principale”. Acești oameni fie încă nu înțeleg pe deplin ceea ce au de făcut, fie nutresc intima convingere că, într-un fel, „această reformă” este mai curînd impusă României de către organismele internaționale, așa cum, pe timpuri, marile puteri europene impuneau țărilor mici tratatele de pace, și că ea, în consecință, nu este bine adaptată „condițiilor concrete”.

Alți politicieni, funcționari, oameni de afaceri etc., în fine, întuesc faptul că o reformă completă — adică dezvoltată alfit intensiv, cit și extensiv — ar șubrezi diferite poziții de monopol, ar desființa privilegiile economice, sociale sau ar diminua „capitalul simbolic” de care dispun anumite grupuri cărora ei le aparțin. Impunînd o concurență reală, pe toate planurile, între oameni cu șanse egale și supuși unui tratament nediscriminatoriu, o asemenea reformă ar fi mult mai mult decît o reformă: ar fi o veritabilă revoluționare a societății românești — o revoluție pașnică și de durată. Or, fie și o observație superficială arată că, în numai cîțiva ani, România postcomunistă a evoluat spre un sistem economic, politic, social și chiar cultural bazat pe privilegiu și monopoliuri pietrificate, un sistem profund „contrarevoluționar”, ca să spunem așa, sau conservator. Foarte multe s-au schimbat din 1989 și se schimbă în continuare, dintre care destule sînt foarte pozitive; problema este că societatea românească nu a devenit cu adevărat și în profunzime mai egalitară, mai „republicană” în sensul etimologic al cuvîntului. Acest lucru, de fapt, blochează o reformă completă, deopotrivă în intensitate și în extensivitate.

Ceea ce ne ține dincoace de reformă este, pînă la urmă, teama de a trece dincolo de ceea ce e doar o simplă reformă tehnică.

Bell Helicopters în România

Pe 21 mai ministrul Apărării, Victor Babiuc, a declarat că programul de fabricare, la IAR Brașov, a elicopterelor de atac Dracula produse de compania americană Bell Helicopters va fi pus în practică întrucît acest lucru „este în interesul securității naționale a României”. În vara anului trecut, Bell Helicopters a semnat cu FPS documentele pentru achiziționarea a 70% din acțiunile Fabricii IAR Ghimbav, Brașov. Condiția impusă de partea americană la semnarea contractului a fost ca armata română să achiziționeze 96 de aparate de tipul AH 01 RO Dracula ce vor fi produse la IAR-Ghimbav. Costul estimativ al acestei achiziții este de 1,5 miliarde dolari. MAPN a semnat acest contract și încearcă să obțină de pe piața internațională de capital finanțarea necesară derulării proiectului. Ministrul Industriei și Comerțului, Radu Berceanu, care afirmase în mai multe rînduri că fabricarea în România a elicopterelor Dracula este dezavantajoasă pentru România, a spus, pe 21 mai, că este de acord cu preluarea Fabricii IAR Ghimbav de către compania americană, dar „nu este corect ca această achiziție să fie legată de cumpărarea (de către MAPN, n.n.) unui mare număr de elicoptere”. (I.A.)

PS
pe scurt

GABRIEL ANDREESCU

FIDESZ la Budapesta, UDMR în România

În primele luni ale anului 1990, grupul de lideri ai proaspătului înființat FIDESZ, partid care nu accepta atunci membri trecuți de 35 de ani, a sosit la Grupul pentru Dialog Social pentru a discuta nu atît situația maghiarilor din România, ci mai ales cum va arăta Europa în următorii ani. Tineri, energici, realiști și moderni (cel puțin prin comparație), liderii FIDESZ au lăsat să intre o undă de aer proaspăt în sediul intelectualilor sceptici și deja puțin obosiți din Calea Victoriei 120.

În alegerile din aprilie 1990, FIDESZ a cîștigat 20% din voturile electoratului. Afișul lor, genial — o suprafață tăiată în două, sus, Brejnev îmbrățișîndu-se dizgrațios cu Kádár, jos, doi tineri sărutîndu-se și chemarea „Alege!” — pare să-și fi adus contribuția. FIDESZ a participat la guvernare, alături de Forumul Democrat. În această perioadă, se pare că realismul s-a transformat în pragmatism, iar preocuparea pentru Europa de mine s-a amestecat cu interesele zilei rezultînd din ocuparea unor locuri importante în stat, obținute de pe poziția unui partid aflat la putere.

În 1994, coaliția de centru-dreapta a fost învinsă, iar FIDESZ a ajuns în opoziție. Noua postură a afectat foarte tare partidul. Întreaga conducere și-a depus demisia. Alegerile interne au schimbat ulterior raporturile la vîrf. FIDESZ și-a modificat din ce în ce mai mult și discursul. În fața formațiunii socialiste cîștigătoare în 1994, care a făcut din preocuparea pentru Ungaria ungiurii și integrarea Ungariei un subiect de onoare, FIDESZ s-a orientat din ce în ce mai mult spre un discurs naționalist. A susținut constant ramura radicală din UDMR, adică refuzul oricărei alte soluții decît statul de autonomie personală și teritorială care să permită maghiarilor din România autodeterminarea internă. În decembrie 1996, FIDESZ a votat împotriva ratificării tratatului cu România și a căutat chiar să coalezize opoziția în jurul unei astfel de mize. Din fericire, lucrurile s-au schimbat oarecum pe parcurs, iar, în finalul dezbaterilor pe marginea tratatului, mai multe formațiuni din opoziție — inclusiv FIDESZ — au salutat schimbările din noiembrie 1996, de la București.

Rezultatul alegerilor de acum a surprins multă lume. Se pare, chiar și FIDESZ. De peste o jumătate de an, sondajele din țara vecină dădeau cîștigător Partidul Socialist. Coaliția acestuia cu liber-democrații era cotată ca obținînd nu majoritatea anterioară, dar, oricum, o majoritate confortabilă. Și existau și motive. Economia trecuse de perioadă cea mai critică, prin măsuri de asanare luate chiar de socialiști. Ungaria fusese invitată să devină membră NATO, Senatul american tocmai votase aderarea. Ungaria este și pe lista statelor care au început negocierile de aderare la Uniunea Europeană. Iată realizări cu valoare istorică care intră în capitalul guvernului Horn.

Se poate ca tocmai aceste succese de ultimă oră să fi dus la pierderea alegerilor. Analizii de la Budapesta au vorbit despre caracterul anemic al campaniei electorale, în special în ceea ce privește prestația partidelor aflate la putere. Nu trebuie uitate însă mai multe scandaluri și acuze de corupție vizîndu-i pe socialiști. În sfîrșit, se pare că pentru electoratul de la Budapesta, mai mult decît în alte părți, guvernarea înseamnă erodare a șanselor unei realegeri...

A doua zi după anunțarea rezultatelor, la București s-a pus întrebarea — firească, desigur: care vor fi influențele actualei victorii a FIDESZ, partid de centru-dreapta avînd pe agenda sa situația minorității maghiare din țările vecine, asupra relațiilor dintre România și Ungaria? Care ar putea fi eventuala influență a schimbărilor de la Budapesta asupra jocurilor politice din România, în special, asupra pozițiilor UDMR?

Cîteva zile, au prezentat victoria FIDESZ în stilul clasic al bulgăreului de sare, ca un pericol major pentru relațiile dintre România și Ungaria. Adevărul, care nu putea să lipsească de la acest incitant eve-

niment, își intitula editorialul din 26 mai: „Ultimul atu al României în pericol”. Ca demonstrație, Adevărul, ca și alte cotidiane, au citat afirmațiile președintelui FIDESZ, Victor Orban: „Granițele Ungariei nu coincid cu granițele națiunii maghiare. Viitorul guvern va fi unul al națiunii maghiare”. Ceea ce spune Orban aici nu înseamnă altceva decît faptul că Budapesta se va preocupa de soarta maghiarilor din țările vecine. Poziție pe care nimeni nu îndrăznește să o conteste la noi, cînd este vorba despre poziția Bucureștilui față de situația românilor din Republica Moldova, Ucraina sau a celor de la sud de Dunăre. (Din păcate, mai mult demagogic.)

Fără doar și poate, discursurile liderilor FIDESZ au avut în ultimii ani o tendință radical-naționalistă și asta este firesc să fie un subiect de preocupare. Cum spuneam, ei au „votat”, constant, ramura radicală din UDMR. Și totuși, acest aspect nu trebuie exagerat. Este un lucru să fie vehement de pe băncile opoziției, este altceva să o faci odată intrat la guvernare. Apoi, mai există alte date în ecuație. Un lucru care e bine să fie cunoscut este faptul că FIDESZ rămîne formațiunea ungară cu cele mai multe relații la noi. FIDESZ a inițiat, împreună cu Liga Pro-Europa, Universitatea de vară Balvanyos, care s-a ținut an de an, inclusiv vara trecută. Relațiile dintre liderii FIDESZ și mulți activiști civici și politici din România rămîn foarte strînse. Liga Pro Europa și cei doi lideri civici de la Tîrgu-Mureș, Smaranda Enache și Elek Szokoli, desigur, în frunte, dar trebuie amintită seria contactelor personale ale liderilor FIDESZ cu Comitetul Helsinki, PL '93, fostul PAC, PD, în general, cu lideri ai formațiunilor care au dat mai multă atenție problematicii minorităților naționale.

Să renege FIDESZ, acum cînd se află la guvernare, contactele anterioare pe care le-a avut în România? Mă îndoiesc, mai ales, ca noul guvern de la Budapesta să-și tergîvină în actualul echilibru din UDMR. Gruparea moderată condusă de lideri precum Márkó Bela, György Tokay și György Frunda a avut o prestație remarcabilă în perioada crizei guvernamentale. Prestigiul ei a sporit și la fel a sporit și rolul său în cadrul coaliției. Situația din România, alfit de dificilă, ar deveni critică la o eventuală ieșire a UDMR din guvern.

Nimic nu pare însă, pînă în acest moment, să determine liderii UDMR să facă un pas care dărimă tot ceea ce au realizat pînă acum. Trebuie realizat actualul compromis al echipei din fruntea UDMR cu forțele politice românești: renunțarea la sistemul UDMR de protecție bazat pe autodeterminare și autonomie teritorială, în schimbul unor drepturi generale (măsuri speciale) care au fost codificate prin ordonanțele de amendare a Legii administrației locale și a Legii învățămîntului. Acceptînd promovarea amendamentelor și cooptarea UDMR la guvernare, forțele politice românești de care aminteam și-au asigurat marja de manevră internă și au obținut un cîștig pe plan internațional excepțional.

Aproape sigur, însă, respingerea în Parlament a prevederilor aflate încă în stadiul de ordonanță va duce la părăsirea guvernului de către UDMR. Într-o astfel de perspectivă, criticele maghiare îfterne vor atinge o vechenitate pe măsura frustrării unui partener trădat. Ele vor găsi, într-adevăr, în noul guvern de la Budapesta, condus de FIDESZ, un suporter entuziast, cu consecințe ireversibile pentru situația externă a României. Dar o astfel de situație nu ar fi determinată de politica Budapestei. Ci de politica Bucureștilui, în primul rînd politica CDR și PD.

Iată, deci, viitorul relațiilor româno-maghiare se joacă în continuare în țară. Nu la Budapesta, care, sub socialiști ori sub FIDESZ, nu se va situa în nici un caz împotriva a ceea ce dorește UDMR.

ION BOGDAN LEFTER

Mizele bugetului

În toate guvernele și parlamentele democratice, în jurul *Legii bugetului de stat* se poartă lupte aprige. La nivelul executivului, titularii de portofolii se dau peste cap pentru a obține, pentru ministerele pe care le conduc, cât mai mult posibil, ba chiar și ceva pe deasupra, în așa fel încât să aibă în anul respectiv zile mai ușoare. În această fază, disputele, preponderent tehnice, sînt mediate de experții finanțisti și de echipa de coordonare condusă de premier. Apoi, cînd se mută în parlament, bătălia pentru buget devine una politică. În primul rînd opoziția, dar și partidele aflate la putere, mai ales dacă guvernează în coaliție, uzează de toate mijloacele pentru a retușa legea în cauză în funcție de orientările lor strategice și pentru a transmite electoratului mesaje de preocupare față de grijile vieții de zi cu zi. Parlamentarii se dovedesc, dintr-o dată, foarte pătrunși de importanța unor domenii ca sănătatea sau învățămîntul, eventual și cultura (dar mai puțin!), cer să fie alocate sume mai mari pentru asistența socială și – în altă ordine de idei –, militează patriotic pentru sporirea cheltuielilor armatei, astfel încît „trupul țării” să fie mai bine apărat de teribilele primejdii care-l pîndesc la tot pasul.

Dincolo de aceste manevre și jocuri de interese, firești chiar cînd sînt rizi-

bile, utile chiar dacă exprimă înclinații populiste sau demagogice, rămîne adevărul incontestabil că procesul de elaborare și finalizare a *Legii bugetului de stat* constituie unul dintre principalele evenimente ale unui an politic. Marele public, oamenii obișnuiți îl percep ca atare cu dificultate, dacă nu cumva îl ignoră cu totul, atenția fiindu-le atrasă doar – să zicem – de momentele cele mai aprinse ale confruntărilor din timpul votării pe articole. În rest, e și firesc să avem nu mai mult decît o imagine foarte aproximativă despre o lege oricum extrem de complicată. Una – mai întîi – masivă la propriu, avansată parlamentului sub forma unui tom gros, de sute de pagini de text, calcule, tabele. De fapt, e forma concentrată a unor operațiuni de mare complexitate, care au presupus analiza evoluțiilor din ultimii ani, evaluarea atentă a stării socio-economice de moment și stabilirea obiectivelor următoare. Rezultă o diagnoză și o prognoză care reflectă nu doar situația de fapt, așa-zicînd „obiectivă”, ci și – sau mai ales – filozofia politică, socială, economică a guvernanților. Aparatul executiv și majoritatea parlamentară care îl susține nu sînt în posesia unui adevăr absolut privitor la situația țării și la căile optime de urmat de-aici încolo. În locul lor, alți politicieni de altă culoare ar ajunge la

alte concluzii și la alte decizii, diferențele putînd fi uneori de nuanță, alteori de fond. Coordonatorii departamentali, *Ministerul Finanțelor*, executivul și coaliția de guvernare au o anumită viziune și anumite strategii, acestea din urmă fiind la rîndul lor rezultatele unor puncte de vedere în mod firesc diferențiate. Altfel spus, ceea ce se numește de obicei „construcția bugetului” este – de fapt – codificarea tehnică, financiară a unor imagini politice, sociale, economice.

Din păcate, prea puțin din problemele serioase și complexe pe care le pune structura bugetului de stat ajung la noi să fie dezbătute public. Puțini analiști economici din presă fac și ei ce pot. Nimeni n-a avut pînă acum inițiative de popularizare în această direcție, deși e foarte probabil că s-ar găsi destui cetățeni dispuși să înțeleagă mai bine importanța legii anuale a bugetului de stat și să-i descifreze semnificațiile. Deocamdată – însă – singurele lucruri asupra cărora s-au concentrat în ultimele luni discuțiile în materie au fost întîrzierea votării bugetului pe 1998 și calitatea lui „de supraviețuire” sau „de austeritate”. În ambele privințe, constatări evidente – „întîrzierea” și „austeritatea” – au dus la interpretări în genere acuzatoare la adresa guvernanților. Fără alte argumente analitice.

Dacă examinăm lucrurile la rece, vom vedea că verdictul e excesiv. Ultimele amînări s-au datorat retușurilor pe care un cabinet nou instalat avea toată îndreptățirea să le facă. Postul executiv depășise și el termenele procedurale din motive obiective. Într-o primă etapă, imediat după cîștigarea alegerilor din noiembrie 1996, a trebuit revizuit bugetul pregătit de guvernarea anterioară, ceea ce a împins votarea legii pe 1997 în primăvara

acelui an. Au continuat – apoi – evaluările situației la zi și studiile care să stea la baza restructurării mai rapide și mai în profunzime a economiei naționale, ceea ce a împins finalizarea bugetului pe 1998 pînă înspre sfîrșitul anului trecut. Mica întîrziere de atunci s-a agravat datorită crizei politice. Graba n-ar fi folosit la nimic. Chiar dacă schimbarea premierului nu s-ar fi produs, exista o presiune în sensul creșterii ritmului reformei, încît fără ultimele retușuri aduse în ultima lună activitatea executivului ar fi fost încorsetată.

Cît despre „austeritate” și „supraviețuire”, se poate replica – pe de o parte – că apar deja în legea pe 1998 semnele unor strategii noi: de pildă, au fost introduse restricții bugetare pentru regiile autonome și societățile naționale, obligate astfel la scăderi salariale sau la restructurări rapide, și au fost alocate fonduri pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii. Nu e mai puțin adevărat că – pe de altă parte – bugetele pe 1997 și 1998, ambele elaborate anul trecut (integral primul, în mare măsură cel de-al doilea) n-aveau cum să nu aibă un anumit caracter inertial, atîta timp cît analizele pe domenii economice erau încă în curs: nu poți face o prognoză îndrăzneată fără să ai la dispoziție o diagnoză riguroasă. Abia acum sînt înfruntate datele care ar putea sprijini o construcție bugetară mai radical reformistă. Dacă ar înțelege acest lucru și ar reuși elaborarea contra cronometru, la termen – adică în doar cîteva luni – a bugetului de stat pe 1999, actualul guvern și-ar oferi sieși un instrument de lucru esențial și ar da – în alt plan – o „lovitură de imagine”. Ar putea fi o probă remarcabilă de inteligență politică, de promptitudine, de pragmatism...

BOOKAREST

TÂRGUL INTERNAȚIONAL DE CARTE BUCUREȘTI

tu ești
personajul
principal

ARTEXPO și CONNEX GSM te invită la cel mai mare eveniment literar al anului: Tîrgul Internațional de Carte București, ediția a 6-a.

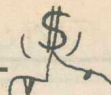
Peste 5 000 de noi titluri de carte expuse de 250 de edituri te așteaptă la Teatrul Național între 3-7 iunie la BOOKAREST '98.

Lansări de carte, întâlniri cu autorii preferați și alte evenimente culturale conexe te aduc mai aproape de lumea cărții.

Vino la Bookarest '98, festivalul cărții unde tu ești personajul principal.

Eveniment sponsorizat de

CONNEX
GSM

ILIE ȘERBĂNESCU

Retrogradarea financiară: un preț în bani și în ani

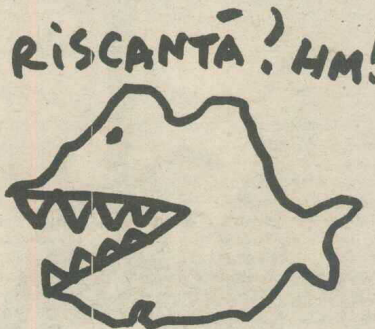
În timp ce românii sînt absorbiți – sau împinși să fie absorbiți – de ancheta în afacerea *Țigareta 2* (care, dacă nu duce către marii rechini, va constitui doar o pierdere de timp), continuă degradarea percepției externe despre țara lor, îndeosebi în mediile internaționale de afaceri unde ea costă foarte mult prin implicații. Zilele trecute, *Standard and Poor's*, poate cea mai importantă dintre agențiile internaționale de rating, a retrogradat România incluzînd-o într-o categorie de țări cu risc mai ridicat, ceea ce înseamnă că pentru entitățile românești (indiferent dacă sînt instituții guvernamentale sau companii) va fi mai costisitor să se împrumute pe piețele internaționale: creditele vor fi acordate pe termene mai mici și cu dobânzi mai înalte. În același timp, investitorilor străini în România li se dă un semn să fie mai precauți, mai reticenti. Nu cu mult timp în urmă la o aceeași retrogradare a României procedase și o altă principală agenție de rating, *Thomson Bankwatch*.

De fapt, încă înainte, în aprilie, *FMI* decisese să pună punct acordului *stand by* cu România în faza în care se găsea, fără a se mai încerca o extindere pentru finalizare. Acordul expira în mai și era exclus ca România să mai poată îndeplini angajamentele convenite. Totul ar urma să fie luat de la început, evident nu pentru că principiul nimerit ar fi „la un nou guvern – un nou acord”, ci pentru că *FMI* știe bine, din proprie experiență, că, indiferent de guvernele cu care a negociat, din acordurile convenite nu s-a realizat în fiecare caz decît prima jumătate, nici unul din cele patru acorduri postdecembriști nefiind finalizat.

Semnala, poate cel mai alarmant, a venit din partea *Băncii Mondiale*, care a pus și ea punct celui mai important și cuprinzător program derulat în România – *FESAL* (vizînd acțiuni în toate principalele laturi ale reformei structurale) – deși acesta era departe de a fi finalizat. Avertismentul este fără

echivoc. Pînă la elaborarea și negocierea unor noi programe – care evident reclamă timp – reformele structurale din România, atîtea cite or fi, nu vor mai beneficia de girul *Băncii Mondiale*.

Să nu ne mirăm că semnala din toate părțile vin deodată. Motivul este că *Banca Mondială* – și vom vedea astfel mai bine de ce sistarea *FESAL*-ului constituie un sever avertisment – pășuise guvernul român cu îndeplinirea propriilor angajamente de reforme structurale pînă la 30 aprilie 1998, ultima aminare pe care a mai admis-o după ce programul fusese demarat cu guvernul Văcăroiu și renegociat cu guvernul Ciorbea. Criza politică din decembrie-aprilie a eliminat însă orice șansă de a se realiza ceva semnificativ din aceste angajamente. Iar *FMI* făcuse din realizarea celor convenite în *FESAL* prealabilul pentru negocierea unui nou acord cu România la expirarea celui anterior. Și agențiile de rating fixaseră tot în perioada aprilie-mai data pînă la care să decidă reevaluarea riscului de țară pentru România, semnalul dat de *FMI*

Politica monetară la răscruce

Fără să țină seama de problemele care apar în societatea românească, viața economică își urmează cursul ei, nelipsit de surprize. Așa se face că în prezent piața financiară (locul în care s-au produs cele mai profunde măsuri de reformă) a ajuns într-o situație nouă. Pe fondul unei scăderi a ratei inflației s-a înregistrat în ultima perioadă o creștere a lichidității la nivelul băncilor. Era evident modul total anormal în care au funcționat băncile în ultimul an. Băncile s-au mulțumit să intermedieze circulația banilor în sistemul propriu, împrumutîndu-se reciproc, obținînd astfel profit. A fost sacrificată în schimb dezvoltarea economică prin deturnarea (perfect legală) a unor fonduri dinspre economia reală (agricultură, industrie, comerț, turism). Proprietarii de stat sau particulari, alți cei mari, cît și cei mici, au fost descurajați de dobînzile prohibitive practicate la creditele de care aveau altele nevoie pentru funcționare și dezvoltare. S-a ajuns astfel la perimarea instituției creditului – elementul-cheie într-o economie capitalistă.

Acum, *Banca Națională* se vede obligată să-și schimbe politica monetară, fapt declarat chiar de către domnul Mugur Isăreșcu. Începutul a fost făcut, pentru că deja s-a înregistrat o scădere simțitoare a ratei dobînzilor la depozitele bancare, consecință evidentă a măsurilor luate de *BNR*. Probabil că privirile instituțiilor financiare se vor îndrepta acum spre investițiile în economie. A-

cest fapt este cu alți mai încurajator și, evident, mai necesar într-un moment în care conjunctura externă este total nefavorabilă. Am în vedere mai ales recențele evaluări ale unor firme de prestigiu (ex. *Standard and Poor's*) care au crescut gradul de risc al României. Aceste elemente vor îngreuna accesul pe piața internațională de capital și vor scumpi viitoarele împrumuturi pe care le va face țara noastră. Ca urmare, o alternativă viabilă rămîn resursele interne.

Operațiunile de împrumut public trebuie lansate însă cu mai mult discernămint, printr-o analiză realistă a resurselor. Semieșecul penultimei vînzări a titlurilor de stat s-a datorat unei necorelări între dobînzile bancare și couponul (venitul) obligațiunilor de stat, cu alți mai mult cu cît sumele atrase nu provin din constituirea unor rezerve semnificative la nivelul populației, ci dintr-o plasare mai eficientă a celor deja existente. Cu timpul și acest instrument de împrumut va trebui modernizat și diversificat pentru a ajunge la forma celor utilizate în țările cu o piață financiară dezvoltată. Atractivitatea va crește prin tranzaționarea lui liberă pe piața valorilor mobiliare, unde posesorii obligațiunilor vor putea să le vîndă în momentul în care sumele imobilizate vor fi în măsură să le satisfacă mai bine alte necesități.

Aflați în punctul în care *ENR* își propune reorientarea politicii monetare, o importanță specială trebuie acordată și

instrumentelor de plată consacrate, precum *tratele (cambiele)*, *biletete la ordin*, și instituțiilor care se ocupă de libera lor circulație (*casele de compensații*). Astfel de instrumente pot contribui la deblocarea datoriilor în lanț cunoscute sub denumirea de blocaj financiar cînd un agent economic nu este solvabil, întrucît la rîndul său nu a primit datorită pe care alți agenți economici le au față de el. Instrumentele de plată pot fi utilizate cu succes în locul banilor, ei putînd fi încașați de ultimul agent economic din acest „lanț al slăbiciunilor”. Un prim pas lăudabil în direcția deblocării s-a încercat în ultima perioadă a guvernului Ciorbea, dar punerea ei în aplicare s-a aminat.

Dar chiar și-n condițiile în care el se va materializa, o abordare administrativă a instituției compensării nu poate avea succes știut fiind faptul că birocrația îngreunează și distorsionează cursul firesc al vieții economice. Funcțiile care în prezent îi sînt atribuite *Ministerului Industriei și Comerțului* – de supraveghere și centralizare a datoriilor și a datornicilor – nu trebuie să fie decît o soluție de moment. Treptat, acestea trebuie să fie transferate caselor de compensații, care să fie în măsură să satisfacă orice cerere de rîscumpărare venită din partea posesorilor de instrumente financiare.

În această direcție trebuie canalizat „singele proaspăt” de care ministrul de Finanțe, Daniel Dăianu, pomenește cînd se referă la capitalul financiar destinat revigorării economiei și reimpulsivării activităților de producție.

Gabriel State

și *Banca Mondială* urmînd a cîntări serios în evaluare.

Mediile de afaceri reacționează. Într-un mod aproape neașteptat, cei mai importanți doi competitori previzibili – *France Telecom* și *Deutsche Telecom* – nu și-au prezentat deocamdată interesul la recent deschisa competiție pentru privatizarea *RomTelecom*, cea mai mare afacere de privatizare din România, de la care guvernul din Palatul Victoria speră nu numai un semn că lucrurile merg în România, dar și câteva sute de milioane de dolari, sume gîtuitoare de importante pentru buget, la construcția căruia au și fost luate în considerare. De fapt, pentru observatorii atenți ai scenei românești, acest ultim episod poate nici nu constituie o surpriză. Mediile de afaceri, care au propriul barometru, mai sensibil și mai rapid, au reacționat încă mai demult, fără să mai aștepte sentințele organismelor financiare internaționale sau ale instituțiilor de rating.

Penalizînd criza politică de la București – care a stopat reformele structurale, și așa atît de lente și întîrziate, și care a blocat rezolvarea concretă a unor încurcături legate de schimbarea cadrului legislativ – investitorii străini și-au oprit încă de la începutul anului noi implicări în proiecte în România. *FPS*-ul n-a prea vîndut nimic de la începutul anului și, în ciuda străduințelor sale de a demonstra că după formarea noului guvern situația a revenit spre normal, procesul de privatizare către cumpărători străini nu s-a reluat de fapt. Cit despre investițiile *greenfields* – adică pe teren gol – s-a adăugat un factor care nu încurajează: România nu mai oferă nici o facilitate pentru a atrage capitalul străin, după ce, la presiunea capitalului autohton, s-a introdus egalitatea de tratament, pe care, în mod obiectiv, bugetul, în situația în care se află, n-o poate asigura decît la un nivel scăzut, practic fără stimulente fiscale.

Abia acum se poate constata cît rău a făcut criza politică din decembrie-aprilie. Dacă cineva a montat-o, și-a atins ținta în plin. Acum, simpla depășire a crizei politice – deși, prin „episodul Radu Berceanu”, sînt semne că aceasta poate rezbuconi oricînd – nu rezolvă problema. Recuperarea percepției externe are o altă dinamică. Știm cît a durat recuperarea după tragicele evenimente din '90. Pierdere din nou a credibilității, parțial recîștigate după alegerile din '96, are un preț sever: nu numai în bani, dar și în ani.

Bugetul s-a votat

Pe 26 mai, *Parlamentul* a votat cu 231 voturi pentru, 129 împotriva și trei abțineri proiectul *Legii bugetului* pe 1998. 83 de parlamentari ai opoziției au contestat *Legea bugetului* la *Curtea Constituțională* pe motiv că încalcă prevederile *Legii învîtămîntului*, care stipula alocarea pentru acest sector a cel puțin 4% din PIB. Bugetul acordat în vîtămîntului în acest an este de 3,375%. (I.A.)

Legea societăților publice de radio și televiziune

Pe 25 mai, *Senatul* a adoptat *Raportul Comisiei de mediere* la proiectul de modificare a *Legii privind funcționarea societăților publice de radio și televiziune*. *Senatul* a adoptat varianta propusă de *Camera Deputaților*, potrivit căreia președintele *Consiliului de Administrație* al *TVR* va putea deține și funcția de director general. Acesta va fi ales de *Parlament*, la propunerea comisiilor de cultură, dintre cei 13 membri ai *Consiliului de Administrație*. Membrii *Consiliului* vor fi la rîndul lor aleși de *Parlament*, la propunerile grupurilor parlamentare a guvernului și a președinției. Personalul de specialitate din *TVR* are dreptul să nominalizeze două candidaturi. *Consiliul de Administrație* va fi validat de plenul celor două camere prin majoritatea simplă. (I.A.)

PS
pe scurt

RADU VASILE, primul-ministru al Guvernului României

„Unii spun că am trădat

Un „caz“ Berceanu

Domnule prim-ministru, cum veți rezolva așa-zisul „caz Berceanu“?

După părerea mea nu este un „caz“. Aici sînt trei aspecte care trebuie avute în vedere în analiză: unul, decizia luată de ministrul Berceanu (schimbarea conducerilor la *RENEL*, *ROMGAZ* și *SNP*) e absolut legală. Între noi fie vorba, o astfel de decizie putea s-o ia de mult fostul ministru al Industriei și Comerțului din guvernul Ciorbea. Nu poate fi contestată nici afirmația publică că dorește să aibă profesioniști în acest efort, într-adevăr extrem de important, de a restructura marile monopoluri ale statului. Ce nu e în regulă însă în această poveste este faptul că, dată fiind importanța regiilor, o asemenea decizie nu putea să fi fost luată fără să fie anunțat primul-ministru, cu atât mai mult cu cât din țară lipseau și primul-ministru și președintele României.

Este evident că eu personal sînt de acord cu profesionalismul. Prea mulți au fost, după '90, diletanți în domeniul lor de specialitate. Prea mult s-a pus accentul pe capacitatea politică sau funcția politică și mai puțin pe profesionalism. Dar și PNȚCD are profesioniști săi în domeniile în cauză. Am să vă dau doar un singur exemplu: la *SNP*, noi avem pe d-l Leucucița, care este într-adevăr unul din specialiștii recunoscuți nu doar pe plan național, dar și pe plan internațional. El nu a fost avut în vedere în schimbarea propusă de d-l Berceanu, care l-a păstrat însă pe celălalt director.

Pe de-altă parte, o mică parte din PNȚCD s-a inflamat extraordinar, exagerînd în această atitudine într-o manieră de tip emoțional, și nu politic. De aceea sînt într-o poziție dificilă față de partid. Aceste persoane foarte categorice (care, în fond, se reduc la două, d-l Marcu și d-l Mureșan) mă vor învinui pînă în vecii vecilor că, iată, am cedat în fața pretențiilor PD. Eu am atras atenția în discuția avută cu liderii PD, după venirea de la Istanbul, asupra acestei situații sensibile în ceea ce mă privește. Și vom ajunge la următoarea soluție, cînd se va întoarce d-l Berceanu:

Veți să spuneți că ați convenit-o deja cu liderii politici?

N-aș putea spune că da, în termeni foarte concreți, dar am convenit în principiu. Și anume, vor fi reprezentanți profesioniști, deci e clar că nu vom promova deputați sau politicieni. Dar ei vor fi totodată și reprezentanți ai partidelor, în speță ai PNȚCD, în cazul *ROMGAZ* și *SNP*. În cazul cînd d-l Berceanu refuză în mod categoric o astfel de soluție de compromis, va trebui să adoptăm măsuri extrem de ferme. Care pot să meargă pînă la demitere. Dar sperăm să nu ajungem acolo.

Domnule prim-ministru, nu e totuși prea complicat? La urma-urmelor, esențialul este restructurarea acestor regii: cu asta toată lumea e de acord. De vreme ce domnul Berceanu are sarcina teribil de ingrată de a face ceea ce nu au făcut atîta miniștri ai Industriei și Comerțului, de ce nu i se lasă posibilitatea ca un timp rezonabil să facă restructurarea cum crede și cu cine crede, iar dacă nu reușește, va demisiona și veți numi pe altcineva?

Mă bucur că ați făcut această analiză. E pentru prima oară cînd o aud în acest context al unor reacții semi-sterice. Aceasta este fondul problemei. Nici nu aș avea ce să vă mai răspund la întrebarea asta.

Domnul Berceanu a decis, și-a pus profesioniștii lui, e responsabil...

Și-a pus, ca să zicem așa, și capul în joc.

...Exact. Într-adevăr, e o sarcină extrem de ingrată. Prin urmare, să-l lăsăm pe d-l Berceanu – asta e sarcina lui – să-și ducă la capăt reforma. Dacă la 31 iulie, cînd este data limită, dînsul n-a început restructurarea, logica protocolului, logica coaliției îl va duce la demisie. Dar poți să explici asta... grupului din PNȚCD?

Din cîte am înțeles, ați dat aseară (28 mai) la un post de televiziune un interviu în care v-ați plîns de rezistența unor membri ai PNȚCD.

Ei n-au înțeles exact ceea ce ați spus dumneavoastră. Dar reacțiile acestor membri de partid sînt mai mult personale, în sensul de a mă arăta pe mine că „am trădat“ cauza partidului.

Cine merită premiul Nobel pentru economie?

Ați declarat pe care ați făcut-o era că veți schimba numele Pieței Victoria dacă se va găsi cineva care să găsească o soluție pentru blocajul financiar. Totuși, cum vă gîndiți să rezolvați această chestiune? Cum au făcut-o alții, în primul rînd? De ce la alții, în Europa Centrală și de Est, a mers și în noi nu?

Blocajul este de fapt problema-cheie a faimoasei

restructurări și a relansării economice din România. Acest blocaj financiar, care a atins dimensiuni uriașe, de fapt împiedică practic procesul de restructurare și de privatizare. În cazul României, după '90, guvernul Stoiljan și guvernul Văcăroiu au decis la un moment dat, printr-o hotărîre de guvern, să treacă aceste datorii la datoria internă a statului. Rezultatul a fost...

Că a început procesul.

Exact. De ce? Pentru că nu s-a mișcat nimic în domeniul privatizării și al restructurării, pentru că atît timp cît vor rămîne întreprinderi de stat, orice decizie care ar transfera datoriile întreprinderilor la datoria internă n-ar avea nici un rezultat.

Să luăm cazul întreprinderii X: are în sînga o datorie, în dreapta are o ofertă de cumpărare a întreprinderii. Dacă am merge pe faimoasa idee germană „*vin-dem întreprinderea cu o marcă*“, în sens simbolic, tot ar fi un câștig, pentru că investitorul în cauză ar prelua datoria și ar face și investiția necesară, conform contractului.

Ați făcut așa ceva la IMGB.

Exact, singurul caz este IMGB.

Revenind la problema în sine, am dat în lucru unui grup de experți din sistemul bancar găsirea unei soluții în deblocarea financiară, dar cu două condiții: 1) să nu mai meargă pe datorie internă; 2) să nu aibă efecte inflaționiste.

Din ce am fost anunțat pînă acum reiese că într-o săptămîină-două am putea găsi o astfel de soluție, cu cele două condiții amintite mai sus, într-un circuit întreprindere-bancă-Ministerul de Finanțe. Mi-e greu să prezint detaliile acestui proiect, în primul rînd trebuie să-l văd eu ca să-mi pot da seama dacă poate merge în condițiile românești. Oricum, am căzut de acord, pentru privatizări de mare anvergură, gen *IMGB*, *SIDERCA*, (deși *SIDERCA* a început bine și sperăm că e un semn pozitiv) ca, pentru deblocarea privatizării, datoriile acestora să revină la datoria internă. Deci numai în cazuri punctuale și numai cu condiția privatizării, nu ca soluție globală, am putea să revenim la soluția de a trece pe datorie internă aceste ariate. Este posibil ca în acest fel să ușurăm privatizarea și să crească valoarea întreprinderii. Dar rămîn la părerea că cine va găsi o soluție globală, non-inflaționistă și neimplicînd datoria internă a statului, merită realmente premiul Nobel pentru economie.

Un american la Deva...

Se spune că privatizarea e în mare măsură incertă din pricina aparatului birocratic greoi, dar și a unei legislații care nu e întotdeauna satisfăcătoare. Dacă, în privința birocrăției, lucrurile nu se pot rezolva foarte repede, de ce nu se pune la punct mai repede o legislație eficientă măcar?

E unul din reproșurile justificate, mai ales ale investitorilor străini. Ar trebui să spun că eu sînt la guvern de o lună și jumătate. Și atunci, ce se poate face e prevăzut să se facă în programul nostru – care va începe să curgă din iulie. Deci toți cei care spun „domnule, pînă acum nu s-a întîmplat nimic“ trebuie să se uite pe program, să vadă că începe din iulie. Procesul se va intensifica în lunile septembrie, octombrie, noiembrie. Noi avem în vedere să introducem do-

uă-trei modificări ale *Legii privatizării*, care sînt în favoarea procesului de privatizare, deci legea rămîne aceeași, dar două-trei lucruri trebuie într-adevăr schimbate.

Ca de exemplu?

De exemplu, e o problemă de discutat dacă decizia adoptată de d-l Ciorbea de a băga în *Consiliul de Administrație* al *FPS*-ului reprezentanți ai sindicatelor e valabilă sau nu în procesul de privatizare. Mă rog, dînsul fiind sindicalist, bănuiesc că a crezut că, ținîndu-l aproape pe sindicaliști, ar putea să nu mai fie împotriviri în ceea ce privește procesul de privatizare. A doua modificare: posibilitatea ca, pentru procedurile de licitare, să fie termene mult mai strînse. Pentru că sînt cazuri în care pur și simplu se uită dosarele de privatizare cine știe pe unde și probabil trebuie intervenții de diverse naturi pentru a fi puse în mișcare. Și în al treilea rînd, ceea ce spuneam mai înainte, ca în cazul normal al privatizărilor, gen *IMGB*, să avem în vedere o reducere a arieratelor, a datoriilor; din moment ce am făcut asta pentru *Lukoil*, nu vād de ce n-am face pentru o întreprindere românească același lucru. Multe dintre ele au dificultăți acum, dar au un potențial viitor, după părerea mea, extrem de bun.

Pe de-altă parte, trebuie să avem o strategie coordonată a investițiilor străine. Și am să vă dau un exemplu, dat chiar de ambasadorul SUA, care mi-a cerut expres ca reprezentanții firmelor să nu mai fie primiți de președinte și de primul-ministru, pentru că nu se rezolvă nimic în acest sens, ci să fie trimiși să negocieze direct cu cei în cauză. Dînsul mi-a dat acest exemplu: reprezentanții firmei *Westinghouse*, din SUA, au fost primiți de Ciorbea, care le-a promis ceva în domeniul energetic. Și i-a trimis la termocentrala Deva. Cînd au ajuns acolo. Deva era deja dată *Siemens*-ului. S-au întors înapoi să reclame: „domnule, ne-ați trimis acolo și era adjudecat“. „Atunci luați Brăila“. S-au dus la Brăila, acolo era un alt proces de privatizare și *RENEL*-ul avea o serie de condiții. S-au întors iarăși și li s-a spus: „Pai mai avem ceva la Iași“. Atunci au renunțat și s-au dus să se plîngă ambasadorului.

Este pasionant ce îmi spuneți. Apropo de ambasadorul Statelor Unite. Toată lumea a ascultat cu atenție ultimul discurs al d-lui Rosapepe și v-aș ruga să-l comentați puțin, mai ales că unii au crezut că întrevăd o aluzie la contractul cu *Bell Helicopters*, mai exact, un fel de punere în gardă a României să nu se angajeze în contracte de dimensiunea acestuia cu speranța că astfel va fi mai repede admisă în NATO.

În legătură cu acest contract sînt discuții, am văzut și în presă atitudini diferite, și sînt atitudini diferite chiar în guvern: Berceanu versus Babiuc.

Ceea ce mi se pare normal pentru că apără interese diferite. Într-un caz armata, în celălalt – industria.

Absolut. Este reală sugestia că nu e nici o legătură între contractul cu *Bell Helicopters* și efortul României de a crea o atractivitate suplimentară pentru a fi avută în vedere la summitul de la Washington. Din partea unor importante oficialități americane, în special de la *Departamentul de Stat*, de la *Trezoreria americană*, de la *Ambasada SUA* ni s-a spus categoric: „nu aveți nici un fel de atu suplimentar în acest domeniu, prin contractul cu *Bell Helicopters*. Dacă se încheie acordul, e o afacere a unei firme private cu o firmă din România“. Problema este, și nu este singurul caz, că astfel de angajamente au fost luate de guvernele anterioare (Văcăroiu și Ciorbea). Și există deja niște semnături la aceste angajamente.

Angajamente ce ce?

Că se va realiza. Și descopăr, pe zi ce trece, tot felul de cereri de la diverse firme străine care atrag atenția că au existat astfel de angajamente, pe care noi trebuie să le avem în vedere deoarece există astfel de documente. Pentru decizia finală trebuie să fim atenți la două aspecte: 1) dacă acest contract este necesar securității naționale. Aici, punctul de vedere al *MAPN* trebuie avut în vedere; 2) dacă acest contract este favorabil, în termeni economici și financiari, României. În funcție de cele două criterii vom decide în final, dar revin, contractul nu are nici o legătură cu crearea unei atractivități suplimentare pentru România în procesul de integrare.

Ceva asemănător am impresia că se întîmplă cu contractul pentru reactorul doi de la Cernavodă, cu Canada, de data asta. Înțeleg că președintele Constantinescu nu a semnat pînă la urmă un acord. Cum vedeți această chestiune?

Am avut o discuție pe această temă cu d-l președinte, înainte de a pleca, prezentîndu-i mai multe detalii despre acest contract și atrăgînd atenția asupra unui aspect: în mod paradoxal, România are supra-ofertă de energie electrică, la ora aceasta. În plus, e înconjurată de țări în care energia electrică este

cauza partidului... "

foarte ieftină. Și totuși, costul energiei electrice este de două ori mai mare decât cel din import. Or, punerea în funcțiune a celui de-al doilea grup e clar că va mări această supra-ofertă de energie electrică. Apoi, contractul în sine are câteva curențe, dintre care v-aș aminti una singură: la grupul doi se prevede un anume nivel de investiții tehnice, iar cu vreo 10-20 milioane mai puțin, în același contract, sînt prevăzute cheltuieli pentru instruire. Or, de vreme ce la grupul unu muncitorii au fost superinstruiți, nu mai vād de ce partea canadiană să mai aloce aproape aceeași sumă cu cea pentru investițiile tehnice, pentru instruire. Așadar, i-am atras atenția d-lui președinte că singura soluție (căci nu putem da un semnă că nu ne interesează) este să spunem că amînăm, pînă găsim sursele de finanțare, pînă spre sfîrșitul anului.

„0 prostie fără seamăn“

Am înțeles. Asta ne duce imediat și la problema minelor de cărbuni. S-a auzit acum că în curînd vor fi mîșcări sindicale ale minerilor. Ce s-a făcut în materie de creare de locuri de muncă, de redistribuire a forței de muncă, sau ce aveți de gînd să faceți în această privință?

Ministrul Muncii, care este responsabil al domeniului, a fost în Valea Jiului și a subliniat faptul că există deja o ofertă de 1.000 și ceva de locuri de muncă pentru cei disponibilizați. Problema nu este a minerilor care lucrează, ci a celor care au fost disponibilizați. Felul în care s-a procedat la disponibilizare a fost de o prostie fără seamăn, asupra căreia am atras atenția de atunci: în condițiile mentalității din România, faptul că le dăm minerilor 20 de milioane nu face altceva decît ca acești bani să intre în consum, cum de altfel s-a și întîmplat, mai ales că era înainte de sărbători, spre sfîrșitul anului. Nici măcar zece dintre cei de acolo nu și-au pus banii împreună ca să cumpere patru tractoare cel puțin, din astea românești, care costă cca 50 de milioane.

Din care nu s-a vîndut în țară decît unul, tot anul trecut.

Da, în Turcia e cerere de tractoare și la noi nu se vinde decît unul. Așadar, reacția vine din partea acestor disponibilizați cărora li s-au oferit niște locuri de muncă, dar ei au spus că vor să revină la locurile lor de muncă, de dinainte, ca miniere, ceea ce practic nu se mai poate. E drept că ei sînt incitați. Am informatii, vā spun în cunoștință de cauză, care privesc parlamentarii în special din România Mare: Ilie Neacșu, de exemplu, a apărut de vreo două-trei ori la televiziunea locală și a spus: „mineri, eu vād auto-buze să mergeți la București să protestați“.

Asta e grav. De ce nu luați măsuri?

Ar trebui să i se ridice imunitatea.

Dar ați cerut să i se ridice imunitatea?

Eu am informatiile. Procurorul general să se sesizeze din oficiu.

Acum, s-a întîmplat un alt lucru neplăcut, tocmai datorită reacțiilor unora de la noi din partid, în special față de mine. Noi am adoptat rapid într-o ședință extraordinară a Guvernului *Legea dezvoltării regionale*, și am trimis-o la *Parlament* pentru a fi discutată în regim de urgență. Din păcate, unii parlamentari din PNȚCD, și în special d-l Remus Oprîș, s-au ridicat și au cerut scoaterea din regim de urgență a acestei legi pe motiv că trebuie modificată și *Legea administrației locale*. Dar de fapt una nu are nici o legătură cu alta. Or, *UE* oferă aproape 35 de milioane de ECU pînă la sfîrșitul anului, iar pînă la sfîrșitul anului 1999 de trei ori mai mult, deci 100 milioane ECU pentru dezvoltarea regională, în special pentru zonele miniere.

Vom face o a doua ședință extraordinară de guvern marți, pentru a trimite de asemenea în regim de urgență pentru discutare în *Parlament*, *Legea zonelor defavorizate*, în care regiunile miniere sînt iarăși pe prim-plan și pentru care e nevoie iarăși de o mulțime de sume de bani.

Mă tem să nu pățiți la fel. Dar aveți două soluții, totuși: ordonanța și asumarea răspunderii.

Ordonanța e cea mai bună soluție din acest punct de vedere, dar vreau să subliniez că mie mi se pare nelocul lui acest tip de atitudine.

Aveți dreptate.

Au fost alegeri în Ungaria, ce au creat o nouă majoritate. Au existat anumite afirmații, se pare prost înțelese, ale noului premier, Viktor Orbán. Credeți că relațiile bune în acest moment dintre Ungaria și România, cu toate repercusiunile legate de relația majoritate-minoritate în România, vor fi afectate de existența unui nou guvern, sau credeți că lucrurile vor merge mai mult sau mai puțin ca pînă acum?

După ce am aflat de aceste declarații, am solicitat o întrevvedere ambasadorului Ungariei în România, lu-

ru care s-a întîmplat ieri și cu ocazia vizitei șefului *Statului Major* al armatei ungare. A reușit într-adevăr că acest interviu nu există, dar că ziarul austriac *Der Standard* a comprimat două interviuri, unul din timpul campaniei electorale, altul mai tîrziu, pentru un ziar ungueresc, l-au tradus în germană, de unde a fost preluat de *France Presse*, care l-a tradus în franceză, de unde l-au preluat românii!

Era vorba și de un discurs de campanie electorală...

Da, ceea ce noi înțelegem. Și noi am avut campanie electorală și am făcut tot felul de declarații. Dar ceea ce m-a interesat pe mine nu e această explicație diplomatică. M-ar fi interesat care este poziția acestui partid, FIDESZ, față de aceste relații. Și mi-au dat declarațiile oficiale de ieri în care se apreciază pozitiv evoluția relațiilor între România și Ungaria și în care se afirmă că guvernul ungar este dispus să sprijine eforturile României în domeniul integrării, anunțînd chiar că corpul diplomatic ungar va sprijini așa ceva. Cu acest prilej am și spus că salut această declarație. Eu personal consider că relația România-Ungaria este decisivă pentru viitorul acestei zone. Ca dovadă, sînt probabil primul ministru de după revoluție care am numit un consilier maghiar al primului-ministru. Repet, România și Ungaria nu au altă șansă decît să acționeze împreună și, ca urmare, l-am invitat în România pe d-l Orbán, deși există o invitație anterioară de vizită a primului-ministru român în Ungaria, căreia urma să-i dau curs la o dată ce urma să fie stabilită. Am propus să inversăm această invitație și l-am invitat, imediat după investitură, să facă o vizită în România.

„Toți se uitau unul la altul ca și cum fiecare dorea să fure ceva din buzunarul celuilalt...“

Iarăși revenim la relațiile din coaliție și la cele din cadrul PNȚCD. Sinteți un om de echilibru și s-au pus multe speranțe în faptul că veți reuși acolo unde predecesorul dumneavoastră n-a reușit. Sînt însă, în momentul de față, tensiuni în coaliție? Credeți că ele așteaptă o nouă ocazie ca iarăși să izbucnească?

În general, să conducă o coaliție este extrem de dificil, mai ales cînd e formată din patru formațiuni politice, fiecare cu memorii diferite ale istoriei mai mult sau mai puțin recente. Și chiar cu interese diferite.

Sînt numai interese diferite, sau, în ansamblu, există și un interes comun?

Ceea ce pot să observ pînă la ora aceasta este faptul că guvernul, cu excepțiile care au apărut și pe care le-am amintit la început, pînă acum acționează realmente ca o echipă. Rolul meu este eliminarea tensiunilor și nu crearea lor.

Ca să ajungi la eliminarea de tensiuni se cere un tip de echilibră politică, dar în același timp presupune o deschidere față de partener și nu obsesia de a-l considera pe acesta drept un dușman, așa cum s-a întîmplat pînă acum. De fapt, marea problemă a coaliției era că, deși erau împreună la masă, toți se uitau unul la altul ca și cum fiecare dorea să fure ceva din buzunarul celuilalt. Or, așa nu se poate guverna. Ori ajungem la concluzia că sîntem împreună și atunci suportul trebuie să fie practic total și să lăsăm deoparte suspiciunea – că asta ne înșală, noi îl înșelăm, ceilalți ne înșală; ori spunem: nu se poate merge în condițiile astea, ne vedem fiecare de drumul nostru, cu consecințe politice de altfel previzibile. Ca urmare, din punct de vedere al guvernului, lucrurile sînt în regulă, după părerea mea. Din păcate, acest tip de suspiciuni care duc la tensiuni s-a mutat în *Parlament*. Acest lucru se vede bine, dacă veți urmări discuția acestor legi, cu exemplul care l-am dat înainte: iar ca o lege de importanță asta, *Legea dezvoltării regionale*, să fie amenințată pe motive diverse chiar de către cei din coaliție...

Chiar și de cei din partidul dumneavoastră...

...și de către cei din PNȚCD, mi se pare de-a dreptul revoltător. În ceea ce privește acest partid, este clar că numirea mea ca prim-ministru a frustrat anumite grupuri. De altfel am văzut și reacții în presa românească, în care se considera că „vai, s-a căzut de la un predecesor principal la un om care face naveta între diverse partide“ etc. Mă rog, îi privește, e un punct de vedere. Dar, după părerea mea, a acționa în momentul acesta nu împotriva lui Radu Vasile, ci împotriva *Guvernului României* nu se poate interpreta decît în două feluri: ori la mijloc se află forțe oculte care vor, pe măsură ce se apropie un anume *deadline* pentru România, să creeze aceeași imagine, că țara nu poate fi guvernată, ori, pur și simplu, se afirmă niște interese personale.

Cine trădează „cauza partidului“?

Dumneavoastră sinteți și secretarul general al partidului. Aveți o funcție importantă, spre deosebire de d-l Ciorbea, care era un nou venit în PNȚCD. Nu puteți să influențați partidul și din interior?

Pot să influențez partidul și din interior, dar asta nu va împiedica să apară două altitudini: o atitudine care apăruse în perioada crizei politice, și care spunea: ori Ciorbea, ori alegeri anticipate. Al doilea grup a apărut dintre cei care au făcut parte din guvernul anterior și, probabil, se simt frustrați. Ei vor să demonstreze că ceea ce li s-a întîmplat lor urmează să se întîmple și acum. Că adevăratul dușman este PD, care, prin tot ce face, vrea să cîștige, și, ca urmare, altitudinea mea de a păstra echilibrul și normalitatea în actul politic poate fi considerată astfel ca un „act de trădare“ a cauzei partidului. Pe aceștia nu-i pot împiedeca și, după cum se vede, apar în presă și spun tot felul de lucruri.

Cînd anticipați o oarecare relansare sau un început de relansare economică? Aveți curajul să-i anticipați?

Din calcule, ținînd seama de unele evoluții la nivel de indicatori, părerea mea este că, dacă reușim o reducere a inflației la nivelul proiectat sau chiar mai jos, pentru că datele statistice observă o reluare a activității de producție și chiar de investiții – mică, dar există acest semnă –, dacă se vor pune în mișcare, conform programului, o serie de reglementări juridice noi privind întreprinderile mici și mijlocii, privind regiunile de dezvoltare regională, zonele defavorizate, pe care le voi avea în vedere în bugetul viitor, și dacă apar finanțări externe și vom reuși privatizări de efect, cum ar fi *Romtelecom*-ul, care vor aduce ceva bani, și alte două-trei privatizări mari cum ar fi *Petromidia*, în condiții favorabile pentru România, eu cred că primele semne de înviore economică ar putea să apară la sfîrșitul trimestrului doi al anului viitor. Iar primele semne de efect asupra vieții individului în sens ceva mai pozitiv – n-aș spune că va fi o schimbare radicală –, mai ales dacă vom reuși să relansăm agricultura și mai ales industria agro-alimentară, vor apărea numai spre sfîrșitul anului 1999, începutul anului 2000.

Sînt mulți „dacă“ și termenul nu e foarte aproape.

După părerea mea este contraproductiv de făcut promisiuni, cum s-a dovedit și în guvernarea trecută. Ceea ce pot să promit este ce v-am spus, cu condițiile respective.

O ultimă chestiune: dacă rezolvarea acestor probleme mari și grele nu așteaptă, de ce ar trebui să așteptăm atît și în chestiuni care par a fi simple? Să vă dau un exemplu: la stat chiriile au rămas la nivelul unui pachet de țigări. De ce n-au putut atîtea guverne din România, pur și simplu, să indexeze nivelul chiriilor și, în felul acesta, să obțină sume care să fie folosite, să spunem, pentru construcția de locuințe sociale?

Observația este corectă, dar, după cum știți, spațiul locativ urban este cam în proporție de 80%, aproape 90% deja preluat la nivelul privat. La ora asta am reușit un lucru important, care îmi pare rău că n-a fost mediatizat în mod corespunzător, și anume, crearea *Agenției Naționale pentru Construcția de Locuințe*. La care adăugăm *Legea creditului ipotecar*, care va fi adoptată în toamnă. Revenind la această problemă, am cerut *Ministerului Lucrărilor Publice* – și am adoptat o hotărîre de guvern – să-mi dea o evidență a tuturor acestor locuințe ocupate astăzi de diverse persoane, mai vechi sau mai noi, care practică genul acesta de chirie.

Practică fiindcă asta-i legea. Nu ei sînt de vină.

Vă asigur că săptămîna viitoare voi cere secretarului general al guvernului să-mi formuleze o posibilitate legislativă, gen hotărîre sau proiect de lege, care să modifice legea chiriilor pentru acest tip de locuințe. Și vā anunț!

Mai sînt lucruri de-astea: știți bine că se vînd atîtea mărfuri falsificate și contrafăcute pe piață. Or, *Oficiul pentru Protecția Consumatorului* se plînge că nu poate da amenzi decît de maxim două milioane, ceea ce, la nivelul actual al prețurilor, e nimic. De ce nu se pot indexa amenzele?

Dați-mi voie să adopt și această propunere a dumneavoastră. La ședința de guvern de joi, a venit directorul *Oficiului pentru Protecția Consumatorului*, care a prezentat situația în telecomunicații. Dar lucrurile stau cum spuneți dumneavoastră și am să vorbesc cu directorul *Oficiului pentru protecția Consumatorului* să vină cu o propunere în acest sens, de indexare a amenziilor. Sînt cîteva idei, aparent mărunte, dar de efect.

29 mai 1998

Interviu realizat de Andrei Cornea

Ce înseamnă „să ai încredere” în instituțiile statului?

Sondaje recente privind popularitatea de care se bucură în rândul populației câteva din principalele instituții ale statului arată o scădere spectaculoasă a încrederii în respectivele instituții. Motivele sînt evidente: *Guvernul* a pierdut din popularitate în urma prelungitei crize politice; *Biserica Ortodoxă Română* a pierdut și ea din popularitate, probabil datorită disputei cu *Biserica Greco-Catolică* și, poate, și a deciziei de implicare directă (și, pentru prima oară, declarată) în viața politică; *Armata* a pierdut „puncte” importante ca urmare a rezistenței la încercările de elucidare a contribuției acesteia la reprimarea demonstrațiilor din decembrie 1989, dar și prin suspiciunile ce planează asupra ei în legătură cu implicarea în contra-banda de țigări de pe aeroportul militar Otopeni. Ș.a.m.d.

Dar ce înseamnă de fapt că populația are (sau nu) „încredere”?

Cît privește *Guvernul*, de pildă, lucrurile sînt clare: persoanele care au răspuns prin „nu” cred că *Guvernul* nu este capabil să guverneze (înutil și despicăm firul în patru și să ne întrebăm ce se înțelege prin „a guverna”). La fel de clare sînt lucrurile în privința *Justiției*. Răspunzînd prin „nu” întrebării dacă are încredere în *Justiție*, majoritatea populației consideră că *Justiția* este incapabilă să pronunțe sentințe drepte, deci în concordanță cu legea (eventual, pentru unii dintre cei chestionați, în concordanță cu preceptele morale).

Încrederea în Biserică

Aici, lucrurile sînt departe de a fi la fel de limpezi ca în privința altor instituții care au făcut obiectul recentelor sondaje de opinie.

Întrebări „Aveți încredere în Biserică?” ar putea fi atașate multiple sensuri, care nu se exclud reciproc: 1) Este *Biserica* apărătoarea moralității (și anume cum: predicind morala? oferind ca exemplu propria moralitate a slujitorilor ei)? 2) Are *Biserica* meritul de a fi fost un liant al națiunii române ajutînd-o să învingă, peste veacuri, vicisitudinile istoriei în acest colț vitregit de lume? 3) Au fost/sînt slujitorii *Bisericii* (*Ortodoxe Române*) alături de credincioși, arătîndu-le compasiune, îmbărbătîndu-i, sfîndu-le alături la rău și la bine? 4) A refuzat *Biserica* (în cea mai mare parte a ei, să zicem, sau într-o măsură mai mare decît comunitatea mirenilor) colaboraționismul cu puterea comunistă și cu *Securitatea*? 5) Prin toleranța ei doctrinară, are *Biserica* puterea să contribuie la instaurarea păcii naționale? 6) Refuză slujitorii *Bisericii* (sau marea lor majoritate) bunurile lumescii (cuvenite sau necuvenite); sînt înclinați să ducă sau duc ei efectiv un trai cumpătat, dacă nu chiar sobru, pe potrivit preceptelor religioase pe care le predică? Sau nu curva? 7) Încrederea afirmată este expresia unei atitudini afective favorabile *Bisericii*, cu alte cuvinte a unei simpatii nediferențiate?

Datoriile Renel, reșalonate

Ministerul de Finanțe și Ministerul Industriilor și Comerțului au ajuns la o convenție privind reșalonarea datoriilor *RENEL* – a precizat ministrul Finanțelor, Daniel Dăianu, în ședința de guvern din 28 mai. *RENEL* se obligă să-și achite toate obligațiile financiare curente, urmînd ca datoriile mai vechi către bugetul de stat să fie reșalonate pe o perioadă de cinci ani. *RENEL* este scutită de plata majorărilor de întîrziere în valoare de 1.500 miliarde.

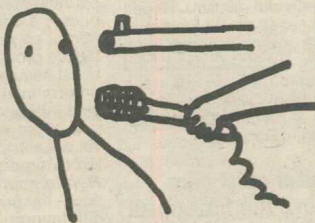
Într-un comunicat al Ministerului de Finanțe din 28 mai se precizează că datoriile reșalonate ale *RENEL* se ridică la 2.000 miliarde lei. Din

Sînt numai cîteva din modalitățile de definire a încrederii, în lipsa cărora întrebarea din chestionare are prea puțină relevanță.

Încrederea în Armată

La fel ca și în cazul *Bisericii*, „încrederea” în *Armată* este departe de a avea caracterul univoc pe care autorii chestionarelor l-au presupus sau i l-au atribuit fără să-și dea silința să explicitizeze sensul întrebării. 1) Este *Armata* capabilă să apere cu succes statul român în caz de atac armat din exterior? 2) Urmîndu-și menirea, ar refuza *Armata* oferta unei forțe politice, oricare ar fi aceasta, de a i se

AVEȚI ÎNCREDERE ÎN ARMATĂ?

asocia în scopul acapărării puterii prin mijloace violente? 3) Este exclus ca, într-o împrejurare tulbură, *Armata* să preia pe cont propriu puterea, adică să instaurze ceea ce se cheamă o dictatură de tip militar? 4) Sînt militarii, ca regulă generală, persoane respectabile (oricum, mai respectabile decît civilii) din toate punctele de vedere? 5) Sînt militarii persoane de un înalt profesionalism? 6) Ar accepta *Armata* să se supună controlului civil, la fel ca în democrațiile consolidate? Sau poate că: 7) Sînteți pur și simplu un simpatizant al echipei de fotbal „*Steaua*”?

În ceea ce mă privește, sînt înclinat să cred că prea puțini dintre cei chestionați au zăbovit în a face o analiză, fie și sumară, înainte de a da răspunsul: „Da (nu), am (nu am) încredere în *Armată*”. Poate că, la fel ca și în cazul *Bisericii*, „încrederea” (care, oricum, e un sentiment) se rezumă la o nediferențiată simpatie față de instituția armatei. Mecanismele psihologice individuale care au condus la răspunsuri (încă) preponderent pozitive, pot avea diverse resorturi: „*Dacă nu am încredere în *Armată* (sau în *Biserică*), unde jocul de interese, cel puțin teoretic, nu predomină, așa cum pare a se întîmpla în Parlament sau, în genere, pe scena politică (exceptînd momentele cînd este nevoie de votul meu), atunci în cine să mai am încredere?”*

această sumă *RENEL* urmează să achite pînă la 20 noiembrie 600 miliarde.

Începînd cu 1 iunie, Ministerul de Finanțe a declanșat acțiuni de verificare a agenților economici cu plăți restante la *RENEL*. (I.A.)

Bancnota de 100.000 lei

De la 1 iulie vor intra în circulație noua bancnotă de 100.000 lei și bancnotele reproiectate de 1.000 și 5.000 lei. Noile bancnote de 1.000 și 5.000 lei vor circula în paralel cu bancnotele cu aceeași valoare nominală deja existente. (I.A.)

Sau: „Presupunînd că aș exprima sincer ceea ce simt și că majoritatea celorlalți chestionați s-ar exprima la fel de sincer ca și mine și ar da un răspuns negativ, ar fi oare profitabil pentru mine și pentru semenii mei ca cele două importante instituții să resimtă lipsa de sprijin al populației și, în consecință, să reacționeze cu adversitate?”

Între încredere și nevoia de schimbare

Oricum ar fi, încrederea de care se bucură *Biserica* și *Armata* nu este un indicu de soliditate pentru cele două instituții. Datorită unor scandaluri recente, ambele instituții în cauză se simt atinse în întregul lor. Persoanele implicate în scandaluri – puține, afirmă purtătorii lor de cuvînt – s-au dezonorat pe sine și nicidecum n-au dezonorat instituția din care întîmplător (sau chiar ilegal) fac parte.

Într-un fel, este de înțeles refuzul *Armatei*, dacă e să ne referim numai la aceasta, de a admite că semnalele venite din mass-media și care vizează persoane, ce-i drept, dar nu foarte puține, cum se pretinde, și în orice caz ocupînd, multe dintre ele, poziții cheie (vezi cazul șefului *Marelui Stat-Major al Armatei*, asupra căruia planează suspiciunea de a fi implicat în reprimarea demonstrațiilor de la Cluj, în decembrie 1989).

S-ar putea admite că semnalele sînt luate în serios și că (și) pe baza lor s-a cristalizat intenția de restructurare a *Armatei* în profunzime; și, de asemenea, că, în această situație, *Armata* nu dorește să expună public vremenica ei vulnerabilitate (în tranziția ei spre o nouă structură). Cu alte cuvinte, „noi, militarii, doar ne prefacem că respingem acuzațiile, dar în realitate, fiți fără grijă, meditați asupra lor cu seriozitate și veți vedea în scurt timp o *Armată* reinnoită și modernizată din toate punctele de vedere”. Din păcate, însă, aceasta nu-i decît o presupunere. De fapt, *Armata* respinge realmente acuzațiile și îi contratacă agresiv pe gazetarii și pe liderii de opinie „recalcitranți”.

Purtătorii de cuvînt ai *Armatei* încearcă să spulberă dubiile legate de profesionalismul militarilor – suscitade, printre altele, de numeroase cazuri de degingoladă din timpul Revoluției, soldate cu zeci, dacă nu chiar cu sute de victime nevinovate, evocînd – direct sau doar aluziv – performanțele formațiunilor de elită românești participante la manevrele *NATO*. Să nu ne amăgim însă. Elitele militare românești participante la exercițiile *NATO* sau la misiunile *ONU* sînt o rară *avis* în *Armata* română, în aceeași măsură ca și

mult lăudații olimpici români, exemplare singulare într-un învățămînt, care, în ansamblul lui, a eșuat în non-performanță.

În prima jumătate a deceniului nouă, eram „concentrat” în fiecare an, în disprețul legii (care stabilea o periodicitate maximă, dependentă de vîrstă), la o unitate militară de transmisiuni. Era evident că singurul scop al așa-ziselor concentrări, practicate asupra unui grup restrîns de rezerviști, selectat după criterii obscure, era acela de a se bifa și a se raporta „mai sus” o anume activitate de „reciclare” a rezerviștilor. În realitate, toți cei care ne înfîlneau acolo nu aveam nici măcar cunoștințe elementare în materie, nu am progresat nici măcar cu „un milimetru” în toți acei ani și nici n-am remarcat din partea instructorilor vreun minim interes pentru instruirea noastră. Cu toții știam că totul nu-i decît o penibilă formalitate și ne comportam ca atare. Totodată, era la fel de clar, chiar și pentru profani ca noi, că militarii „de carieră” au lacune profesionale foarte serioase.

Poate că astăzi este mai puțin probabilă încălcarea legii în privința concentrațiilor. Dar cam atît. În rest, e greu de presupus că într-o instituție care, timp de decenii, a funcționat după device *lustru*, *zgomot* și *mişcare*, temeinicia instruirii militare s-a instăpînit pretutindeni în armată, luînd locul superficialității larg răspîndite acum ceva mai mult de un deceniu. Sînt multe alte indicii în acest sens, dar nu este locul aici să le trecem în revistă.

Și încă ceva. Să fie oare numeroasele dezertări și sinucideri în rîndul militarilor în termen doar un rezultat al testării psihologice sumare a tinerilor recruți? Pentru cine a avut cît de cît ocazia să la cunoștință de relațiile existente în armată, răspunsul este, în mod evident, negativ. Relațiile dintre militarii sînt, în cea mai mare parte, brutale (ba chiar gratuit brutale) și nu rareori ascund intenția de umili. Grosolănia relațiilor interumane din *Armata* română aproape că e statuată prin regulamentele militare.

Dacă „purtătorii de cuvînt” ai *Armatei* identifică pudibond-indignat-agresiv criticile mass-media cu atacuri la adresa *Armatei* ca instituție, cred că a sosit timpul ca cineva, „acolo sus”, să perceapă mesajul în întreaga lui nuditate: da, criticile sînt la adresa *Armatei* ca instituție. Căci, fie și înzestrată cu tehnică de vîrf, *Armata* română nu poate fi cu adevărat o forță alfa vreme cît tolerează superficialitatea profesională, practicarea umilirii subordonatului, imaginea „de paradă” și corupția.

Ambele instituții, *Biserica* și *Armata* au nevoie acută de o restructurare morală din temelii.

ASCULTĂ

PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREȘTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

Edituri la al 6-lea Tîrg

1998

Internațional de Carte

Bookarest

R o m a n i a

Supliment gratuit

Nr. 66

All

Alternative

Didactică și pedagogică

Economică

Humanitas

Institutul European

Militară

Nemira

Polirom

Teora

Trei

Vremea

Matei Kren
(Slovacia)-
Idiom 1995,
expoziția
Beyond Belief,
Muzeul de artă
contemporană
din Chicago

IOANA IERONIM

BOOKAREST '98 între Leipzig și Frankfurt

Iată că a venit iar vremea *Tîrgului Internațional de Carte de la București*, unul dintre modurile românești de a măsura număratoarea inversă pînă la trecerea pragului în milenul 3 – în cheia deschiderii, a comunicării directe de idei și de universuri create. O serbare a Cărții, cum este acest tîrg, e un exercițiu de integrare mult mai confortabil decît alte laturi ale integrării noastre, cum o spunea strălucit în primăvara acestui an, la deschiderea *Tîrgului de carte de la Leipzig*, ministrul nostru de Externe, Andrei Pleșu.

O asemenea serbare a cărții este momentul de zgomot, de bucurie și dialog nemediat, imediat, intens și exploziv, în lumea tăcută a cărții, cea născută între două continente silențioase: tăcerea scriitorului și tăcerea cititorului. În spațiul celor două etaje ale *Galeriei 3/4*, viața cărții, a dialogului intelectual și creator capătă mișcarea specifică dintr-un accelerator – așa cum într-un fel de accelerator al istoriei ne aflăm de cîțiva ani încoace. Însă, în spațiul acestui tîrg, particulele puse în mișcare, cărțile, invită la cumpănirea vieții noastre și a altora, a treburilor publice și a celor spirituale în timpul mai lung, al reflexiei și creației. Pentru o lume cum este aceea a noastră, într-o iute schimbare – chiar dacă în multe privințe ni se pare o schimbare prea înceată –, fidelitatea acestui timp lung și mai solid al cumpănirii, investit în cărți, este un semn de sănătate spirituală și nădejdea unei (re)alcătuirii valide a orizontului nostru de cunoaștere, autocunoaștere și comunicare. De altfel, bogăția producției editoriale din România, în pofida dificultăților materiale extrem de mari, se bazează în cele mai multe cazuri pe efortul ieșit din comun al celor care au hotărît să se dedice valorilor cu bătaie lungă, în tiparul mult mai friabil și lipsit de perspectivă al cotidianului într-o mare proporție dominant și neiertător. Și așa, nu ne-a fost dat încă timpul, liniștea, voința de a produce mari și solide lucrări de referință, sinteze fundamentale ale culturii, pentru acest timp. Dar se lucrează...

Tîrgul de Carte aduce printre noi contextul literaturii altor țări, cu temele și întrebările și orizonturile deschise pentru cîteva zile de comunicare „fără frontiere”, care să ducă la cit mai multe inițiative durabile pentru circulația neînhibată a valorilor cărțurărești. Iar aceasta, nu numai în forma cărții propriu-zise, ci și prin intermediul canalelor electronice și audio-vizuale, care vor fi prezente cu acest prilej și din partea oaspeților și, mai modest dar în progres, din partea noastră. Fiecare asemenea *Tîrg de Carte* este un nou stimul și prilej pentru gazdele românești să avanseze în eforturile de a pune în mișcare relee computerizate de comunicare intelectuală.

Prezența Germaniei ca temă centrală a celei de-a VI-a ediții a *Tîrgului de Carte* se manifestă nu printr-o prezență masivă, *non multa...*, dar printr-o prezență de foarte bună calitate. Ca o marcă întemeietoare pentru o sărbătoare a Cărții, se vor face demonstrații de producție pe o tiparniță manuală „Gutenberg”, vom avea prilejul să vedem cele mai frumoase cărți produse în anul 1997 în această țară iubitoare de cărți, vom marca împreună cu oaspeții germani centenarul de la nașterea lui Brecht, vom înțîlni editori și autori din această țară, ne vom bucura de evenimentul atît de special al deschiderii expoziției de grafică și sculptură de Gûnter Grass. Ceea ce se va întîmpla în această săptămînă la București este într-un continuum: cu puțin timp în urmă a fost *Tîrgul de la Leipzig*, în toamnă se vor număra cărțile la Frankfurt, din nou. Se vor reuni din nou, la București de această dată, scriitorii germani originari din România – ei au fost și sint atît de importanți în mișcarea cărților, ideilor, oamenilor între cele două țări ale noastre. Sint bogate inițiative editoriale și în România și în Germania, care s-au hrănit din acest fond stabil de comunicare. O repede privire a programului de lansări de carte, printre altele, arată numaidecît această vitală interferență: Ingo Glass despre Constantin Brâncuși (în română și germană), seria de traduceri din literatura germană la editura *Univers*, dar și la alte edituri, *Jogging cu Securitatea*, volumul despre disidența lui Radu Filipescu, datorat autoarei germane Herma Kennel Köpernik etc., etc.

Abia s-au încheiat săptămîna internațională a muzicii noi și cîteva alte reuniuni și festivaluri în capitală. La începutul verii, dincolo de toate îngrijorările noastre românești mereu reinnoite, iată că regăsim bucuria și promisiunea Bucureștiului care devine *Bookarest*, orașul Cărții.

Editura ALL

Lansări la Tîrgul de Carte

Miercuri 3 iunie

ora 13.00
Adrian-Paul Iliescu,
Liberalismul. Între succese și iluzii
Prezintă:
Adrian-Paul Iliescu și
Constantin Vlad

Joi 4 iunie

ora 12.00
Colecția „English Readers”
Prezintă:
Adriana Maxim
ora 14.00
Lynn M. Bremner,
Anthony F. Iasi,
Al Servati,
Intranet. Mică enciclopedie
Traducere: Andreea
Rosemarie Lutic
Kris Jamsa, Ken Cope,

Programarea aplicațiilor Internet
Traducere:
Mircea Pătrașcu
Prezintă:
Alexandru Vilan și
Mihai Mănăstireanu

Vineri 5 iunie

ora 12.00
Colecția „Biblioteca ALLFA”
Dan-Silviu Boerescu,
Iubiri subversive – antologie
Horia Gârbea,
Căderea Bastiliei
Ștefan Caraman, *Simbătă după-amiază la țară*
George Cușnăreanu,
Requiem
Prezintă: Dumitru
Țepeșneag și autorii
ora 13.00
Bogdan Ghiu,

Ochiul de sticlă
ora 14.00
Victor Neumann,
Tentația lui homo europaeus. Geneza ideilor moderne în Europa Centrală și de Sud-Est

Sîmbătă 6 iunie

ora 12.00
Ion Ianoși.
O viață de cărturar
Ediție îngrijită de:
Vasile Morar
Prezintă: Ion Ianoși,
Vasile Morar
ora 14.00
Nicolae Breban,
Ziua și noaptea
Prezintă:
Gabriel Dimisianu
ora 14.45
Dumitru Țepeșneag,
Nunțile necesare
Prezintă: O. Soviany

Adrian-Paul Iliescu,
Liberalismul. Între succese și iluzii

280 pag, 34.900 lei
(colecția „Inițiere în politică”)

Promovînd un adevărat cult al libertății, urmînd să facă din libertate o valoare supremă și fiind – în epoca modernă și contemporană – cel mai consecvent apărător al libertăților individuale ale omului, liberalismul plasează aceste chestiuni, în cadrul filosofiei politice, în rîndul acelor teorii și idei, puține la număr, incontestabile și asupra cărora se realizează consensul tuturor părților.

Liberalismul. Între succese și iluzii este cartea care demontează ideologia liberală în încercarea de definitivare a semnificației ei, trecînd în revistă principalele preocupări ale politicii duse de liberali, marile teme ale gândirii liberale și cele mai importante principii pe care s-au clădit inițiativele partidelor și grupurilor care au promovat liberalismul.

Prezentînd aceste elemente specifice, autorul realizează o caracterizare cuprinzătoare a liberalismului și pune în lumină succesele incontestabile obținute în epoca modernă de politica liberală.

Alături de explicații asupra audienței de care s-a bucurat acest curent politic, formulate pe baza scopurilor, ideilor și devezelor sale, de evidențiere a realizărilor practice la care a ajuns el și, în cele din urmă, a meritelor liberalismului în modelarea lumii occidentale moderne și postmoderne, volumul atrage atenția asupra precarității unora dintre pledoariile liberale radicale, în lumina cărora marile probleme ale comunităților umane moderne – asigurarea dezvoltării economice, dispersarea puterii politice și realizarea justiției sociale – își află o rezolvare exclusiv pe baza funcționării mecanismelor economice ale pieței libere și a intervenției minimale a statului, a dreptății pur procedurale și a maximizării libertății individuale.

Victor Neumann

Tentația lui Homo Europaeus. Geneza ideilor moderne în Europa Centrală și de Sud-Est

256 pag; 49.900 lei

Aflată la a doua sa ediție (după cea din 1991, în românește, și varianta ei în limba engleză din 1993), cartea se adresează acelor cititori ce aspiră spre multiple deschideri intelectuale, spre înțelegerea mai complexă a diversităților culturale și a interferențelor lor din Europa Centrală și de Răsărit. Studiul încearcă să analizeze și să interpreteze (uzînd de o demonstrație selectivă, prin mijlocirea documentelor și a cărților, a instituțiilor culturale și a acelor politice, a mișcării de idei și a personalităților grupate în școli și biserici) geneza gândirii moderne în Europa Centrală și de Sud-Est și este o carte de istoria culturii și a mentalităților, în principal, dar cu ambiția, pe alocuri, de a deveni o carte de referință chiar în sfera filosofiei culturii.

ENGLISH READERS

Structurată în trei serii, corespunzătoare ciclurilor de învățămînt (primar, gimnazial și liceal) și pe niveluri de dificultate (elementar, mediu și avansat), inovatoare, educativă și captivantă prin varietatea genurilor de lectură acoperite (adaptări după literatura clasică britanică și americană, istorie, literatură fantastică, science-fiction, povești, cultură și civilizație britanică și americană, monografii etc.), colecția ENGLISH READERS:

- dezvoltă la copii deprinderea de a citi într-o limbă străină, apelînd la un bagaj lexical deja însușit, dar și la nouăți de vocabular sau exprimare;
- oferă cadrului didactic de specialitate un instrument valoros de aplicație pentru exersarea noțiunilor de limba engleză într-un mod util și plăcut, pe baza unor activități stimulatoare ale creativității și imaginației elevilor.

George Cușnăreanu,
Requiem

304 pag
34.900 lei
(colecția „Biblioteca A”)

Noul roman al lui George Cușnăreanu alege de data aceasta o temă deosebită față de romanele lui anterioare, și anume, el este o meditație despre trecerea timpului.

Prins între ghearele timpului, ale vremurilor pe care le trăiește, eroul principal al romanului, Agnus Cantacuzino, este martorul zilelor fierbinți din iunie 1990, peste care se suprapune moartea unei matusi. Amintirile unui oraș bulversat, sentimentul de zădărnice în fața violenței și a morții îl fac în cele din urmă să recurgă la gestul ultim, sinuciderea. Gestul mielului care se autosacrifică.

Dan-Silviu Boerescu,
Iubiri subversive

328 pag,
29.900 lei (Colecția „Biblioteca A”)

Dacă, prin antologia anterioară, Dan-Silviu Boerescu ne invita la un chef cu femei urite, unde carnavalescul ne putea prilejiu întâlniri „inedite” fie cu o Cenușăreasă (a genului narativ), fie cu o Lolită perversă sau o Mirabelă suburbană – am numit astfel proza scurtă –, prin noua antologie ne face martorii intertextuali ai unor *Iubiri subversive*. Și, dacă ne gîndim că partenerele sînt și de această dată 22 dintre *Cele mai bune povestiri ale anului 1997*, ne vom regăsi, cu siguranță, extrem de îndrăgostiți, iar iubirea noastră va fi cu adevărat subversivă față de Realul real, care ne va duce dorul mult timp.

ÎN AFARA COLECȚIEI

Bogdan Ghiu
OCHIUL DE STICLĂ

Spre ce ne deschide televiziunea și în ce (și cum) ne închide ea? Care este prețul pe care noi îl plătim pentru eliberarea provocată de televiziune? Cit slujește televiziunea democrației și unde este punctul în care ea începe să o amenințe? Iată cîteva dintre întrebările la care, chiar dacă nu vom putea răspunde, va trebui, totuși, să meditam. Și, totodată, argumentul suprem în sprijinul faptului că asupra televiziunii trebuie exercitată o supraveghere continuă și că ea trebuie să facă obiectul unei dezbateri permanente, concrete, aplicate. (Bogdan Ghiu în postfața volumului, Final provizoriu)

Horia Gârbea
Căderea Bastiliei

Postfață de Dan-Silviu Boerescu
112 pag, 14.900 lei (colecția „Biblioteca A”);

Căderea Bastiliei este primul său roman și prezintă lumea tinerilor scriitori bucureșteni cu o ironie suculentă și, în același timp, devastatoare. Trei tineri prozatori își dispută *Premiul Uniunii Scriitorilor*, și, pentru a și-l apropia, nu ezită să facă felurite compromisuri, între care să seducă (doi dintre ei) pe o tînără literată, secretara juriului. Moravurile lumii artistice sînt descrise fără menajamente, dar fără intenții moralizatoare, rezultatul fiind o operă bufă în care personajele (sub măștile cărora se regăsesc tot ațîția scriitori reali, lesne identificabili) pendulează între tragic și ridicol, aidoma eroilor din *commedia dell'arte*.

Ștefan Caraman,

Simbătă după-amiază la țară

144 pag, 19.900 lei. (Colecția „Biblioteca Allfa”)

Simbătă după-amiază la țară este cartea unui scriitor complet dezinhibat, dezlănțuit și tandru, kafkian și modern-oniric, ce l-a făcut pe criticul Alex. Ștefănescu să declare că, acum, „capitala prozei scurte românești s-a mutat la Tulcea”.

Editura ALTERNATIVE

Mattei Dogan, Robert Pahre, Noile științe sociale. Ințepetrarea disciplinelor

ed. a II-a, 280 pp., 25.000 lei

Această carte a apărut sub titlul, în limba engleză, *Creative Marginality. Innovation at the Intersections of Social Sciences*, în limba franceză, *Innovation dans les sciences sociales. La marginalité créatrice*, în limba spaniolă, *Las Nuevas Ciencias Sociales*. A mai fost tipărită și în limba japoneză. Prima versiune în limba română a apărut la Editura Academiei Române, în traducerea lui Nicolae Lotreanu. Prezenta ediție este revăzută și adăugită de Mattei Dogan, savant de origine română, director de cercetare la CNRS din Paris și profesor la Universitatea California din Los Angeles.

Delimitând cele nouă discipline formale ale științelor sociale – științele politice, sociologia, economia, istoria, antropologia, filosofia, geografia, psihologia și lingvistica – și ciclurile lor de creștere, specializare, fragmentare și hibridare, Dogan și Pahre resping noțiunea de cercetare „interdisciplinară” atotcuprinzătoare. Ei demonstrează că, plecând de la centrul unei discipline spre periferie, trecându-i granițele și penetrând în domeniul alteia, un om de știință are mai multe șanse de a inova. Noile științe sociale descriu continua fragmentare a științelor sociale în specialități și recombinația acestora în ceea ce autorii numesc domenii hibride. Ei iau în considerare rolul jucat de concepte, metode, tehnologii și teorie în penetrarea frontierelor disciplinare și arată impactul pe care l-au avut oamenii în distrugerea zidurilor disciplinare. Sunt citați peste 1.000 de specialiști contemporani în științele sociale, din toate disciplinele, ca dovadă a inovațiilor care se produc la frontierele dintre științele sociale.

Cartea a avut un impact extraordinar printre specialiștii din științele sociale. Iată trei dintre reacțiile semnificative:

Cartea Noile științe sociale dovedește o cunoaștere enciclopedică a stării în care se găsesc științele sociale din Statele Unite și Europa, prezentând o imagine a evoluției lor în ultimii douăzeci de ani. Scrisă clar și într-un stil viu, este o plăcere să citești această carte. (Raymond Boudon, Sorbona)

Dogan și Pahre au întreprins – pentru studiul științelor sociale – ceea ce a făcut Thomas Kuhn pentru științele naturii. Ei ne arată cum ideile cele mai bune ale ultimelor decenii au germinat la granițele dintre discipline, la intersecția dintre specialități. Această carte este un Who's who? al performanței științifice. (David Apter, Yale University)

Noile științe sociale reprezintă o contribuție importantă pentru literatura din domeniul sociologiei științifice. Este o carte bine scrisă, rod al unei cercetări aprofundate, ce furnizează prilejul unei reflecții captivante asupra relațiilor dintre științele sociale. Dogan și Pahre își argumentează în mod convingător tezele. Orice specialist în științele sociale care deplina fragmentarea disciplinelor va afla cu încântare, după lectura acestei cărți, avantajele ce decurg din procesul recombinației disciplinelor. (Congressional Research Service, Library of Congress)

Ion Lotreanu, SADU. Studiul monografic și etnomuzicologic

180 pp., 30.000 lei.

Această lucrare reia tradiția, întreruptă o vreme, a unor monografii consacrate vechilor așezări rurale din țara noastră. Este o monografie exemplară a unei comune din care au pornit pe un drum cultural al afirmării identității naționale personalități ca: Inocențiu Micu (Klein), Samuil Micu, protopopul ortodox Ioan Piuaru, medicul oculist și umanistul Ioan Piuaru-Molnar.

Lucrarea relevă, cu acuratețe, într-un stil clar și atractiv, dimensiunile antropologice și culturale ale unei comunități românești aproape exemplare. Rînd pe rînd

ni se dezvăluie instituțiile și personalitățile de seamă ale acestei comunități; caracterul și viața locuitorilor, ocupațiile lor; gospodăria, locuința și acareturile; economia primară; obiceiurile, datinile și superstițiile. Folclorul muzical, mai ales doinele, colindele și cîntecele autohtone, este prezentat într-o formă scrupuloasă și accesibilă, autorul oferind, pe lângă textele culese o viață întreagă, și partiturile muzicale însoțite de notații proprii care să înlesnească o redare fidelă. De altfel, autorul, regretatul profesor de muzică Ion Lotreanu, a fost colaboratorul Conservatorului de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București, membru al corului academic al cadrelor didactice și un solist vocal de muzică populară de mare finețe și autenticitate.

Alan Montefiore, Valentin Mureșan (editori), Filosofia morală britanică

400 pp., 28.000 lei.

(Lucrare publicată cu sprijinul Fundației Soros pentru o Societate Deschisă)

Prefațată de Bernard Williams, această carte constituie o excepție în spațiul editorial din România. Textele adunate aici sînt originale: autori britanici din marile universități ale Angliei au scris special pentru cititorul român pe teme dintre cele mai actuale ale moralei moderne.

Ideea volumului, cum se confesează unul dintre editori – Valentin Mureșan –, a apărut în biroul profesorului Alan Montefiore, la *Balfour College*, Oxford. Se discută proiectul publicării în România a unei culegeri de articole care să facă o panoramă a preocupărilor actuale ale filosofilor britanici în domeniul filosofiei morale, cînd, deodată, profesorul Montefiore a exclamat: „De ce să nu fie o culegere de studii originale?”. Așa a început căutarea comună a autorilor potriviți pentru teme dintre cele mai actuale ale reflecției morale.

Trei sînt marile spații tematice în care au fost grupate articolele primite prin bunăvoința autorilor: rădăcinile istorice ale gândirii morale britanice contemporane; marile teorii etice și metaetice (naturalismul, intuiționismul, emotivismul, prescriptivismul etc.) și, în sfîrșit, ceea ce se numește „etică aplicată”.

Această carte se va dovedi folositoare tuturor celor care, filosofi profesioniști sau nu, doresc să înțeleagă coordonatele unui mod de a face filosofie în spațiul moralității în alt fel decît prin eșuri moralizatoare sau prin panseuri subtile despre tragismul vieții. Filosofia morală de factură analitică e un efort de a arăta că în asemenea probleme complexe și lunoase, cum sînt adevărul moral sau care este cel mai bun mod de a trăi, se poate discuta argumentat și pot fi avansate temeuri raționale.

Valentin Mureșan (editor), Între Wittgenstein și Heidegger

272 pp., 39.000 lei

Cartea consemnează o dezbateră critică a filosofilor români de la Catedra de Filosofie a Universității București, la care au fost asociați și filosofi străini ca: John Lukas,

C. Kirwan, A. Montefiore, J. MacAdam etc., consacrată modului de a înțelege astăzi filosofia.

Prima parte este dedicată conturării specificului reflecției filosofice, eseurile semnate de profesori români propunînd cîteva puncte de vedere diferite și toate incitante în felul lor. A doua tenează să cuprindă diversitatea modurilor de a înțelege practica filosofiei în lumea de azi și se compune din mai multe interviuri cu filosofi străini.

Indiferent de punctele de vedere exprimate, această carte este aproape exemplară pentru un mod fructuos de a dezbate problematica filosofiei și este deosebit de atractivă prin caracterul său viu, prin limbajul clar și incitant folosit de oameni care gîndesc diferit, dar știu să comunice. Chiar un cititor total neavizat se alege, la sfîrșitul lecturii, cu o înțelegere mai clară și mai cuprinzătoare a filosofiei.

Colecția internațională „INTERFACE”

Antonio Gomez Alfaro, Marea prigonire a romilor

128 pp., 22.500 lei

Cartea reconstituie cel mai dureros dintre toate episoadele trăite de romii din Spania: prigonirea generală, executată în timpul regelui Fernando al VI-lea. Caracterul universal al operațiunii a privat de libertate într-o singură zi zece sau douăsprezece mii de femei și bărbați, bătrîni și copii, pentru simplul fapt de a fi fost țigani; acesta fiind presupusul delict colectiv pe care diferite rapoarte oficiale ale epocii îl menționează în mod explicit ca justificare a măsurii luate.

Autorul insistă asupra coordonării puterilor publice implicate în sechestrarea romilor, cooperarea sau atitudinea pasivă a Bisericii față de injustiția proiectului și nedreptățile făcute de cei care au desfășurat o acțiune atît de inumană.

Donnald Kenrick, Romii: din India la Mediterana

62 pp., 15.000 lei

Timp de multă vreme, originea romilor (a țiganilor) a fost subiect de dispută și de speculații. Au fost ei unul dintre triburile pierdute ale Israelului, au venit din Egipt sau sînt descendenții insulei scufundate – Atlantida?

La sfîrșitul secolului al XVIII-lea, oamenii de știință au obținut însă liste de cuvinte din sanscrită și limbile europene moderne și au realizat că romani – limba romilor – este de origine indiană. Alți lingviști au analizat cuvintele împrumutate și au reușit să traseze ruta urmată de romi – prin nordul Indiei, Iran, Armenia și Europa, via Imperiul Bizantin. Următorul pas a fost examinarea felului în care istoricii și geograful arabi și persani au descris în cronici această migrație, iar orientalistul danez De Goeje a reușit să identifice în literatura Orientului Mijlociu numeroase referiri la imigrații din India.

Autorul a reexaminat această bogată literatură și a analizat, pe această bază, pattern-urile migrației actuale a romilor și a altor grupuri nomade. Și astfel, s-a constatat, așa cum susține el, un prim capitol din istoria acestui popor.

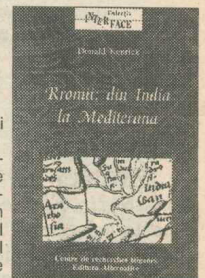
Robin J. Birn, Studiul pieței în dezvoltarea afacerii proprii

200 pp., 25.000 lei

Situația antreprenorului român este astăzi dramatică. La amenințările legislative sau birocratice care au sufocat treptat inițiativa liberă se adaugă acum o alta, aproape mortală: prăbușirea vinzării, îngustarea pieței. Acest fenomen a fost ușor previzibil și cei care s-au acomodat din vreme sau au găsit diverse expediente nu sînt acum într-o situație ireparabilă. Oricum nu mai au viitor dacă nu știu să prospecteze piața – reală sau potențială. Cartea *Studiul pieței în dezvoltarea afacerii proprii* vine, deci, exact la timp.

Scrisă de un om cu mare experiență în domeniul marketingului (studiază piața de 18 ani și participă la multe seminarii consacrate acestui domeniu; în septembrie va veni și în România), această carte este produsul spiritului britanic – clar și aplicat, orientat spre eficiență pe termen lung – și va încuraja, fără nici o îndoielă, pe orice întreprinzător grijuliu cu viitorul propriei firme, să apeleze la studiul pieței, pentru căutarea permanentă de produse potrivite, pe piețe potrivite și la momentul potrivit. Studiul pieței este, de altfel, vital pentru existența unei companii, pentru că poate ajuta la dezvoltarea unui produs sau serviciu (*De ce au oamenii nevoie sau ce doresc?*); la realizarea activității de marketing (*Este campania de promovare și publicitate înțeleasă și convingătoare?*); la aprecierea impactului unui produs sau serviciu (*Cine îl cumpără și dacă le place ce au cumpărat*).

Cartea face parte din colecția de management – o colecție care a început deja să-și aibă fanii proprii, mai ales printre antreprenorii cei mai tineri, indiferent de vîrstă.

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ

Colecția

„Akademos“

Inițiată de profesor universitar dr. *Constantin Floricel*; îngrijită de *Irina Petraș*; coperta colecției – *Laura Poantă*. Primul „bun de tipar” – 16 februarie 1993.

Cele peste o sută de volume ale colecției au fost tipărite la Imprimeria „Ardealul” Cluj (director: ing. ec. *Ion Manole*).

Autorii noștri: *Mircea Zăciu, Gabriel Tepelea, Paul Dimitriu, Ion Toboșaru, Constantin Cubleşan, Dinu Ianculescu, Adrian N. Mihalache, Aurel Rău, Irina Petraș, Petru Poantă, Ștefan J. Fay, Marian Papahagi, Ion Pop, Rodica Lascu-Pop, Gheorghe Doca, Mircea Muthu, Ion Vartic, Mihai Vasiliu, George Lăzărescu, Mircea Popa, Marta Petreu, Costache Olăreanu, D.D. Roșca, Cornel Moraru, Ion Vlad, Adrian Popescu, Dina Cocea, Virgil Tănase, Dan Damaschin, Mariana Bojan, Teohar Mihadaș, Ion Brad, Vasile Macoviciuc, Monica Spiridon, Cornel Munteanu, Horia Bădescu, Ioana Bot, Mircea Petean, Caius Traian Dragomir, Ioana Em. Petrescu, Gheorghe Glodeanu, Dinu Grigorescu, Mihai Cimpoi, Paul Lahovary etc.*

Au debutat în colecția „Akademos”: *Ștefan Bobély, Ioan Milea, Diana Adamek, Luminița Licorna, Ion Maxim Danciu, Gheorghe Perian, Laura Pavel.*

Traduceri din literatura universală: *Boris Vișinski, Vladimir Visoțki, Emanuele Gennaro, Matilde Contino, Loredana Bogliun, Oliver Friggieri, Mohammad Iqbal, Petre Bakevski etc.*

Colecția are subseriile: *Eseuri, Poezii, Literatură Universală, Literatură exilului, Corespondență, Teatru, Proză etc.*

Cărțile Colecției „Akademos” au adus Editurii un număr impresionant de premii: **7 premii** ale Uniunii Scriitorilor (filialele București, Cluj, Brașov, Tîrgu-Mureș), **10 premii** ale Salonului Național de Carte (Cluj), **1 premiu** al revistei „Poesis” (Satu Mare), **1 premiu** al Asociației Internaționale a Criticilor Teatrali (București), Premiul „Radu Enescu” al revistei „Familia” (Oradea), Premiul Festivalului Național „Mihai Eminescu” (Suceava).

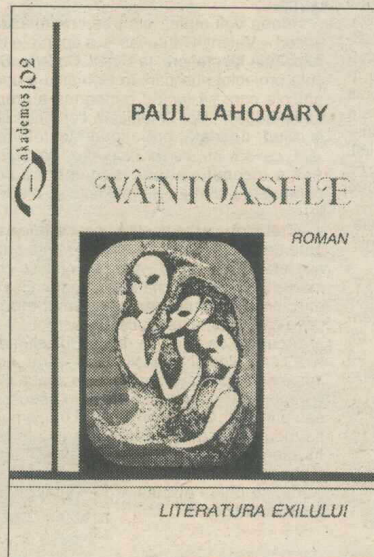
„Fenomenul Akademos“

Ritmul aparițiilor, autorii, textele selectate și diversitatea însăși a colecției o așază de pe acum în rîndul faptelor de cultură majoră. Parafrazînd celebrul vers, să zicem odată cu Poetul: „Colecție frumoasă, cîinste cui te-a zămislit!” Și multe apariții de aici înainte!

Mircea Zăciu

Colecția „Akademos” este unul din lucrurile cele mai uimitoare care au intervenit în nesfîrșita noastră „tranziție” editorială.

Marian Papahagi

Prof. Univ. Dr. *Constantin Floricel*
Directorul General al
EDITURII DIDACTICE ȘI PEDAGOGICE,
împreună cu Domnul
PAUL LAHOVARY, din Stockholm
MEMBRU AL FEDERAȚIEI SUEDEZE
A SCRITORILOR,
autorul cărții:

„VÂNTOASELE”
– roman din literatura exilului –

Vă invită să participați la prezentarea lucrării respective în ziua de **marți 2 iunie 1998**.
Lansarea cărții va avea loc în
Librăria Mihail Sadoveanu din Bd.
Magheru la ora 13.00

Participă:
DI. Academician Prof. Univ. Dr. Doc.
EUGEN SIMION,
Președintele Academiei Române;
DI. Academician Prof. Univ. Dr. Doc.
VIRGIL CÂNDEA,
Vicepreședintele Academiei Române.

NOU!

În seria Dicționare a E.D.P. a apărut primul volum din Dicționarul analitic de opere literare românești (A-D).
Coordonator: *Ion Pop*.

Lucrarea de față – prima de acest gen dintre cercetările românești cu caracter enciclopedic – își propune să ofere unui public foarte larg, de la profesori și cercetători ai literaturii noastre, la studenți și elevi ori la toți cei interesați de creația beletristică națională, un amplu repertoriu de opere reprezentative, ilustrînd evoluția poeziei, prozei și dramaturgiei, de la origini pînă în actualitatea imediată. Concepută în mai multe volume, ea urmează să contureze, în final, o *bibliotecă esențială a literaturii române*, așa cum poate fi ea aproximată la această oră. Nu va fi vorba, așadar, de o cuprindere exhaustivă a textelor publicate vreme de cîteva secole, ci, inevitabil, de o selecție exigentă, operată într-un spațiu extrem de diversificat ca forme de relief, întemeiată mai întîi de toate pe criteriul valorii estetice, însă ținînd seama și de o anumită semnificație de reper istorico-literar, vie în conștiința cititorului de azi sau reactualizată în vederea unei cit mai clare orientări în universul literar moștenit.

70738 București
Str. Spiru Haret Nr. 12, sect. 1
Tel.: 01-3153820; 01-3153829

Fax: 013122885; 013157398
Nr. corînt: 303430101 BCR
București, sect. 1

COLECTIVUL REDACȚIONAL
3400 CLUJ-NAPOCA
P-ța Mihai Viteazul nr. 25-26

Tel.: (064)-432383
C.P. 1103 of. p. 1

Iași, B-dul Copou nr. 3; P.O. Box 266; Tel. & Fax: (032) 21.41.00; (032) 21.41.11; (032) 21.74.40 (difuzare); E-mail: polirom@mail.dntis.ro

București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01) 613.89.78

Lansări Polirom la ARTEXPO '98

4 iunie, ora 12,00

Dan Stanca - Muntele viu

Prezintă: Vlad Russo, Vlad Zografi, Radu Voinescu

Alături de celelalte volume (*Aripile arhanghelului Mihail*, Nemira, 1996; *Apocalipsa aminat*, Cartea Românească, 1997; *Ritualul nopții*, All, 1998), ultimul roman al autorului - prozatorul (de)blindul jurnalistul - seduce prin imeditul discursului, oscilant între sublim și grotesc, pînă spre limita suportabilității. De aici, caracterul inițiat al lecturii, obligînd la verticalitate, la ascensiune, cîteodată mistică. Într-o carte în care mai toate personajele par prînse de nebunie, ultimul cuvînt se rostosește, totuși, plin de speranță, în numele fascinației la care omul are dreptul în fața aventurii, iubirii, morții...

4 iunie, ora 15,30

NOUTĂȚI ÎN DOMENIUL MEDIA:

Prezintă prof. univ. dr. Mihai Coman, decanul Facultății de Jurnalism și Eugen Preda, jurnalist

David Randall - Jurnalistic universal. Ghid practic pentru presa scrisă

Prefată de Mihai Coman Traducere de Alexandru Brăduț Ullmanu

„Schimbările din ultimii ani din Europa Centrală și de Est au deschis calea pentru o presă liberă și independentă. Și în România, presa se reazășă, într-un proces lent, dar implacabil, pe bazele adevăratului profesionalism, iar jurnalistică încep să conștientizeze, din ce în ce mai mult, faptul că au nevoie de noi cunoștințe pentru a răspunde exigențelor tot mai mari ale cititorilor și pentru a se impune pe o piață din ce în ce mai competitivă. *Jurnalistic universal* este un răspuns la nevoia tinerilor jurnaliști de a avea la dispoziție o literatură de specialitate, adaptată la timpurile moderne.” (Annemiek Hoogenboom, Director Management & Media Academy)

David Randall a fost redactor-șef adjunct la *Observer* (Londra), unde paginile sale de știri au fost premiate în două rânduri, a scris, a editat articole și a susținut conferințele la diferite redacții din Maria Britanie, Africa și Europa de Est. În prezent, este director general la *Independent Press*, Moscova și unul dintre cei mai buni instructori de jurnalism ce activează în Europa de Est.

Norbert Bakenhus - Radioul local. Ghid practic pentru jurnaliști

Norbert Bakenhus (n. 1965) a lucrat ca reporter și redactor la cîteva cotidiane și săptămîniale, precum și la mai multe posturi de radio. În 1992 a fondat la Hanovra agenția *Radio Service*, specializată pe teme de economie și consumatori. Este co-fondator și asociat la *Z+B Hof-funkproduktion*, care, între altele, asigură servicii radiofonice pentru revistele *Stern* și *Tv Hören und Schen*. Este consilier pe probleme de marketing la mai multe posturi de radio.

„Ambiția jurnalistică nu este suficientă pentru a asigura succesul unui program radio. Un post trebuie să-și formeze un profil, dacă nu vrea să preia fără discernămint experiența posturilor de radio din SUA. Acest manual se adresează atât începătorilor în ale radioului, cit și jurnaliștilor cu experiență care vor și trebuie să se familiarizeze cu bazele alcătuirii programelor. Pe lângă îndrumarea practică, cartea își propune să încete la dezvoltarea ideilor redacționale proprii și la punerea lor în practică.” (Norbert Bakenhus)

5 iunie, ora 11

Iosif Sava - Muzica și spectacolul lumii

10 serate TV cu: Alexandru Paleologu, Dan Grigore, Andrei Șerban, Mihai Șora, Cristian Tudor Popescu, Radu Palade, Dan Setlăceac

Prefată: Victor Ernest Mașec

5 iunie, ora 15

Cristian Tudor Popescu - Copiii fiarei

„În unele filme western, șeriful care vrea să oprească o încăierare generală și constată că nimeni nu-l aude, trage în aer un foc de pistol. Un asemenea foc de pistol este fiecare din articolele publicate de C.T. Popescu.” (Alex. Ștefănescu)

6 iunie, ora 11

Andrei Cornea - Penumbra

„Cetea și filosofia, Ultimul discipol, Criza de timp, Dreptul de a muri, Antiplatonism sînt cîteva dintre eseurile în care se scrie însăși starea de penumbra a lumii: loc geometric al imprevizibilității și incertitudinii, care trebuie recuperate axiologic, pînă în punctul cînd penumbra se sublimă ca esență a ființei:

„Omul adevărat nu-i pasăre, nu-i plantă, nu-i mecanic, nu-i nici spirit pur măcar, nici trup, nici toate laolaltă; e incensurabilul cu fiecare dintre acestea și cu oricare altele; e indefinibil, inefabil și insolubil. Nu-l poți măsura cu etalonul înșelător și nu-l poți înțelege după măsura fiarelor; limpezimea primilor, ca și a celorlalte, nu i se potrivește și se refuză preciziei și clarității, dar și obscurității. E o penumbra ce desface orice regulă, un echivoc ce interzice orice punere în emoție, o nelămurire ce se împotrivesc oricărui efort de a fi total soluționată.” (Andrei Cornea)

În spatele penumbrei, se află Starea de defensivă; purtînd avertismentul temporal, septembrie 1987 - septembrie 1989, textul propune un alt fel de destin pentru „literatura de sertar”, încomod din pricina interogațiilor care-l structurează, actualizant, raportate la conștiința nu doar a celui care scrie, ci a unui noi colectiv, umanitate datoare în fața istoriei.

6 iunie, ora 13

Marian Enache - Controlul parlamentar

Prezintă prof. univ. dr. Ioan Muraru, Președintele Curții

„Studiul pe care autorul ni-l propune astăzi sub forma unei cărți, se înscrie, prin conținutul său, în sfera eforturilor științifice determinate de lărga deschidere a societății, statului și dreptului românesc spre constituționalism, democrație, pluralism și justiție. *Controlul parlamentar* reprezintă o contribuție a funcției controlului parlamentar și a dimensiunilor practice ale acestei prerogative fundamentale a Parlamentului. Putem aprecia că este prima lucrare în care sînt estimate metodic rezultatele diferitelor forme și acțiuni de control parlamentar, inclusiv prin utilizarea tehnicilor de analize statistice.” (Ioan Muraru)

20% reducere în perioada tîrgului etaj 4, sala 3

Oferta POLIROM la Tîrgul Internațional de Carte ARTEXPO:

- 140 de titluri
- noile colecții ale editurii:

PLURAL CLASIC

Diogenes Laertios - *Despre viețile și doctrinele filosofilor*; Filostrat - *Viața lui Apollonios din Tyana*; Mihail Psellos - *Cronograful. Un veac de istorie bizantină (976-1077)*; Cicero - *Despre divinație*. Dincolo de valoarea incontestabilă a textului propriu-zis, semnalăm aportul îngrijirilor de ediție, al autorilor aparaturii critice complementari justei recepțeri a operei: Adelinea Platkowski, Nicolae Șerban Tănăsescu, Cristian Bădiță, Eugen Munteanu, Mihaela Paraschiv.

EGO

Prin titlurile lansate în cadrul acestei colecții, propunem cititorilor o înținare sub semnul ficțiunii, al prozei artistice, așadar o alternativă transfiguratoare pentru realitate, luînd forma romanului, a prozei scurte, a memoriilor sau a jurnalului: F.M. Dostoievski - *Idiotul* (traducere nouă); Gabriel Andreescu - *Solidaritatea alogătorilor de cursă lungă*; Cornel Ungureanu - *A muri în Tibet*; Dan Stanca - *Muntele viu*; C.T. Popescu - *Copiii fiarei*.

Collegium LITERE

Cuprînzînd scrieri circumscrise științelor limbajului (lingvistică, teoria comunicării, semiotică, stilistică, poetică, literatură comparată, critică literară) seria se adresează studenților și profesorilor deopotrivă, integrînd alți titluri consacrate cit și lucrări recente, care deschid o perspectivă modernă, sincronă asupra domeniului.

Collegium MEDIA

Coordonată de profesorul Mihai Coman, colecția vizează studenții și profesioniștii din sfera jurnalismului și a comunicării în masă, pe aceia de care depinde dezvoltarea unei presei de calitate, reflectarea evenimentelor și stărilor de fapt în mijlocul cărora trăim - pentru că, să nu uităm - dincolo de cărți (manuale, ghiduri practice etc.) aflăm o realitate dinamică, ineputabilă.

Collegium PRACTIC

Ewa Drozda-Senkowska - *Capcanele raționamentului*; Gilles Ferréol, Noël Flageul - *Metode și tehnici de exprimare scrisă și orală* sînt primele două titluri din seria de lucrări-ghid sau îndrumare vizînd introducerea în teoria și tehnica cercetării, abordarea unor situații dificile din viața de zi cu zi.

BAC

Anton A. Adămuț - *Filosofie. Sinteze pentru bacalaureat și admiterea în învățămîntul superior*; Viorel Irimia - *Teste grilă de istorie pentru admiterea în învățămîntul superior*; Andrei Cosmovic (coord.) - *Psihologie. Compendiu pentru bacalaureat și admitere în facultate*.

Apariții recente la Editura Polirom

Aurel Codoban - Sacru și ontofanie. Pentru o nouă filosofie a religiilor

Cartea respectă o ordine cronologică, o disciplină a ideilor: religie, filosofie, filosofia religiilor (aparitia filosofiei religioase, ca rezultat al conflictului dintre religie și filosofie; tipuri constitutive, relații epistemice, trăsături metodologice), experiența religioasă (reabilitarea experienței religioase), sacral, hierofanie și cratofanie, mit și ritual, ontofanie și ontologie, de la experiența religioasă la religie (originea religiei, schema experienței religioase; tradiție și credință; dogme, cult și biserică), dialectica sacrului și profanului.

COLLEGIUM. FILOSOFIE

Andrei Marga - Reconstrucția programatică a filosofiei (vol. I)

Pragmatismul este filosofia prin care devine posibilă soluționarea problemelor de viață și, mai mult, de cunoaștere. Autorul își (re)construcționează cartea ca pe o demonstrație a acestui adevăr, sistematizînd din perspectiva propriei interpretări un orizont informațional extrem de vast, neliniștit pentru inițiat și neinițiat deopotrivă, dar tot mai captivant, pe măsură ce demonstrația se scrie, în trepte argumentative: *Orizonturi și fundamente pragmatice, Receptarea și premisele pragmatismului, Filosofia americană, Pragmatismul lui Peirce*.

COLLEGIUM. FILOSOFIE

Aurelian Crăiuțu - Elogiul libertății. Eseuri de filosofie politică

„Ca mulți alții, am gustat și eu din plin, din 1989 și pînă în prezent, acasă sau departe de casă, multe dintre bucuriile, tragediile, amărăciunile și deliciale libertății. Am fost, pe rînd, martor neputincios și participant fervent, spectator angajat și comentator dezamăgit. Ca mulți alții, am sperat și eu (inocent) în triumful rapid al libertății, pentru a-mi da seama apoi că ucenicia ei reclamă un efort constant, zi de zi, clipă de clipă. Cu toate acestea, am crezut - și continuu să cred - în libertate ca valoare supremă a cetății; căci, așa cum spunea inspirat Tucidide, nu există fericire fără libertate, și nici libertate fără curaj.” (Aurelian Crăiuțu)

COLLEGIUM. SOCIOLOGIE. ȘTIINȚE POLITICE

Alina Mungiu Pippidi (coord.) - Doctrinile politice. Concepte universale și realități românești

COLLEGIUM. SOCIOLOGIE. ȘTIINȚE POLITICE

Elena Niculiță-Voronca - *Datinele și credințele poporului român, adunate și așezate în ordine mitologică (vol. I)*

PLURAL M

HUMANITAS

Cartea care dăinuie

LANSĂRI LA TÎRGUL INTERNAȚIONAL DE CARTE

BUCUREȘTI, 3-7 iunie 1998

Teatrul Național / Sălile Artexpo
Standul Editurii Humanitas: etajul III, sala II

4 iunie, ora 16.30

STÉPHANE COURTOIS et al.
Cartea neagră a comunismului

Cu participarea Anei Blandiana,
a lui Romulus Rusan și a lui Gabriel Liiceanu

5 iunie, ora 13

ANA BÂRCĂ / DAN DINESCU
The Wooden Architecture of Maramureș

Prezintă Irina Nicolau

6 iunie, ora 13

LUCIAN BOIA

Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune

Cu participarea autorului
Prezintă Dan A. Lăzărescu

7 iunie, ora 12.30

JANIK / TOULMIN

Viena lui Wittgenstein

Prezintă H.-R. Patapievici

DOUĂ LUCRĂRI FUNDAMENTALE ÎN COLECȚIA PROCESUL COMUNISMULUI

STÉPHANE COURTOIS (coordonator) **Cartea neagră a comunismului. Crime, teroare, represiune**

Apărută la Paris în momentul aniversării a 80 de ani de la Revoluția bolșevică, *Cartea neagră...* scrisă de un colectiv de cunoscuți istorici francezi (dintre care trei marxști!) a provocat un veritabil tumult în rîndurile intelectualității și mass-mediei franceze. Șocul a fost determinat de o cifră și de corolarul ei – compararea comunismului cu nazismul. În introducerea *Cărții*, Stéphane Courtois face macabru bilanț al victimelor unor regimuri care au transformat « genocidul de clasă » în sistem de guvernare: 20 de milioane în URSS, 65 de milioane în China (ceea ce-l transformă pe Mao în cel mai mare ucigaș al istoriei), 2 milioane în Coreea de Nord, 1 milion în Europa de Est... În total, aproape 100 de milioane de morți. Lucrarea istoricilor francezi, bazată nu pe opinii, ci pe fapte, devine astfel dosarul acuzării într-un simbolic « proces al comunismului » similar celui intentat la Nürnberg nazismului.

Cartea neagră este considerată prima sinteză istorică integrală asupra comunismului mondial. Cele peste 800 de pagini cuprind o istorie completă a URSS și analizează, rînd pe rînd, activitatea criminală a Cominternului, destinul Europei de Est, specificitatea comunismului asiatic, modalitățile și derivatele sistemului în lumea a treia.

RICHARD PIPES **Scurtă istorie a Revoluției ruse**

Richard Pipes – profesor la Universitatea Harvard – este o autoritate a Occidentului în materie de istorie modernă a Rusiei. Scrisă în 1995, *Scurtă istorie a Revoluției ruse* sintetizează în aproximativ 400 de pagini două cărți anterioare, *The Russian Revolution* (1990) și *Russia under the Bolshevik Regime* (1994), însumînd 1300 de pagini și 4500 de trimiteri bibliografice. Deopotrivă doctă și accesibilă, sinteza lui Pipes este privită ca lucrarea « etalon » a istoriografiei occidentale asupra evenimentului cu cele mai grave consecințe, în opinia autorului, din secolul nostru. Revoluția rusă a împiedicat reinstaurarea păcii după primul război mondial, a influențat direct apariția național-socialismului german și, indirect, declanșarea celui de-al doilea război, s-a aflat la originea tuturor regimurilor comuniste venite la putere în a doua jumătate a secolului.

Scurtă istorie... prezintă factorii, socoțiți de autor preponderent politici, care au dus la izbucnirea Revoluției din 1917; relatează cum a dat Lenin lovitură de stat și a pus mîna pe putere; descrie războiul civil dintre albi și roșii, foametea din 1921 și consolidarea statului bolșevic; arată că stalinismul își are sursa în doctrina lui Lenin și susține că actele comuniștilor au avut, în mare parte, un specific rusesc, nefiind importate din Vest.

Volumul de debut al colecției

DOINA JELA **Această dragoste care ne leagă**

**INSTITUTUL EUROPEAN
LANSEAZĂ**

la
Tîrgul Internațional de Carte, București
Teatrul Național (sala IV, stand 3)
joi, 4 iunie

ora 13:30 Spre o integrală Bergson: **Introducere în metafizică** • Cele două surse ale moralei și ale religiei • Evoluția creatoare

Prezintă: Luca Pițu și Alex Ștefănescu

*

ora 17:30 **Breviarul nebuniilor curente**, de Luca Pițu
Prezintă: Ioan T. Morar, Ioana Drăgan, Dan Petrescu

lași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e.mail: rtvnova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

**INSTITUTUL EUROPEAN
LANSEAZĂ**

la
Tîrgul Internațional de Carte, București
Teatrul Național (sala IV, stand 3)
vineri, 5 iunie

ora 13:30 **Istoria românilor**, de Catherine Durandin
Participă: Gabriela Adameșteanu, Șerban Rădulescu-Zoner

România în secolul al XX-lea,
de Stephen Fischer-Galați
Prezintă: Dinu C. Giurescu, Dan Berindei

*

ora 17:30 **Jurnal politic**, de Ioan Hudită
Invitați: Dan Berindei, Florin Constantiniu

lași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e.mail: rtvnova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

La aproape opt ani de existență, Editura *Institutul European* se bucură de o binemerită recunoaștere pe piața cărții de la noi, impunându-se cu deosebire prin eseu, carte de istorie, sinteze, dar și prin lucrări de specialitate din diferite domenii, carte școlară, manuale alternative. Nu în ultimul rând, se impune amintită publicarea capodoperelor literaturii românești și universale, în formule editoriale proprii, bilingve, propuse de specialiști (seria *Opera magna*) sau traducerea în actualitate a unor texte umaniste, mai puțin cunoscute astăzi, în ediții bilingve sau trilingve (seria *Romania Orientalis*).

Colaborarea *Institutului European* cu nume prestigioase ale culturii noastre contemporane (Alex. Ștefănescu, Zigu Ornea, Al. Zub, N. Balotă, Gh. Grigurcu ș.a.) oferă deschiderea atât de necesară în vederea sprijinirii producției autohtone de carte.

Propunem, în continuare, câteva repere ale editurii ieșene:

- Fondată în 1990
- Prima carte lansată, în 1991: Luca Pițu, *Sentimental românesc al urii de sine*
- A publicat până în prezent aproximativ 300 de titluri în 24 de colecții: *Albion Books, Cartea școlarului grăbit, Civitas, Colloquia, Dicționar, Didactica, Eseuri de ieri și de azi, Florilegium, Inorog, Istorie și diplomație, Maeștrii literaturii erotice, Memo, Memorii, Mythos et religio, Oglinzi paralele, Opera magna, Paradox, Piticot, Romania Orientalis, Sinteze, Secolul XX, Texte de frontieră, Universitaria, Utilis*
- Titluri, diplome, premii obținute la *Saloanele de carte de la Iași, Oradea, Cluj*; premii ale revistelor *Cronica (Iași)* și ale *Revistei de istorie militară*, premii ale *Uniunii Scriitorilor*
- A participat la târgurile naționale și internaționale de carte de la București

Editura Institutul European Iași

(1992-1997), Frankfurt am Main - Germania (1995, 1996, 1997), Paris - Franța (1996, 1997, 1998), Salonic - Grecia (1996), Roma - Italia (1997), Leipzig (1998)

Cea mai cunoscută și apreciată colecție a *Institutului European* este *Eseuri de ieri și de azi*, în care au apărut recent titluri de referință ale genului: Hermann Keyserling, *Jurnalul de călătorie al unui filosof* (trad. Victor Durnea); Otto Rank, *Dublul. Don Juan* (trad. Mirela Nicol); Remy de Gourmont, *Fizica dragostei* (trad. Ani Bobocea); Gh. Grigurcu, *Imposibila neutralitate*; Adela Hagiu, *Romanul poetic-filosofic*; Thomas Carlyle, *Semnele timpului* (trad. A. Bantaș); Luca Pițu, *Breviarul nebuniilor curente*; Henri Bergson, *Introducere în metafizică* (trad. Diana Morărașu); Henri Bergson, *Evoluția creatoare* (trad. Vasile Sporic):

Drumul către societatea deschisă are nevoie și de fundamente teoretice. Valori precum libertatea și democrația se vor impune doar prin cunoaștere, reflecție lucidă și dispută constructivă. Colecția *Civitas* vine să susțină acest demers complex și atât de necesar și prin ultimele sale titluri:

- James M. Buchanan, *Limitele libertății*.
- Traducere Liviu Papuc, prefață Cristian Pîrvulescu
- Guy Hermet, *Poporul contra democrației*.
- Traducere R. Caragea, prefață Daniela Pîrvulescu
- Friedrich A. Hayek, *Constituția libertății*.
- Traducere Lucian Dîrdală, prefață Paul Michelson, postfață și note Vasile Boari.

Seria *Memo* propune sinteze privind domenii ca: economie, finanțe, comerț, filosofie, istorie, diplomație, lingvistică, estetică etc. Lucrările au o întindere rezonabilă (circa 100 de pagini) și se adresează marelui public, fiind scrise într-un limbaj accesibil, cuprinzând bibliografii minimale și

note explicative. În *Memo* au apărut:

- Alain Graf, *Marile curente ale filosofiei antice*. Traducere Nicolae Popovici
- Alain Graf, *Marile curente ale filosofiei moderne*. Traducere Felicia Dumas
- Jacques Gêneroux, *Politici economice*. Traducere Ioana Aura-Ardeleanu
- Frédéric Teulon, *Sistemul monetar internațional*. Traducere Ionuț Gălea
- Thierry Gontier, *Marile opere ale filosofiei moderne*. Traducere Mihaela Gafișescu
- România văzută de autori străini, în seria *Oglinzi paralele*. Ultimele apariții:
- Catherine Durandin, *Istoria Românilor*. Traducere Liliana Buruiană-Popovici, prefață Al. Zub
- Stephen Fischer-Galați, *România în secolul al XX-lea*. Traducere Manuela Macarie, prefață Kurt Treptow

Colecția *Romania Orientalis* are în vedere editarea unor texte antice, medievale și moderne ce privesc spațiul cultural românesc în context european. Titlurile vizate se structurează pe trei direcții: documente, interferențe culturale, personalități. Scopul intermediar este repunerea în circulație (texte originale și traduceri) a unor scrieri cu caracter istoric, religios și literar aparținând unor autori români și străini.

• Nicolae Spătaru Milesco, *Enchiridion sive Stella Orientalis Occidentali Splendens-Manual sau Steaua orientală strălucind Occidentului*. Texte latin, românesc și elin, cu traduceri, note și comentarii de Traian S. Diaconescu.

• Johannes Sommer Pirnensis, *Vita Jacobi Despotae/Viața lui Iacob Despot*. Ediție bilingvă, traducere, note și comentarii de Traian S. Diaconescu

La cel de-al 6-lea Tîrg Internațional de Carte, București, Editura Institutul European lansează o parte din ultimele sale titluri, după cum urmează:

- **Joi, 4 iunie, ora 13.30:** „Spre o integrală Bergson”: *Introducere în metafizică, Cele două surse ale moralei și religiei, Evoluția creatoare*
Vor prezenta: Luca Pițu și Alex. Ștefănescu
- **Joi, 4 iunie, ora 17.30, stand Editura (sala IV, stand 3):** *Breviarul nebuniilor curente* de Luca Pițu
Invitați: Ioana Drăgan, Ioan T. Morar, Dan Petrescu
- **Vineri, 5 iunie, ora 13.30, stand:** *Istoria Românilor* de Catherine Durandin
Prezintă Gabriela Adameșteanu, Șerban Rădulescu-Zoner.
România în secolul al XX-lea, de Stephen Fischer-Galați, prezintă Dinu C. Giurescu, Dan Berindei
- **Vineri, 5 iunie, ora 17.30:**

- *Jurnal politic* de Ioan Hudită
Vor prezenta: Dan Berindei, Florin Constantiniu
- **Simbătă, 6 iunie, ora 11.00** *Construcția simbolică a cîmpului electoral*, coord. Ioan Drăgan
Participanți: Alin Teodorescu, Sandu Dumitru, Vladimir Pasti, Călin Atanasiu, Mihai Coman
- **Simbătă, 6 iunie, ora 13.30 - sala de conferințe, foaier, et. I** *Constituția libertății* de Fr. A. Hayek
Invitați: Cristian Pîrvulescu, Cristian Comănescu
- **Simbătă, 6 iunie, ora 17.30** *Chestiunea Dunării* de Nicolae Iorga
Vor prezenta: Andrei Pippidi, Victor Spinei

**INSTITUTUL EUROPEAN
LANSEAZĂ**

la
Tîrgul Internațional de Carte, București
Teatrul Național (sala IV, stand 3)
simbătă, 6 iunie

- ora 11:00 **Construcția simbolică a cîmpului electoral**, de Ioan Drăgan, Camelia Beciu, Ioana Dragomirescu, Valentina Marinescu, Nicolae Perpelea, Simona Ștefănescu. Prefață de Nicolae Pelissier
- Participă: Alin Teodorescu, Sandu Dumitru, Vladimir Pasti, Călin Atanasiu, Mihai Coman (Sala de Conferințe, foaier, et.I)
- ora 13:30 **Constituția libertății**, de Friedrich A. Hayek
Invitați: Cristian Pîrvulescu, Cristian Comănescu
- ora 17:30 **Chestiunea Dunării**, de N. Iorga
Invitați: Andrei Pippidi, Victor Spinei

lași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e.mail: rtvnova@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

EDITURA MILITARĂ

instituție de cultură a Ministerului Apărării Naționale, înființată în anul 1950 – pune la dispoziția cititorilor săi o gamă diversă de lucrări din domeniile: știință militară, literatură juridică și socio-umană, carte tehnică și medicală, istorie, literatură beletristică, traduceri din literatura universală.

Adresa: București, str. General Cristescu, nr. 5, sector 1, cod 70764.

Tel/Fax: 311 21 91; 613 89 24 (marketing)

Apariții recente la Editura Militară

Elena Gronov-Marinescu

INTERVIUL

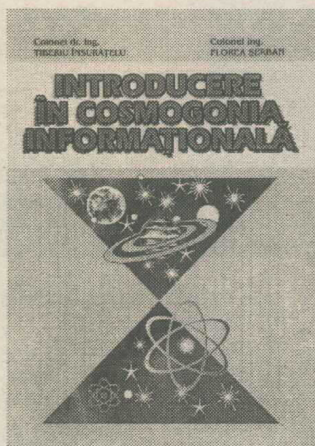
Pe linia prozei sale de analiză psihologică, Elena Gronov-Marinescu ne oferă în *Interviul* un roman al omului în criză, al singurătății, al disperării și al speranței.

La un prim nivel al lecturii se află romanul unei femei care și-a ratat viața și, asemenea popoarelor care, în naivitatea și speranța lor funciară, nu învață nimic din istorie, nici ea nu învață nimic din propriile-i ratări, sperînd de fiecare dată că trăiește o experiență nouă, unică și, mai ales,

benefică și trezindu-se de fiecare dată învinsă în așteptările sale.

La un nivel mai profund al lecturii se află drama singurătății, ca esență a condiției umane, și pe care nu o putem depăși decît și prin reîntoarcerea în Edenul din care am fost izgoniți, cu alte cuvinte, prin resacralizarea vieții noastre.

Revelația din finalul romanului – bine scris, cu o replică inteligentă și un dialog viu – schimbă destinul eroinei, oferindu-i o altă perspectivă spirituală.

Colonel dr. ing.
Tiberiu Însurățelu,
colonel ing. Florea Șerban

INTRODUCERE ÎN COSMOGONIA INFORMAȚIONALĂ

Modul în care autorii abordează problema privind apariția structurilor vii și nevie, suportul pe care se întemeiază procesele de organizare și ordine din lumea fizică, relațiile dintre concret și abstract, spirit și materie, viu și nevie reprezintă o șocantă noutate pe plan mondial. În accepțiunea autorilor, întreaga procesualitate universală este guvernată informațional, prin intermediul unor programe ierarhizate, care asistă în fiecare moment structurarea-destructurarea oricărui obiect.

Cititorului de orice profesie i se oferă o carte științifică de excepție.

Ștefan Aldea

VERSIUNE NEOFICIALĂ

Acțiunea acestui roman șocant – în același timp social, psihologic și de dragoste, cu mult suspans, cu neașteptate răsturnări de situații – debutează cu o stranie și tulburătoare întâmplare petrecută în seara zilei de 22 decembrie 1989, al cărei protagonist, fără voia lui, ca o ironie a soartei, este un comunist ilegalist, tatăl adoptiv al celui alt personaj principal, maiorul Anton Rizea. Desfășurarea acțiunii este imprevizibilă, așa cum este orice luptă, pentru că fiecare personaj se

luptă permanent să înțeleagă noua societate și pe sine însuși, să se adapteze propriului loc și drum și să trăiască după propriile convingeri.

Colectiv (coordonator: prof. univ. dr. ing. Emil Sofron)

RADIOCOMUNICAȚII SPECIALE

(sisteme trunking – sisteme mobile celulare)

Dezvoltarea rapidă a comunicațiilor implică o permanentă cunoaștere a noilor sisteme de radiocomunicații. Lucrarea supune atenției cititorilor principiile de bază ale organizării sistemelor mobile de radiocomunicații cu acces multiplu (*trunking*), parametri și performanțele acestora, familiarizîndu-i pe cei interesați cu noțiuni și concepte precum: trunking (acces multiplu) sistem celular, transfer de comunicații, canal radiomobil, alocare dinamică etc.

Cartea se adresează întregului personal ce lucrează în sectorul de radiocomunicații, studenților din facultățile de profil, tuturor celor preocupați de progresele înregistrate în domeniul atât de dinamic al radioelectronicii.

Laurențiu Sfinteș

MULȚUMIM DOMNULUI CĂ E DUMINICĂ

Volumul supune atenției cititorilor o experiență deosebită, trăită pe durata citorva luni, în Lumea Nouă, de către un fin și atent observator al oamenilor și întâmplărilor. Deși sînt scrise din mers, notele de drum surprind veridic o realitate specială, cea canadiană, cu aspectele ei inedite sau comune. Totodată, cartea realizează o „privire dinăuntru” asupra întîlnirii primilor ofițeri români trimiși la cursuri în Canada cu o parte din orizontul acestei țări, pe cît de imensă, pe atît de necunoscută cititorului român.

Pascal Bruckner
TENTAȚIA INOCENȚEI
Traducere din limba franceză de
Mugurș Constantinescu
Lansarea 06.06.1998

Numele romancierului și eseistului Pascal Bruckner este unul de prim rang, valoric dar și ca reputație, în cultura franceză contemporană. Dacă romancierul a devenit celebru mai ales după ecranizarea, de către Roman Polanski, a aventurii din *Luni de fier* (1981), eseistul, autor a numeroase *texte teoretice și critice* – cum le subintitulează – s-a impus definitiv prin *Le Sanglot de l'homme blanc* (1983) și *La Mélancolie démocratique* (1990). *Tentația inocenței* (*La Tentation de l'innocence*, (1995), eseu încununat cu Premiul Médicis, dezbate, cu mijloacele complexe ale filozofului culturii, o problemă acută pentru lumea actuală: ce sens are libertatea în condițiile istoriei prezente, după dispariția, cel puțin formală, a sistemului comunist și a instituțiilor sale? Două maladii ale individului contemporan, *infantilismul și victimizarea*, fac ravagii: omul societății de consum din Vest tinde spre ireponsabilitatea copilăriei, iar cel al spațiului Est-european, ca și locuitorul lumii a treia, așteaptă mereu un război din afară și scoaterea lui din impas (economic, existențial) de către alții. Din opera lui Pascal Bruckner, Nemira a publicat deja (1995) eseuul *Noua dezordine amoroasă*, scris împreună cu Alain Finkielkraut, și romanul *Copilul divin* (1997).

lui tirziu, scriind tot mai încifrat, abordam teme lipsite de legătură cu ansamblul culturii oficiale, ori tratam altfel temele canonice; după 1990, liber să-mi urmez ambițiile atâția ani înăbușite, am fost adevesea tentat să suspend temporar proiecte prezente, pentru a participa la noul dialog public, deși uneori aceasta înseamnă să revin la etape „filogenetice” consumate.

Alfred Hirăloanu
**DICTIONAR EXPLICATIV
EBRAIC-ROMÂN**
Lansarea 05.06.1998

Dicționarul li se adresează specialiștilor, dar și necunoscătorilor limbii ebraice. Este o lucrare modernă care conține propoziții și fraze transliterate și traduse, un ghid de conversație, indicații de ordin gramatical mai ales la regimul verbal, trăsături diferențiale raportate la limba română și, în același timp, la familia limbilor romance.

„Dicționarul elaborat de prof. dr. Alfred Hirăloanu reprezintă o premieră absolută în lexicografia românească. Prin conținutul și structura sa, lucrarea își propune să înădă pasul aflat cu achizițiile lexicografiei moderne, cit și cu metodologia actuală a predării limbilor străine în școala superioară. Corespunzător curiozității moderne de cunoaștere în domeniul lingvistic, care rămâne cel mai prețios patrimoniu al unui popor, dicționarul prezent concentrează în paginile sale ultimele rezultate ale cercetării lexicografice și ale experienței fertile didactice a profesorului Alfred Hirăloanu la Academia Internațională pentru Studiul Istoriei Culturii și al Religieiilor.

Dicționarul este nu numai un document al limbii ebraice clasice și contemporane, scrise de clasiți ai culturii și exegezei religioase, dar și o mărturie a limbii de uz curent în care sînt înregistrate frecvent forme familiare, termeni din domeniul literaturii, al artelor, al științei, tehnicii, sportului etc. Sînt numeroase și locuțiunile speciale create de fiecare cuvînt în parte, dar respectîndu-se todeauna măsura dreptății de a nu se încălca paginile cu o terminologie desuetă”. (Acad. prof. Alexandru Balaci).

ducerea din 1962 au fost suprimate, pentru că ele nu făceau decît să exprime ideologia partidului unic. Au fost, în schimb, păstrate toate notele lui Engels, care sînt semnate în fiecare caz în parte.

În *Anexa* volumului, au fost introduse, în ordine cronologică, prefețele scrise de Marx și Engels pentru diferite ediții ale *Manifestului*, statutul Ligii comunistilor, ca și evocarea istorică a acestei Ligii, redactată de Engels în 1885.

Ludwig von Mises
CAPITALISMUL ȘI DUȘMANII SĂI
Ce înseamnă laissez-faire? Politici economice liberale
Traducere din limba engleză de
Dan Cristian Cămănescu
Lansarea 04.06.1998

Cel mai mare economist liberal contemporan și unul dintre criticii cei mai severi ai totalitarismului a conceput șase scurte conferințe pentru un public care nu vrea să (mai) fie înșelat de demagogia politică. Autorul lămurește în chip strălucit, dintr-o perspectivă riguroasă liberă, esența capitalismului, a socialismului și a intervenționismului, arătînd, între altele, cum se poate evita inflația, dar și de ce investițiile străine sînt indispensabile unei țări care vrea să se dezvolte. Mises crede că există cîteva idei politice accesibile oricui și care, spre deosebire de frazele găunoase ale politicienilor, pot schimba lumea noastră.

„Tot ceea ce se întîmplă în societatea mondială în care trăim este rezultatul ideilor. Ele ne aduc și binele și răul. Ceea ce trebuie să facem este să combatem ideile false... Trebuie să respingem tot ceea ce sprînjină violența sindicatelor, trebuie să ne opunem confiscării proprietății, manipularii autoritatei a preșurilor, inflației și tuturor acelor rele din pricina cărora suferim. Ideile și doar ideile pot aduce lumină acolo unde e întuneric. Sînt convins că generația tinăară va înlocui ideile false cu ideile corecte. Civilizația noastră nu e sortită pieririi, așa cum credeau Spengler sau Toynbee. Civilizația noastră nu va fi răpusă de suflul care vine dinspre Moscova. Civilizația noastră poate – și trebuie – să supraviețuiască. Iar ea va supraviețui grație acelor idei mai bune decît cele care domină ziua de azi. Aceste idei mai bune vor fi cele ale generației tinăare”.

Andrei Oisteanu
MYTHOS ȘI LOGOS
Eseuri de mitologie și simbolistică religioasă
Lansarea 06.06.1998

Studii și eseuri care abordează subiecte inedite sau le tratează în mod inedit: astfel, în prima categorie ar intra eseuri ca „Narcotice și halucinogene în practicile magico-religioase ale geto-dacilor și românilor”, „Rohmani-Brahmani: călătoria unui mit în spațiu și timp”, „Supraviețuiri magico-rituale în folclorul copiilor”; din cea de a doua categorie fac parte eseurile: „Frumoasa și bestia – relații magico-erotice”, „Demonofobia în mitologiile orientale și sud-est europene”, „Graul Ingerilor”, „Cartea înțelepciunii lui Dumnezeu” etc. O secțiune specială a volumului este dedicată amestecului exploziv dintre mentalitățile mitico-religioase și practicile socio-politice contemporane: „Bibliocidul – semnificația unui motiv istorico-legendar”, „Stînga versus dreapta – farmecul discret al dihotomiei”, „Miturii comuniste, mituri naziste” etc.

Eseurile cuprinse în *Mythos și Logos* reabilitează studiile vizînd practicile magico-rituale și mentalitățile mitico-religioase, studii grav prejudiciate de inensa maculatură care s-a publicat în ultimul timp pretutîndeni în lume.

Ioana Vasiliu
**CRIMINALITATEA
INFORMATICĂ**
Lansarea 03.06.1998

Odată încheiat, „războiul rece” a fost înlocuit cu unul economic, care se poartă între bogați și săraci, de fapt între civilizații. Noul război, denumit metaforic și „Pearl-Harbour-ul electronic”, a cuprins ca o angoasă stătea la acest sfîrșit de secol. Terenul său favorit: rețelele de comunicații și, în primul rînd, rețeaua Internet. O problemă majoră, care dă dureri de cap marilor puteri ale lumii.

Stefan Zeletin
DIN ȚARA MĂGARILOR
Ediție de Cristian Preda, cu un cuvînt înainte de C.D. Zeletin și comentarii de Mihaela Cazor, Ioana Pîrvulescu, Cristian Preda și Ioan Stanomir
Lansarea 04.06.1998

O reditare a pamfletului scris în 1916 de Ștefan Zeletin, care a trezit reacția lui Nicolae Iorga și a discipolilor săi, întrucît e vorba de o descriere crudă a realităților românești. Morala și justiția, condiția intelectuală și patriotismul ipocrit al măgarilor sînt principalele teme ale discursului zeletinian. Ediția de față este însoțită de un cuvînt înainte datorat lui C.D. Zeletin, de o *addenda* care reia principalele reacții din presa culturală a anului 1916 și de un dosar cu comentarii elaborate în 1998 de Mihaela Cazor (despre problema suferințelor naționale), Ioana Pîrvulescu (despre bestiarul politic interbelic), Cristian Preda (despre interpretarea istorică a temei „omul e în mod natural un animal politic”) și Ioan Stanomir (despre sensibilitatea politică a lui Zeletin).

Ioan Petru Culiianu
HESPERUS
Prefață de Mircea Eliade
Lansarea 06.06.1998

„Ar fi interesant de știut”, scria Mircea Eliade în 1982, prefațînd cartea, „dacă intîm cunoașterea a credințelor, ideilor și tehnicilor religioase a pregătit, sau provocat, tema centrală din *Hesperus*. (...) Un tinăar savant, stăpîn pe mai multe filologii, a simțit nevoia imperioasă de a scrie un roman care este în același timp o operă științifico-fantastică și o călătorie filozofică într-o lume paralelă.”

Nu mult după anul 2000, „elita omenirii” încearcă, în vederea unei iluzorii regenerări a speciei, să-i elimine pe hiperborei, oamenii vechi care păstrează un – inutil, după părerea unor savanți – „centru al inimii”, spre deosebire de hesperieni, dotați exclusiv cu capacități intelectuale. *Hesperus* se află sub semnul „jocului serios”: *locari serio*, spune motto-ul, din Marsilio Ficino. Personajele dispun în voie de procedee magice, de fiziologia subtilă („tradițională”) a ființei umane, iar unele dintre ele stăpînesc Marea Artă (medievală) a transformărilor.

Dincolo de dimensiunea SF și de cea speculativă, romanul, după cum observa critica, „pare să reproducă și narologic traseul unei adevărate inițieri”. Iar acest nivel de profunzime „este plin de viziuni amețitoare, de trează inițiatice...” (Florin Manolescu, 1992).

Gavin Kennedy
NEGOCIERI
Ghid propus de *The Economist*
Books. Traducere din limba engleză de Gabriel Stoian
Lansarea 03.06.1998

Ne trezim deseori în situații conflictuale cu alte persoane, cum ar fi: clienții care doresc azi ca lucrurile să fi rezolvate ieri, concurenții care pot face livrare chiar astăzi, furnizorii care nu vor să livreze conform termenelor noastre limită, dar nici să-și respecte propriile lor angajamente, clienții care susțin că nici vorbă să fi recepționat ceea ce le-am expediat cu o săptămînă în urmă, colegi care nu ne pot primi cînd avem nevoie de ei și nici nu pretînd salarii mai mari (și mai mult timp liber), familii care cheltuiesc toți banii înainte de a-i fi cîștigat, copii care-și inchipuie că sîntem un sac fără fund și șefi care își imaginează că știu cine se face vinovat.

Soluțiile tuturor acestor probleme vi le oferă ghidul de *Negocieri*.

Karl Marx și Friedrich Engels
**MANIFESTUL PARTIDULUI
COMUNIST**
Ediție de Cristian Preda
Comentarii de Cătălin Avramescu,
Radu Cosașu, Ion Ianoși, Iulia Motoc, Dan Perjovschi, Dan Petrescu, Cristian Preda, Mihai Zamfir
Lansarea 04.06.1998

În Est, Marx și Engels au fost citiți pentru că e considerat responsabil pentru catastrofa totalitară. În Vest, el e citit, dar, de cele mai multe ori, fără ca textele sale să fie puse în legătură cu ceea ce s-a făcut în numele lor. Există și o a treia posibilitate: să-l citim pe Marx tocmai pentru că răul totalitar și-l asumat ca părinte fondator; n-ar fi vorba, în acest caz, de o lectură saturată de termeni morali, ci de una politică.

Reluăm aici textul ediției a VIII-a, București, Editura Politică, 1962. Textul a fost revăzut, fiind confruntat cu originalul german, de doamna Teodora Petre.

Unele note ale editorului român care apareau în tra-

MITURILE COMUNISMULUI
ROMÂNESC
Lucrare coordonată de Lucian Boia

Nimic mai firesc și mai necesar ca abordarea experimentului comunist din perspectiva și cu mijloacele imaginarului. Comunismul nu a fost o simplă alcătuire socio-politică. A însemnat, înainte de toate, o viziune specifică despre lume, despre istorie, despre destinul omului, despre viitor, a însemnat un proiect „ideal”, voit „științific”, de transformare din temelii a tot ce există. Pe scurt, comunismul a fost o mitologie și, în plus, o mitologie „materializată”, care a acționat brutal asupra societății reale, impunîndu-i structuri și direcții cu totul inedite (o economie sfîdînd criteriile pieței, un „om nou” diferit de omul existent, și așa mai departe). Am trăit timp de decenii într-un amalgam ciudat de realitate și ficțiune, într-o lume cu puternice accente suprarrealiste, adevărată și imaginată în egală măsură.

Ce poate fi mai urgent în dezbateră intelectuală românească decît efortul de deslușire a ceea ce s-a petrecut din 1944 pînă în 1989?

Sorin Antohi
EXERCITIUL DISTANȚEI
Discursuri, societăți, metode
Lansarea 06.06.1998

Sumarul volumului de față e într-un fel oglinda unei ciudate libertăți spirituale, pe care adevăratea din ultimii ani la imperativul categoric al savantului occidental, *publish or perish*, o colorează nostalgic: în confuzia culturală și ideologică a ceaușismului

NEMIRA
Stand NEMIRA etaj 3, sala 2, poz.04

CĂRȚI LANSAȚE DE

EDITURA ECONOMICĂ

LA TÂRGUL INTERNAȚIONAL DE CARTE BUCUREȘTI

Radu Vasile
**ÎNȚRE ECHILIBRU
 ȘI RECESIUNE**
 Teorie și practici
 de macrostabilizare

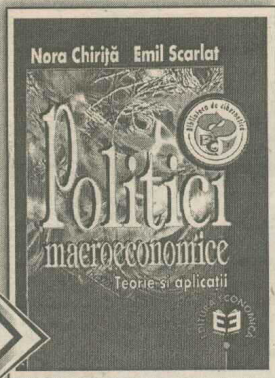
02.06. '98 - ora 16⁰⁰
 la Palatul Elisabeta

**Valentin Nicolae,
 Luminița Delia Constantin,
 Ilie Grădinaru**

**PREVIZIUNE
 ȘI ORIENTARE
 ECONOMICĂ**

3.06.1998 - ora 14³⁰

Nora Chiriță, Emil Scarlat
**POLITICI
 MACROECONOMICE**
 Teorie și aplicații

4.06.1998 - ora 16⁰⁰

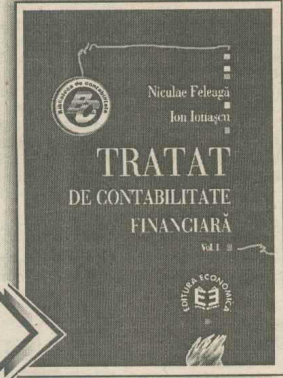
Mircea Dușu
DREPTUL MEDIULUI
 Tratat
 Volumul I

5.06.1998 - ora 15⁰⁰

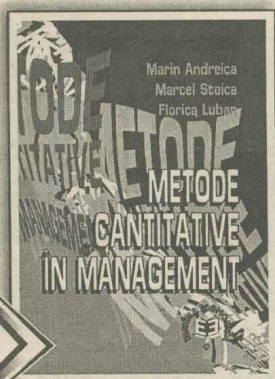
Mircea Dușu
ÎNȚRE A FI ȘI A AVEA
 (Eseuri ecologiste)

5.06.1998 - ora 15⁰⁰

**Nicolae Feleagă,
 Ion Ionașcu**
**TRATAT
 DE CONTABILITATE
 FINANCIARĂ**

6.06.1998 - ora 15⁰⁰

**Marin Andreica, Marcel Stoica,
 Florica Luban**
**METODE CANTITATIVE
 ÎN MANAGEMENT**

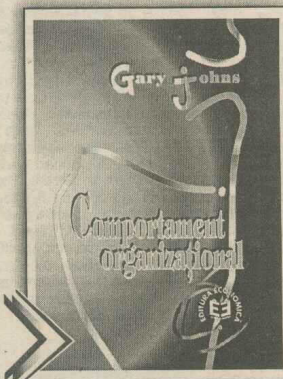
7.06.1998 - ora 11³⁰

**Gheorghe Meghisan
 Tudor Nistorescu**
BAZELE MARCHETINGULUI

Elisabeta Jaba
STATISTICA

Gary Johns
**COMPORȚAMENT
 ORGANIZAȚIONAL**

EDITURA ECONOMICĂ, 78101, BUCUREȘTI, sector 1, Calea Griviței nr.21, etaj VII, tel./fax: 312.97.17; 312.22.48; 650.73.45;
 E-mail address: edecon@edecon.ro; http://www.edecon.ro; Comenzi la tel./fax: 650.79.20

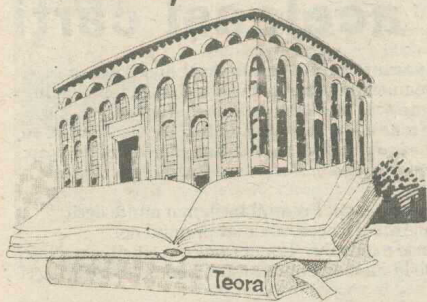
Teatrul Național
București

TÂRGUL INTERNAȚIONAL DE CARTE

3-7 iunie 1998

Editura Teora

vă invită la standul său de la etajul 4

Programare în Windows 95

Charles Petzold

Considerată cea mai autorizată și profundă sursă de informație, cartea conține o introducere în Windows 95, descrierea interfeței cu utilizatorul, folosirea resurselor, prezentarea nucleului sistemului de operare, a legăturilor și schimburilor de date. Prin învățarea programării clasice sub Windows, folosind limbajul C și interfața API, cititorul va înțelege mai bine modul în care interacționează aplicația sa cu sistemul de operare și amănuntele legate de multithreading, caracteristicile GDI și OLE și multiprocesarea preemptivă. Discuția atașată conține codul sursă și fișierele executabile pentru toate programele din carte.

Curs de engleză generală – English for all Walks of Life

Olea Ciuciuc, Eugenia Tănăsescu

Lucrarea, cuprinzând elemente de limba engleză utile în orice împrejurare, se încadrează într-un curent modern de studiere a limbilor străine. Este structurată în 37 de capitole și pune accent pe comunicarea orală și scrisă prin prezentarea textelor literare, a exercițiilor lexicale explicative și a vocabularelor tematice.

MANUALE ȘCOLARE ȘI LUCRĂRI AUXILIARE

Începând cu anul 1995, Editura Teora a participat la toate concursurile Ministerului Educației Naționale. Până în prezent, a câștigat licitațiile pentru șaisprezece manuale școlare. Din toamna acestui an, peste 1.500.000 de manuale Teora se vor afla pe băncile școlilor din întreaga țară.

Educație plastică – Manual pentru clasa a VI-a

Victor Dima

La elaborarea manualului autorul a pornit de la ideea că familiarizarea timpurie cu operele de artă este o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea armonioasă a personalității copilului. S-a urmat abordarea problemelor la nivelul de înțelegere al elevilor, cu detalii de tehnologie artistică și de teoria artei, ilustrate cu reproduceri de artă, planșe didactice și desene ale copiilor.

Literatură română pentru bacalaureat și admitere în facultăți

Ioan Dumitru, Vasile Molan

Un pretios material de studiu (comentarii literare, variante de subiecte, răspunsuri detaliate) adresat elevilor care se pregătesc pentru a susține probe de literatură română la bacalaureat sau la examenul de admitere în facultăți.

Creionul fermecat

Lavinia Dima

Cartea se adresează atât preșcolărilor cât și școlărilor din clasele I și a II-a. Nu este numai o simplă carte de colorat; conține, în plus, jocuri care contribuie la dezvoltarea limbajului, a spiritului de observație și a simțului artistic, oferind copiilor dumneavoastră ocazia să-și dovedească istețimea și talentul.

Circuite integrate folosite în radioreceptoare și aparatură audio

Mihai Băsoiu, Mihail Silișteanu, Mucenic Băsoiu

Concepută ca un catalog explicativ de circuite integrate, cartea vine în întâmpinarea specialiștilor, amatorilor și deparatorilor de aparatură radio și audio. Sunt prezentate peste 200 de circuite integrate, cu explicații asupra parametrilor principali, a schemei bloc și a terminalelor, schema tipică de utilizare, încapsulare și echivalentele.

Sinele ascuns

Maya Pilkington & The Diagram Group

Putem crede că ne cunoaștem pe noi înșine, dar câtă dintre noi ne înțelegem adevărată natură?

Folosiți această carte pentru a vă examina în mod obiectiv – probabil veți fi surprinși de ceea ce veți afla. Veți găsi o mare varietate de căi de a descoperi personalitatea proprie și pe cea a altora, inclusiv: astrologia europeană și chinezească, determinarea temperamentului, modul de alimentare, fizionomia, chiromanția, limbajul trupului, grafologia, personalitatea onirică, profilul social.

tehnică, paranormal, literatură SF și limbi străine li s-au adăugat domenii mai noi precum manuale școlare și auxiliare, carte școlară, filosofie, psihologie, istorie, medicină, economie, medicină alternativă, carte pentru copii.

UNIVERSITAS este noul imprimat sub care Teora a început publicarea colecțiilor sale de carte umanistă. Prin titluri din domeniile psihologiei, filologiei clasice, filosofiei, istoriei, Universitas oferă cititorilor accesul la marile teme ale spiritualității universale.

UNIVERSITAS

Republica – Platon

Colecția: Scriitori greci și romani

Inaugurând colecția "Scriitori greci și romani", cel mai cunoscut dintre dialogurile lui Platon, acum în ediție bilingvă, dezvoltă cele mai semnificative doctrine platoniciene: teoria formelor, teoria cunoașterii, explicarea sufletului omenesc și a destinului acestuia, în traducerea românească, singura completă până acum, a cunoscutului eledenist Andrei Cornea.

În această colecție vor mai apărea: Homer – Iliada; Fragmentele eleatilor; Titus Livius – De la fundarea Romei; Imnurile homerice.

Antologia poeziei românești culte

Florin Șindrilaru

Antologia cuprinde 251 de autori, 722 de poezii, note biografice și critice, precum și o riguroasă selecție de poeme reprezentative și își propune să reînvierească interesul pentru valorile autentice ale poeziei românești.

Manual de meditație

Dr. David Fontana

Se adresează în egală măsură novicei și practicantului avansat, descriind fundamentele teoretice și practice ale tuturor abordărilor majore, orientale și occidentale, ale meditației. Printre subiectele abordate sunt: tipuri de meditație; concentrarea și respirația; meditația pe cele cinci elemente și pe culori; vizualizarea; Yoga, Zen, Tai chi chuan, samanismul, misticismul creștin, Cabala; mantra, yantra, mandala, kundalinî, chakra, koan, tumo; tradițiile misterelor occidentale; puterea simbolurilor.

Peregrinările lui Tuf

George R.R. Martin

Câștigător a 6 premii Hugo și Nebula, George R. R. Martin este autorul cunoscutei nuvele „Regii nisipurilor”.

Acum vine în atenția cititorilor cu o antologie unitară de povestiri SF.

Teora

DICTIONAR ENGLEZ-ROMÂN pentru elevi

Dicționare școlare

Dicționarele, destinate elevilor, constituie un instrument practic de lucru, ușor de folosit pentru însușirea vocabularului de mare circulație oferit, cuprinzând cei mai importanți termeni ai limbii literare contemporane, fără variante lexicale, fonetice, forme dialectale, arhaice și populare.

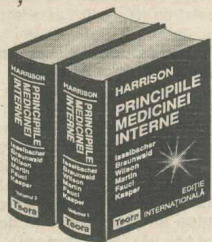
Principiile marketingului

Philip Kotler, Gary Armstrong, John Saunders, Veronica Wong

Lucrare de referință în domeniu, „Principiile marketingului” constituie o abordare excelentă a diferitelor aspecte ale activității de marketing specifice țărilor est-europene, inclusiv României. Bazându-se pe vasta lor experiență de teoreticieni și practicieni ai marketingului, autorii au pus un accent deosebit pe explicarea și însușirea noțiunilor de bază din acest domeniu.

ACUM ȘI ÎN LIMBA ROMÂNĂ!

EDITURA TREI „CARTEA CARE TE AJUTĂ“

MAX SCHELER

OMUL RESENTIMENTULUI

EDITURA TREI

a termenului, capacitatea sa de a dezvălui modul în care sufletul e activ la nivelul spiritului.

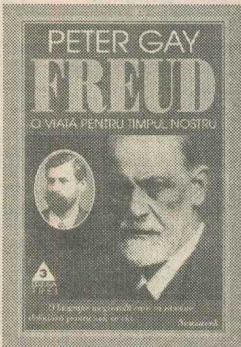
MAX SCHELER - OMUL RESENTIMENTULUI

Resentimentul există de când lumea și va dăinui cât lumea. Mult mai semnificativ decât omniprezența sa în relațiile dintre oameni este rolul pe care l-a jucat în constituirea și modificarea moralelor. După Nietzsche, morala creștină conține o puternică încărcătură resentimentară, în timp ce pentru Max Scheler, autorul cărții de față, doar morala burgheză se alimentează din resentiment. Dincolo de divergențele dintre filosofi, incontestabilă rămâne valoarea euristică

PETER GAY - FREUD

„O contribuție magistrală la istoria ideilor. O perspectivă nouă, edificatoare asupra uneia dintre figurile centrale ale timpului nostru“.

J. Anthony Lukas
Premiul Pulitzer

Cu ocazia Tîrgului de Carte, o nouă apariție editorială:

Elisabeth Roudinesco - Jacques Lacan Schiza unei vieți. Istoria unui sistem de gândire

Vă așteptăm la etajul I al Teatrului Național la standul F1-11

PROGRAM ASPRO

Lăptăria lui Enache/etaj 4

- Miercuri, 3 iunie
15.00 Mircea Nedelciu -
lecturi literare
16.00 Traian Coșovei - lecturi
literare
- 17.00 Cenaclul **LITERE** -
Mircea Cărtărescu
- Joi, 4 iunie
13.00 Gala premiilor **ASPRO**
15.00 Nicolae Breban -
lecturi literare
16.00 Horia Gârbea - lecturi
literare
- Vineri, 5 iunie
15.00 Gh. Crăciun - lecturi
literare
- 16.00 Simona Popescu -
lecturi literare
- Sâmbătă, 6 iunie
15.00 Mircea Cărtărescu -
lecturi literare
16.00 Liviu Ioan Stoiciu -
lecturi literare
- Duminică, 7 iunie
15.00 M.H. Simionescu -
lecturi literare
16.00 Magda Cârneci -
lecturi literare

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

Cu ocazia deschiderii *Tîrgului de
Carte București*
3 iunie, ora 12.00, Sala de
Conferințe
Teatrul Național, bd. N.
Bălcescu nr.2

VĂ INVITĂ
la întîlnirea cu personajele cărții

Jogging cu Securitatea:

Radu Filipescu, Dumitru
Iuga, Ilie Ion, Litoiu Nicolae,
Barabas János, Borbély Ernő,
Iancu Marin (deținuți politici
la Aiud)
și cu autoarea cărții,
Herma Kennel Köpéncin,
din Germania.

În aceeași zi, la ora 18.00, va
avea loc o discuție cu aceiași
invitați la sediul *Grupului pentru
Dialog Social*,
Calea Victoriei 120, tel.
314.14.71.

EDITURA UNIVERSAL DALSI

Alți ani aceleași cărți

1967 Petreceam multe vacanțe la Rășinari la tanti Alis și neena Bratu. Pînă cînd se întorceau ei din Sibiu de la servicii, mă pierdeam în bibliotecă. Mi se părea gigantică. Una din cărți mă fascina enorm. Un album despre Napoleon. Scene de luptă cu mii de soldați. Desenam și eu, dar nu puteam să le desenez capul, ochii, nasul. Așa că-i lăsam fără cap. Mii de soldați fără cap. *Dănuț dragă mai ieși și tu în grădină, uite ce palid ești!*

1971 Premiile la școală erau cărți. Premiul întâi, mai multe decît premiul doi. Am plîns cînd, într-a cincea, am luat premiul doi.

1975 Intrasem într-o furie a cititului. Îmi notam ce și cît citeam zilnic. Mai mult, tot mai mult. De la un moment dat n-am mai notat titlurile, ci doar numărul de pagini.

De ziua mea primeam des cărți. Albe de artă de la *Meridiane*, din care nu se vedea mare lucru, și cite-o dată albume rusești de export. Dar și cărți „de beletristică“. Cînd am crescut făceam la rîndul meu cadou cărți. Dintre dubluri.

1976 Stăteam întins în pat vizavi de Mai frate-miu, care stătea întins în patul lui. Citeam amîndoi. Pe lîngă carte, pe piept țineam un borcan de gem de casă. De zmeură. Mîncam cu lingurița în timp ce citeam. Amîndoi terminam dulceața cam în același timp.

1983 La Iași, după ce plăteam căminul și cartela, îmi rămîneau pe lună vreo sută de lei de buzunar. Mergeam în tîrg duminică și, pentru că Iașiul avea mii de studenți, tîrgul avea un sector de cărți. Printre șuruburi, țoale și piese de mașină, *Romanul secolului XX* era 25 de lei. Pierdeam 4 ore să mă decid ce să cumpăr.

1984 Tot la Iași, îmi făcusem pile la „Casa cărții“. Eram anunțat la ureche: vino joi că primim „marfă“. Joi dimineața era ca astăzi în fața consulatelor. O groază de lume. Toți aveau „relații“. Cînd se deschidea librăria era un iureș nebun. Teleghidați, oamenii se repezeau la rafturi (toți știau deja topografia locului, ce colecție-unde) și luau cărți cu grămada. Cu brațele pline, retras într-un colț fiecare își făcea selecția. Dacă nu apuca să iei ceva, trebuia să pîndești ceea ce norocoșii lăseau în urmă...

1986 Intrasem în competiție cu prietenii. Care „găsea“ și cumpăra mai multe cărți. Ai ultimul *Globus*? Fiecare-și dezvoltase o strategie proprie de-a „găsi“. Pentru că în librării nu era nimic. Lia se împrieteniase cu gagicile de la anticariat și întrețineam prietenia cu săpun. Nici săpun nu se găsea. Noi îl cumpăram la „ocico piață“, în Oradea. De la unguri.

Lia mergea la anticariat o dată pe săptămînă cu o sacoașă goală și-un *Lux*. Sau *Fa*. O băgau în spate după perdea să-și aleagă. Prima dată Lia a luat tot.

1982 La Sibiu sau mă rog prin împrejurimi. Șmecheria era că la țară, în magazinele mixte, printre farfurii și damigene găseai cite un raft cu cărți misto. Lipite unele de altele. Publicațiile anilor '70. Acum, în 1981 nu se mai publica mare lucru. Cu cît mai izolat satul, cu atît mai bogată prada. *Colonelului nu are cine să-i scrie* între colaci de sîrmă și saci de iută.

1983 Îmi făcusem un carnețel pe colecții și pe autori, ca să nu cumpăr de două ori aceeași carte. După căsătorie i-am făcut unul și Liei.

1987 Cărți la pachet. Adică ceva interesant pus în pungă și legat cu șnur de-o imbecilitate comunistă. Cică, cadou de sărbători. Strategia s-a răspîndit repede (pînă și la anticariat). Cartea interesantă avea jumătate prețul celeilalte. Nasol era că pe „cealaltă“ n-o primeau la anticariat. Rămîneau cu ea.

Atunci, ca și astăzi, în casele prietenilor, primul lucru este să mă reped la bibliotecă și să citesc cotoare.

De cite ori se apropie *Tîrgul de carte* mi-aduc aminte.

Dan Perjovschi

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

Calea Victoriei 120, București, cod 70179 tel/fax: 314.14.71

organizează sîmbătă, 6 iunie a.c.,
ora 11.00, în Calea Victoriei 120, o dezbateră cu tema:

IMAGINEA PUBLICĂ A ARMATEI

Invitat: Victor Babiuc, ministrul Apărării Naționale

Moderator: H.-R. Patapievici

Zidaru la Parlament

La galeria *Palatului Parlamentului (Casa Poporului)*, s-a deschis o amplă și impresionantă expoziție retrospectivă a sculptorilor *Marian și Victoria Zidaru*. Intitulată „*Semnul*“, expoziția adună lucrările din ultimii șapte ani ale acestui celebru cuplu al artelor vizuale românești de azi. Investit cu un genuin suflu religios și vizionar, dar și cu o mare forță expresivă, Marian Zidaru reprezintă poate cel mai original sculptor al generației optzeci, căci el propune o sinteză neașteptată și extrem de inedită a stratului popular cu cel ortodox și cu cel modern ale spiritualității române. O sinteză comparabilă, păstrînd proporțiile, cu ceea ce Brâncuși îndrăznea să propună lumii artistice la începutul acestui secol, articulînd sensibilitatea arhaică cu voința de formă la avangardistă. Expoziția *Zidaru* trebuie neapărat văzută. (M. Cărneci)

Întâlnire la Uniunea Scriitorilor

Ambasada Portugaliei, Uniunea Scriitorilor din România și Editura Univers au organizat pe 26 mai, la Uniunea Scriitorilor, o întâlnire cu scriitorul portughez João de Melo, autorul romanului *Oameni fericiți printre lacrimi*, publicat de editura Univers în 1997. João de Melo s-a născut în insula St. Miguel (Azore-Portugalia) în 1949. La sfârșitul lui 1960 a plecat pe continent pentru continuarea studiilor. Trăiește la Lisabona din 1967. A fost activist sindical, profesor la Facultatea de Litere din Lisabona, director editorial și, în cele din urmă, profesor în învățământul liceal. Tradus în Spania, Franța, Olanda, România, Germania și Statele Unite, a obținut multe premii literare, printre care: *Marele Premiu pentru Roman și Nuvelă* al Asociației Portugheze a Scriitorilor, *Premiul Eça de Queiroz* al Orașului Lisabona, *Premiul*

Cristofor Columb al capitalelor ibero-americane, *Premiul Fernando Namora* și altele. Autorul a mai publicat: *Povestiri despre rezistență* (nuvele, 1975), *Am văzut cum se omoară și cum se moare* (roman, 1977), *Antologie panoramică a nuvelei azorice* (antologie realizată de J. de Melo, cu prefață și note, 1978), *Producția literară azoriană din ultimii 10 ani* (eseu, 1979), *Navigația Pământului* (poezie, 1980), *Tot și orice scris* (eseuri, 1982), *Există sau nu o literatură azoriană?* (eseu, 1982), *Lumea mea nu este din Împărăția Aceasta* (roman, 1984), *Autopsia unui ocean de ruine* (roman, 1984), *Între pasăre și inger* (povestiri, 1987), *Anii războiului* (antologie, 1988), *Oameni fericiți printre lacrimi* (roman, 1988), *Dimineți transafrii* (nuvelă, 1991), *Cronica începutului și a apei* (nuvelă, 1991), *Fericirile* (povestiri, 1992), *Dicționarul pasiunilor* (cronici, 1994), *Un om suspendat* (roman, 1996). Urmează să-i apară în 1998 *Azore: Cunoașterea insulelor* (cronică de călătorie).

Premii pentru asociațiile ANA și Romani CRISS

În cadrul reuniunii de la Haga din mai 1997, Statele Unite ale Americii și Uniunea Europeană anunțau crearea unui fond de premii SUA-UE, destinate promovării păcii, prosperității, democrației, drepturilor omului și economiei de piață în Europa Centrală și de Est și în Comunitatea Statelor Independente. În România, premiile, în valoare de 20.000 de dolari, au fost acordate în ziua de 18 mai la Palatul Elisabeta, cu ocazia Reuniunii SUA-UE pe anul 1998, când au fost sărbătorite a 50-a aniversare a Planului Marshall și a 40-a aniversare a Tratatului de la Roma. Au fost nominalizată candidații din 28 de țări. *Comisia UE, Președinția UE și Ambasada SUA* au făcut patru nominalizări pentru România: *Societatea de Analize feministe ANA; Centrul Rromilor pentru Intervenție Socială și Studii - Romani CRISS; Asociația Română pentru Apărarea și Protecția Drepturilor Omului - Comitetul Helsinki (APADOR-CH)* și Smaranda Enache, copreședintă a *Ligii Pro-Europa*, vicepreședintă a *Centrului Român pentru Drepturile Omului - Comitetul Helsinki*, viitoare ambasadoare a României în Irlanda. În final au fost selectați doi candidați: *Societatea de Analize feministe ANA și Centrul Rromilor pentru Intervenție Socială și Studii - Romani CRISS*. ANA, înregistrată oficial în 1993, a fost înființată în scopul îmbunătățirii statutului femeilor din România. Ea promovează cercetarea interdisciplinară pe probleme de gen și încurajează dezvoltarea studiilor despre femei în programele universitare. Editura ANA editează unica revistă de studii feministe din România (lansată anul acesta, pe 22 aprilie), *Analize*. În numărul 1/2 al acestei publicații de pionierat, editorialul, *Despre înțelegerea de sine*, semnat de Mihaela Miroiu, încearcă o circumscriere a identității feminine. În continuare, aflăm despre noile direcții ale feminismului american în anii '80. *Tabloul cu femei lucrind la tranziție*, realizat de Laura Grünberg, prezintă „matriarhatul” din comuna

transilvăneană Buteni, o Românie organizată în jurul familiei, gospodăriei, comunității, bisericii, unde „Bărbatul e capul, dar femeia e gîtul”. Tot Laura Grünberg realizează un interviu în care facem cunoștință cu o carieră (ne)obișnuită, aceea a compozitoare și dirigoarei Carmen Maria Cirmeci. În aceeași ediție, Mihaela Miroiu mărturisese cum a devenit feministă: părăsind obsesiile fataliste și adoptînd responsabilitatea și autoritatea profesională. Revista *Analize* se oferă ca un forum pentru dezbateri de ținută asupra conceptelor și realităților legate de tematica de gen.

Cea de a doua organizație premiată, CRISS, a jucat un rol unic în România de la crearea sa în anul 1993, acela de a trezi conștiința și înțelegerea față de romi, de a sprijini pluralismul și dialogul cu autoritățile publice. O sarcină dificilă, date fiind aspectele culturale, politice, economice și sociale ale comunității de romi. CRISS (președinte Nicolae Gheorghe) reușește să combine acțiunile civice cu o strategie pragmatică, concludînd cu poliția, presa, școlile, asociațiile locale de romi. Centrul promovează prevenirea violenței, activismul civic pentru drepturile omului (prin conferințe de presă, proiecte de stradă etc.). Activitățile asociației CRISS (finanțate de UE, PHARE, Consiliul European etc.) includ și cursuri de alfabetizare, monitorizarea școlarizării copiilor romi, educație sanitară. Prin *Premiul SUA-UE pentru societate civilă și democrație*, centrul CRISS va întreprinde: caravana itinerantă în sprijinul drepturilor omului și împotriva rasismului (pentru stabilirea unui Fond român pentru minorități și democrație locală), precum și Forța de Acțiune în orientările publice din Europa care vizează romii.

editura
VREMEA

Ioana-Raluca Voicu-Arnăuțoiu

* LUPĂTORII DIN MUNȚI - TOMA ARNĂUȚOIU
GRUPUL DE LA NUCȘOARA
Documente ale anchetei, procesului, detenției

Lansare sâmbătă 7 iunie 1998, ora 12:30

Radu Gyr

* SÂNGELE TEMNIȚEI
STIGMATE
* ANOTIMPUL UMBRELOR
* PRAGUL DE PIATRĂ

Lansare sâmbătă 7 iunie 1998, ora 13:00

Aurel Sergiu Marinescu

* M-APLEC PESTE ANI

Lansare sâmbătă 7 iunie 1998, ora 13:30

Lansările vor avea loc la standul Editurii Vremea etaj 3, sala 2, stand 2

* Europa - Germania - România - Opinie

Articole de

Emil Constantinescu, Ana Blandiana, Ion Caramitru, Gheorghe Ceaușescu, Mircea Ciomara, Ion Diaconescu, Tudor Dunca, Klaus Francke, Helmuth Frisch, Dinu C. Giurescu, Alexandru I. Herlea, Mircea Ionescu Quintus, Nora Iuga, Horst Kossack, Paul Miron, Mihai Moraru, Cristina Nițescu, Șerban Papacostea, Paul Philipp, Ioan Piso, Corina Popa, Nicolae Prelipceanu, Emil Săndulescu, Laurențiu Ullici, Renate Weber

Lansare duminică 7 iunie în sala de conferințe

Memorialul Sighet

În zilele 19-21 iunie va avea loc la Sighet *Simpozionul anual al Fundației „Academia Civică”*. Tema simpozionului - care se înscrie în tematica generală a *Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței* este „Anul 1948 - instituționalizarea comunismului”. Tot la Sighet, între 17-26 iunie, se va organiza o tabără pentru elevi, unde invitații le vor vorbi tinerilor despre istoria ultimej jumătăți de secol din România. Elevii vor avea ca bibliografie de studiu cărțile editate de Fundația „Academia Civică” și vor avea ca oaspeți pe unii dintre autorii lor.

Totodată, Centrul PEN Român va organiza, între 23-25 iunie, la Sighet, Conferința Regională cu tema „Experiența scriitorilor în închisori: între libertatea fizică și cea spirituală”.

Jocul ciștigă teren

Pe 12 mai a avut loc la *Primăria Capitalei* conferința de presă organizată cu ocazia lansării acțiunii „Jocul ciștigă teren”, inițiată la propunerea firmei *Coca-Cola* și aprobată de *Primăria Capitalei*. Acțiunea constă în renovarea parcului Balta Albă (în special a locurilor de joacă pentru copii). Pe 6 iunie, bucureștenii vor putea vizita parcul Balta Albă în noua sa înfățișare. Costul acțiunii nu a fost divulgat, argumentul reprezentantului *Coca-Cola*, Mark Hope, fiind că, atunci când oferi un cadou, nu spui și cit costă.

Donații lipsă

Pe 19 mai, a avut loc la sediul *Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile* conferința de presă cu tema „Comportamentul asociativ și filantropic al populației României”. A fost prezentat un studiu realizat de Centrul de Sociologie Urbană și Regională (CURS-SA) și coordonat de *Programul de Cercetare al FDSC*. Concluziile au fost următoarele: gradul de asociativitate al populației a crescut față de 1996. S-au format în scurt timp foarte multe asociații și organizații, avantajate fiind și de *Legea 21*, ce prevede, de exemplu, printre alte facilități și scutirea de taxe vamale a mașinilor de import etc. În privința filantropiei, studiul arată că înclinațiile filantropice ale populației nu sînt dictate în cea mai mare măsură de rațiuni economice, ci de presiuni de ordin religios și moral (67% din donatori donează pe principii religioase). Sărăcirea unui mare segment al populației în 1997 a dus, totuși, la scăderea procentului de donatori față de 1996.

Pagină realizată de Alice Taudor

MAGDA CĂRNECI

Centenar internațional Benjamin Fondane

Anul acesta se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Benjamin Fondane – alias Barbu Fundoianu în cultura română – și prin eforturile activei „Société d'Etudes Benjamin Fondane”, cu sediul în Israel, această aniversare a intrat pe lista „Celebrazărilor Naționale” ale Franței. Aceasta nu fără efort, căci Fondane rămâne o *eminentă discretă* a literelor franceze, puțin cunoscută marelui public contemporan, în ciuda prestației sale active și influente în publicistica literară și filosofică din Parisul anilor '30-'40. Dar argumentul prezenței numelui său pe zidurile Pantheonului, între cei căzuți pentru Franța în cel de-al doilea război mondial, a înclinat finalmente balanța decidenților culturali în favoarea sa.

De fapt, această celebrare este o mică-mare victorie a unui grup de pasionați cercetători și exegeți ai vieții și operei lui Fondane, care, de aproape două decenii, și din diferite colțuri ale lumii, se străduiesc nu fără dificultăți să repună opera sa în circulația internațională. Ar trebui să amintesc aici în primul rând numele doamnei Monique Jutrin, care conduce *Societatea Fondane* amintită mai sus, secondată de Leon Volovici (la Ierusalim) și de Eric Freedman (la Paris). Lui Monique Jutrin i se datorează în bună parte resuscitarea interesului francez pentru Fondane, și tot energiei ei demne de stimă și admirație i se datorează înfririparea unui fel de „rețea fondaniană internațională”, întreținută printr-un *Bulletin de la Société d'Etudes Benjamin Fondane* (1994-1996), transformat recent într-un *Cahiers Benjamin Fondane*. Dar ar trebui să amintesc tot aici opera de editor a lui Michel Carassou, specialist cunoscut al suprarealismului francez, care, în editura sa *Paris-Méditerranée*, publică de câțiva ani opera completă a lui Fondane.

Aniversarea lui Fondane în ambianța franceză a luat formele normale ale recuperării culturale. Omului „chinuit și nobil” (Cioran) și operei sale revendicate de trei culturi (română, franceză, evreiască) i s-a dedicat un număr întreg al revistei literare *Europe*, revistă de vechi prestigiu (înființată în 1923 de Roman Rolland), în care Fondane a și publicat în 1929. Scurte articole sau note asupra aniversării și operei fondaniene au apărut și în alte publicații (*Le Monde*, *Magazine littéraire*, *La quinzaine littéraire* ș.a.). Emisiuni la *Radio France Culture* au reșus pe unde versurile febrile, adeseori fluviale, întotdeauna impresionant angajate ontologic ale autorului volumelor *Privești* (în română) și *Ulyse sau Titanic* (în franceză). Editura *Paris-Méditerranée* a reimprimat anul acesta *Faux traité d'esthétique* (apărut inițial în 1938) și a tipărit în premieră *L'Etre et la Connaissance. Essai sur L'usage*, după ce anul trecut republicase opera poetică completă sub titlul *Le mal des fantômes*. În fine, un colocviu internațional la Royaumont și o masă rotundă la *Maison des Ecrivains* din Paris au incunat la sfârșitul lui aprilie prima jumătate de an a centenarului Fondane/Fundoianu.

Colocviul de la Royaumont

Colocviul de la Royaumont a fost după opinia mea o consistentă reușită. Organizat sub bolțile gotice ale unei vechi abații transformate în fundație culturală, colocviul a fost deschis și închis de Monique Jutrin, autoarea unei cărți de referință despre Fondane, și a reunit vocile cele mai autorizate ale exegeților fondaniene din ultimul deceniu. Asemenea lui Fondane – spirit neliniștit și efervescent, poet dar și filosof, jurnalist, comentator de teatru și creator de filme,

deopotrivă avangardist și existențialist, și de fapt mai puțin și mai mult decât amândouă, un non-convențional greu de clasat și prea „original”, vorba lui Gala Galaction – tot la fel și comentarii au venit înspre opera sa dinspre domenii foarte diverse.

Sociologul Leon Volovici de la *Universitatea* din Ierusalim a reanalizat începuturile literare românești ale lui – pe atunci – Barbu Fundoianu, personaj central și animafor zgomotos, radical, al grupului de tineri scriitori non-conformiști și ulterior avangardiști din anii 1915-1923. Despuind presa evreiască din România acelor ani, Volovici a demonstrat dubla existență culturală, în literatura română și în cea evreiască de limbă română, a lui Fundoianu, profund impregnat nu numai de tradiția și actualitatea poetică românească a epocii (mare admirator al lui Arghezi, între altele), dar impregnat și de tradiția spirituală iudaică, influențat de Gropper și de A. Zissu, comentator al lui Otto Warburg și critic al sionismului.

Poetul, criticul și istoricul literar Ion Pop de la *Universitatea* din Cluj a făcut o trecere în revistă a stării de fapt a cercetării operei fondaniene în România. Autor al unei importante analize a acestei opere și al unor studii de referință asupra avangardei literare românești, Ion Pop se afla în cea mai bună postură pentru a vorbi despre recuperarea critică și despre edițiile de poezie Fundoianu apărute în românește mai ales de la începutul anilor '80, moment ce coincide de altfel cu reînvierea interesului pentru Fondane și în mediul francez, la sfârșitul anilor '70. Amintind de cele câteva apariții ale unor articole, studii, texte de și despre Fondane/Fundoianu din anii '90, puse mai ales în contextul recuperării critice și istorice a avangardei artistice românești, Ion Pop a conchis asupra poziției încă nefixate, nesigure, ușor marginale ale operei lui Fundoianu în conștiința culturală românească de azi, căzând într-o aceasta de acord, după știința mea, cu opinia lui Mircea Martin, un alt important analist al acestei opere (absența lui de la acest colocviu a fost regretată). Bibliografia fondaniană românească, alcătuită de Remus Zăstroiu de la *Institutul A. Philippide* din Iași și de Eric Freedman de la *Universitatea* din Orléans, a completat imaginea „jumătății românești” a vieții și operei autorului celebrat.

Cele mai multe intervenții au avut în vedere, cum era și firesc, partea a doua, franceză, mai lungă și mai consistentă, a acestui destin excepțional și tragic. Despre acea „*intelligence secrètement blessée*” care întemeiază poezia lui Fondane, practică și teoretizată de acesta ca alternativă radicală și salvatoare la mentalitatea carteziană occidentală, ca „*funcție intimă a universului*” și ca „*funcție misterioasă și naturală a umanului*”, cum spune Fondane, salvând un ultim teritoriu al unei inteligențe „*extra-raționale*” în conștiința europeană, a vorbit cu distincție Anne Van Sevenant, profesora de filosofie la *Ecole Supérieure d'Anvers*.

Gisèle Vanhese de la *Universitatea* din Calabria a desfășurat o analiză aplicată a relației de filiație, de influență sau de similitudine dintre experiența poetică „liminară” a lui Fondane și cea „*au bout du gouffre*” a lui Gérard de Nerval. Despre „*poezia filosofică*” a lui Fondane și despre înrădăcinarea în poetic a filosofiei acestuia au vorbit Arta Lucesco de la *Universitatea* din New Jersey și Olivier Salazar-Ferrer de la *Universitatea* din Insulele Reunion, care au analizat cu finețe „*ideea de triplă revoltă*” (contra finitudinii umane, contra rațiunii carteziene și contra poeziei ca ornament) la autorul româno-francez.

Fizicianul și filosoful Michael Finkenthal de la *Universitatea* din Ierusalim a vorbit despre buna așezare intelectuală în epocă a lui Fondane, emul al lui Chestov, propagator sui-generis al existențialismului în mediul francez, corespondent al lui Jean Wahl și al altor intelectuali marcanți ai momentului, autor stimat în anii '30 pentru cărțile sale *Rimbaud le voyou* și *La conscience malheureuse*, dar occultat du-

nească, alături de Nicolae-Grigore Bărna, am încercat să subliniez rolul important jucat de Fundoianu ca ferment al mediului literar românesc de la începutul anilor '20, în postura lui de colaborator al cercului Iovinescian dar și al revistelor de avangardă *Contimporanul*, *Integral*, *Unu*, colaborare care s-a păstrat și după plecarea lui Fondane la Paris în 1923. „*Homme de revue*” prin definiție, Fondane a fost și un harnic colaborator al revistelor literare franceze: despre colaboarea lui la revistele *Messages* și *Cahiers du Sud*, dar mai ales despre poezia non-conformistă în epocă a lui Fondane, comentator critic al suprarealismului, al oricărui „*avangardism sistematic*” și al angajării politice extremiste, de stînga sau de dreapta, a intelectualilor francezi, a vorbit în final Jean Lescure, invitatul de onoare al serii.

O recuperare în curs

Ca să rămănim în spiritul lui Fondane, n-ar trebui să lăsăm deoparte în această enumerare recitările din poezia lui Fondane, făcute de câțiva pasionați actori francezi, care au precedat și au însoțit aceste manifestări. Una peste alta, comemorarea lui Fondane în Franța a avut aerul unei recuperări binevenite, deși încă timide, a unui creator original și profund și a unui destin exponențial pentru cultura europeană a primei jumătăți a secolului 20. Evreu, român și francez, Fundoianu/Fondane a fost în primul rând un intelectual european, legat profund și irevocabil de cele trei tradiții care i-au educat esența, legat tragic și de destinul european care s-a jucat dramatic atunci. Născut la Iași în 1898, devenit cetățean francez la sfârșitul anilor '30 și mort la Auschwitz în 1944, Fondane e omul de cultură cosmopolit, acasă la el pretutindea și niciunde, cel care transgresează frontiere, sublimează constrîngerile rasiale, naționale, culturale, politice și plătește cu o adîncă „neliniște ontologică” privilegiul unei mari libertăți lăuntrice și al unei necruțătoare lucidități. În primul rând poet, într-un înțeles complet al acestei mari și secrete demnități care astăzi ne scapă, poet-filosof și poet-combatant, Fondane duce o luptă don-quișotescă pe două mari planuri. El prezice halucinant și luptă disperat împotriva „*decadenței europene*”, împotriva dominației absolute a „*rațiunii carteziene*”, a „*logosului devastator*” ce va conduce inevitabil la „*catastrofa universală*”, la distrugere în masă, la holocaust. Și, pe de altă parte, susține vizionar și impenitent rolul vital al poezilor și al poeziei în conștiința europeană, ca ultimă redută împotriva „*cartezianismului*” atotputernic, ca funcțiune vivifiantă a interiorității umane. Împotriva „*conștiinței rușinoase*” a poezilor moderni, lovită de un fel de „*neputință*” și de „*obliterare*” a rolului lor esențial, deși aparent marginal, în echilibrul psihic și metabolismul emoțional al umanului dintotdeauna, Fondane magnifică în termeni care impresionează și astăzi „*miracolul natural*”, „*calea salvatoare*” a poeziei.

E adevărat că această recuperare a lui Fondane se află încă la început. Cultura română încă așteaptă traducerea tuturor operelor lui Fondane din franceză și reeditarea celor în românește. Poate că acest centenar ne va învrednici, pînă la sfârșitul anului, cu vreun colocviu, cu o traducere, cu o reeditare. În orice caz, pentru poezii, ca și pentru filosofii nedefiniți irevocabil de cultul pur și dur al rațiunii, ar fi o mină de aur, o gură de aer pur, o mare încurajare.

pă dispariția sa tragică la Auschwitz și eludat din istoriile filosofiei existențiale franceze de după război. Joncțiunea cu zona filosofică a operei fondaniene a fost continuată de Ramona Fotiade de la *Universitatea* din Glasgow, care a analizat „*relația de iubire*” dintre Fondane și filosofia lui Chestov, ajungînd la concluzia că primul, în ciuda marii admirații și propagandei făcute operei celui de-al doilea în mediul francez, tinde continuu să depășească exemplul acestuia pentru o „*cale*” întemeiată într-un limbaj „*au-delà de la raison*”, cum ar fi poezia sau filmul mut. Și nu în ultimul rând, fizicianul și teoreticianul Basarab Nicolescu de la *CNRS* din Paris a pus în lumină cu elocvență forța și deschiderea gândirii teoretice a lui Fondane, capabil să recunoască, încă de la primele texte publicate, originalitatea principiilor de „*non-identitate*” și de „*contradicție infinită*” ale gândirii lui Stefan Lupasco, cel care, odată cu enunțarea ulterioară a „*terțului inclus*”, va revoluționa discret dar tenace logica occidentală. Cei alții participanți, veniți din New York sau Buenos Aires, din Haifa sau Bruxelles, au adus detalii noi despre opera de teatru sau de cineaș, despre jurnalistică și prietenii literare intercontinentale ale acestui prodigios creator.

Masă rotundă la Paris

Masa rotundă de la *Maison des Ecrivains* din Paris a avut, pare-se, în vedere cu precădere alte aspecte ale vieții și operei prolificului, agitatului, incalabilului Fondane. Moderată de Jean-Baptiste Para, poet și redactor-șef al revistei *Europe*, ea a fost ținută în prezența unui numeros public, francez și român. Într-o ordine din nou cronologică, Monique Jutrin a făcut o prezentare generală a destinului cultural al lui Fondane, iar Michel Carassou a trecut în revistă starea de fapt a reeditării și receptării actuale a operei lui Fondane în cultura franceză. Pentru partea româ-

IRINA COROIU

Richard II

de William Shakespeare

Era inevitabilă înfîlnirea lui Mihai Mănuțiu, acest fin eseist al lucidității, cu Richard II, „regele histrion”! În ordinea exorcismelor necesare, „dedublarea e o condiție a cunoașterii”, iar „actul ludic o demiurgie sui-generis” afirmă Mănuțiu, furnizînd indirect și motivația alegerii sale: „Rolurile adoptate odinioară în scopul supraviețuirii ne-au transformat într-o variantă recviemică a naturii”.

Plecînd de la observațiile exegeților („Pe lingă că este un poet și un visător, Richard este și actor; cunoaște cele mai subtile valori ale efectului teatral; fiecare nouă situație în care se află capătă printr-însul dimensiunile unui spectacol dramatic” – W.H. Clement), dar și de la sugestiile conținute efectiv în text, regizorul vizionar a conceput o structură inedită, operînd reducere masivă. Rezultatul, un veritabil libret de operă. Dacă intermezzo-urile dansante persiflează ceremonialuri curtenesci, inclusiv emfaticile turniruri cavalești, muzica – invocată metaforic de protagonist ca măsură a faptelor omenești – este componentă esențială a reprezentății. Incipientul polifonism gregorian invită la o posibilă reculegere religioasă, spulberînd grabnic de flori macabru al acordurilor din Saint-Saëns, ce contracarează exaltarea simfonismului fantastic datorat lui Berlioz, după ce Stravinski condusese spre elanul înaripării sinestezice. Laitmotivul este zborul – deopotrivă sublimare a dorinței de armonie interioară și coșmar al eșecului definitiv. Ca și în alte spectacole din suita alienării pe care Mănuțiu o urmărește consecvent, protagoniștii îi revine misiunea ogîndirii aspirațiilor imposibile. Cu toate că rolul l-a fost comprimat la doar cîteva replici (dintre care una

CRONICĂ DE TEATRU

regia:
Mihai Mănuțiu

speculată generic: „Ce joc să născocim aci-n grabă/ Ca grîjile să le mai depărtăm?”), Oana Pellea este o prezență emblematică fascinantă în ipostaza sa de lcar feminin exersînd disperat desprinderea de un pămînt al conflictelor anoste, mereu aceleași, unde „Sintem nevoiți să

TEATRUL NAȚIONAL
„I.L. CARAGIALE”
– SELECT
MANAGEMENT
ART

ne născocim viața ca să merite s-o trăim”. Cum suna una dintre fulgurațiile regizorului, care a transferat eroinei bună parte din încărcătura filosofică și poetică a viziunii sale despre Richard II. Acest personaj shakespearian care „s-a pus sub semnul întrebării, s-a îndoit de sine și a fost depozitat de coroană. Fatalitatea a luat chipul neîncrederii lui în absolutul pe care-l intruchipa. Supușii l-au părăsit, deoarece el, cel dintîi, s-a trădat pe sine, dez-iluzionîndu-se”.

Încă din 1989, Mihai Mănuțiu înscrisa în *Cercul de aur* (culegerea de eseuri shakespeariane apărută la Editura Meridian) experiența acestui monarh, subliniindu-se semnificația universală, confirmată chiar de istoria în desfășurare: „Dacă întrerupi o singură clipă iluzia

jocului pe care îl joci, riști să pierzi totul. Mai cu seamă cînd jocul se cheamă: lupta pentru putere”. Luciditatea histrionică a personajului ce mereu scrutează abisurile sorții justifică formula de piesă în piesă care-i potențează textului caracterul recunoscut de alegorie, montarea oscilînd între flash-forward și flash-back, căci „Viața e pentru Richard II un spectacol, o succesiune de imagini” (Edward Dowden). Decorul scenografiei Doina Levintza constă doar dintr-o succesiune de cortine purpurii ale căror falduri simulează în fundal nacelele unor ipotetice evadări, funcționînd perfect ca spațiu-matrice al gestației și regenerării prin forța suflului și a libidoului, care creează misterul unui destin înfățișat într-un Theatrum Regale de însuși cel ce-l trăiește, devenit bufonul propriei sale sorți. În acest rol ce le înglobează surprinzător pe cele din aceeași „familie” (Richard III, Caligula, Becket), Marcel lureș se întrece pe sine într-o creație asemeni și totuși alit de diferită, respirînd aerul rarefiat al culmilor autoreflexivității la care-l obligă vultele intrigii shakespeariane, alunecînd din virtuală deriziune în real tragism. Cînd senin jongleur, fan-dînd fantezist în clipe de răgaz pe o suprafață albă, ce în cîrînd se maculează cu sine, devenind stîndard într-o bălăie a eternelor culise politice, totdeauna avide de trădare. Cînd sălbatec apărător al legitimității autorității sale conferite de investitura divină. Cînd resemnat „rege de zăpadă”, a cărui ardență s-a topit odată cu spulberarea ultimei iluzii. O utopie personală orchestrată integral de el însuși. De la maimuțirea reală procoloului (excelexionizat în desenul coregrafic, ingenios imaginat de Malou losif și impecabil executat de „curtenii”: Tatiana Constantin, Tania Popa, Monica Davidescu, Roxana Ivanciu și George Călin, Vlad Ivanov, Gabriel Costea, Dragoș Stermate, reluat spre final, prin colbul amintirii surprinzîndu-li-se grimasa expierii), pînă la aducerea în scenă a uzurpatorilor, ale căror acțiuni mișșave sint schițate ferm, în tușe vi-

guroase, ilustrînd lectura regizorală conform căreia: „Bolingbroke va ști să păstreze coroana tocmai pentru că nu a nutrit niciodată iluzii care să-i depășească și să-i condiționeze puterea”. Marius Bodochi impune autoritar statura personajului său, sperjur feroce, lipsit de scrupule ori șovăieli. Inflexibilitatea îi e îndusă și prin costum, o uniformă impozantă verzui auriu, purtată în varianta neagră și de cei ce i s-au alăturat – un soi de carcasă întunecată ce îi aseamie unor uriașe crustacee devoratoare. Superbia veșmintelor, ca și recuzita liminară alcătuiesc o altă componentă estetică a viziunii esențializate, demnă de teatrul elisabethan și care ar merita o analiză aparte. Așa cum ar trebui procedat și în cazul eclerajului cvasi-cinematografic (consultant light-design Mircea Bunescu), care închipuie din pulsațiile luminii varii ambiante: întimitatea de buodo, imagineare incinte teatrale, interiorul unei catedrale, clausturantul perimetru al închisorii, circularitatea unei piețe publice. Tot atîtea semnale inchietaute de la albastrul euforic la negrul compact în care se scufundă tabloul ultim, unde o Ofelie a altei povești încearcă să readucă la viață, cu aripa cămășii de nebulă, eroii unei existențe nauicioare.

Pilduitoarea istorie retălmăcită azi pe scena Naționalului bucureștean într-o coproducție cu SMART (casting-ul asigurat de Show Biz Talents Agency) alătură în distribuție invitați și societari al căror aport e susținut (chiar dacă nu cu strălucire egală) fie că e vorba de cei ce secondează bufonada protagoniștilui (surprinzător Adrian Titieni – Aumerle, modest Ionuț Ciocia – Carlisle), fie de cei ce-l înfruntă (precum Constantin Dinulescu – Gaunt și Alfred Demetriu – York; Alexandru Georgescu – Northumberland, Armand Calotă – Norfolk; Mircea Anca – Exton, Cristian Crețu – Fitzwater).

Numărul limitat de reprezentații spoștește în mod categoric caracterele montării.

Schimbarea paradigmei în cinematografie

Mi se pare extrem de interesantă „dilema” conturată în materialele despre filmul românesc și comportamentul nostru la cinematograful (vezi receptarea *Titanicului* la Patria), ambele publicate, presupun nu întîmplător, în nr. 19 (429) din 12–18 mai 1998. Personal, înclin să circumscriu primul articol semnat de Marius Dobrin („Un loc comun: privirea zeflemea la adresa României de altădată”) unei întrebări contrariate, iar pe al doilea, iscălit de Ion Cepleanu („Titanicul și publicul său”) unui posibil răspuns (deși e o tristă și îndreptățită nedumerire). Desigur, simplifice lucrurile cu bună știință, îngroșînd intenționat pasta colorilor tari – pentru că am și eu uimirile mele. Unde vede domnul M. Dobrin „privirea zeflemea la adresa României de altădată” în filmografia lui Pintilie? Dacă domnia sa caută cu luminarea zeflemea o găsește mai cîrînd în atitudinea publicului surprinsă de Ion Cepleanu în anul de grație 1998. Tot zeflemea la adresa unui lucru bine făcut este și snoaba ridicare a sprincenei ori strîmbarea nasului de către „geniali regizori” în nuce – remarcăți doar la nunți sau botezuri – așa cum observa deja Eugenia Vodă în *România literară*.

Nu sint sociolog, bănuiesc că nici semnatarii articolelor amintite nu au această profesie, spre a analiza judicios reflectarea unei mentalități colective în/la film, prin urmare, mă limitez succint la natura obiectivelor. Într-adevăr, inapetența cineștilor români pentru „poveste” e lesne sesizabilă și ca atare poate fi generalizată. Numai că asistăm aici la o practică mult răspîndită și pe alte meridiane, în speță la filmul francez, italian și nu numai... exceptînd, firește, producția anglo-saxonă (dar și aici se impun nuanțări). Înșă problema domnului Dobrin nu e lipsa unui „story”, ci „zeflemea” la adresa imaginii idilizate a României interbelice, pe care o „citește” ca defăimare banalizată: „un loc comun” – în expresia dînsului. Din fericire, filmul nu se substituie niciodată unui manual de istorie, nici mitologiei,

nici vreunei doctrine politice, pentru a reduce creația regizorului Lucian Pintilie la această optică, atunci cînd luăm în discuție *O vară de neuitat*, spre exemplu. Eufemistic spus, e hilar să citești reproșurile făcute de Marius Dobrin realizatorului, care sună a sfaturi (de ce nu directive?) pentru o mai adecvată ilustrare a atmosferei anilor '20 și evitarea aceluși „curent rezidual din ideologia altui timp”. Ni se spune că: „descrierea cadrului general, introductiv ar fi trebuit să fie mai aproape de realitate” sau că „Apelul la arhive poate nu ar fi eficient căci ar reda partea formală și nu mediul viu. Dar căuțind cu răbdare poate că imaginea s-ar fi conturat mai bine”. Căuțind unde, domnule Dobrin?

Personajele i se par schematic-caricaturale; Claudiu Bleonț amintește de Chaplin (oare pentru că este onest, sau fiindcă poartă mustață?), ofițerii români injură (unii da, alții nu – ceea ce se vede și în film), ochii lui Ioan Gyuri Pascu sint prea vioi – „nu reflectă situația”. Care situație? Cea de condamnat la moarte sau de prizonier, sau cea de țaran hitru nimerit fără voie într-un conflict teritorial ce nu-l privește, sperînd că, omenește vorbind, totul e negociabil? Autorul articolului nu face precizări, însă e de părere că „drama populației decăzute din drepturile cetățenești (...) merita o punere în scenă mai dramatică”. Faptul că oamenii sint executați fără nici o anchetă și fără judecată e prea puțin dramatic în viziunea domnului Dobrin, care mai reproșează lui Pintilie și tratarea schematică a personajului feminin cu „trimțiere la lupta de clasă”. Poate la lupta de rasă, stimate semnatar al „locului comun”, fiindcă, oricît m-aș strădui, îmi scapă aspectele luptei de clasă din filmul *O vară de neuitat*. Dacă gîonțul tras prin geam ori bulgărele de pămînt arunca în ușa casei, pe urmele „cucoanei”, sint semne ale luptei de clasă, îl asigur pe distinsul autor că simptomele respingerii alterității n-au dispărut odată cu comunismul, dimpotrivă! Pentru nuanțare, să spunem lucrurilor

pe nume: eroina, soția lui Dumitriu are o mamă boieroaică română și un tată aristocrat ungur, dar nu clasa ei socială o face stînjînită pentru generalul prinț, bunăoară, ci farmecele ei ce-i sint lui inaccesibile camuflîndu-și eșecul în disprețul... etnic. Dacă, așa cum arată într-un comentariu de mare finețe Claude Karnooh în revista *Dilema* (iulie 1994), Pintilie ne reamintește că „anumite tare ale societății românești n-au fost create de comuniști” (ei s-au îngrijit să creeze altele, cu atît mai grave cu cît profitau de unele vechi carente) „că socialul nu cunoaște paradisuri pierdute”, iar singurul remediu pentru depășirea lor e confruntarea lucidă cu propriile greșeli și slăbiciuni, nu vād locul zeflemei într-o poveste finalmente tragică.

În ce privește „imaginea grotescă” din *De ce trag clopotele, Mitică?*, cutez să-i sugerez domnului Marius Dobrin lectura scrierilor lui I.L. Caragiale (de preferință, ediția Zarifofol), ca și pe cea a *Momentelor* sau diverselor scrieri din perioadă (vezi: I.L. Caragiale: *Temă și variațiuni – momente, schițe, amintiri*, ediție îngrijită și prefațată de Ion Vartic, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988). Se pare că nu comunismul l-a determinat pe Caragiale să se expatrieze la Berlin.

Unul dintre puținii artiști care n-au uitat ce a fost înainte de '89 e tocmai Lucian Pintilie. Și are destule argumente în acest sens (vezi rev. *Tribuna* nr. 10, 1997). Asupra filmelor oricine are dreptul la păreri diferite, cînd oferă argumentele corespunzătoare limbajului cinematografic. În realitate, disconfortul stîrnit de filmele lui Lucian Pintilie are la origine schimbarea canonului, a paradigmei în cinematografia autohtonă: absența metaforei, bruschețea dezvoltării formelor fără fond, luciditatea împinsă pînă la cinism etc.

Ei bine, un film artistic nu este un film documentar, iar un film de autor nu e obligatoriu să devină cronica unei epoci. Prevalîndu-se de trecut, mulți creatori importanți polemizează cu moavurile timpului lor. Iar asta e chiar un loc comun!

MONICA GHET

Cluj, 24 mai 1998

Temă centrală: Germania

În perioada 3-7 iunie 1998, la Galeriile „Etaj 3/4” ale Oficiului Național pentru Documentare și Expoziții de Artă și în holul Teatrului Național, va avea loc cea de-a 6-a ediție a **Tirgului Internațional de Carte București**, intitulată „**BOOKAREST**”, organizată de **Fundația ARTEXPO** și **Ministerul Culturii**.

Tirgul de Carte de la Frankfurt (prin reprezentanța sa la București, **Centrul de Carte Germană**), **Goethe Institut** din București, precum și participarea directă a unor edituri, tipografii și agenții literare germane vor aduce cărți germane la Tirg. Vor participa pentru a doua oară reprezentanții ai **Tirgului de Carte de la Leipzig**.

Într-un spațiu de expunere de 1700 mp s-au înscris peste 250 de edituri private și de stat, difuzori de carte, tipografii, agenții literare, producători de CD-ROM-uri, structuri profesionale de promovare a cărții din care aproape 100 reprezintă segmente ale piețelor de carte din Franța, Ungaria, Marea Britanie, Belgia, Elveția și bineînțeles Germania. România participă cu peste 150 de expozații. Ediția din acest an are un program consistent, din care nu vor lipsi mesele rotunde, expozițiile, întâlnirile cu scriitorii, lecturi literare, concursuri, demonstrații și aplicații

electronice, proiecții de filme și multe alte surprize. Standurile editurilor vor deveni tot altele locuri unde se vor lansa titlurile cele mai noi, se vor da dedicații, se vor purta discuții.

Germania este tema centrală a celei de-a VI-a ediții a Tirgului Internațional de Carte de la București, care se va deschide la data de 3 iunie 1998.

La standul național german, organizat de **Tirgul de Carte de la Frankfurt**, vor fi expuse aproape 1.500 de titluri. Cele mai importante teme sînt: literatura germană, germanistica și științele literaturii, germana ca limbă străină, arta, istoria artei, teatru, fotografie, film, design, muzică, balet, Germania și Europa în albume și hărți, cataloage de edituri și literatură de specialitate pentru librării, filosofie, arhitectură și știința construcțiilor, precum și ecologia și mediul înconjurător, medicină, dicționare, lexicoane și produse multimedia din Germania.

Pe 2 iunie, ora 13.00, la Sala Dalles, va avea loc vernisajul expoziției cu opera grafică a lui Günter Grass din **Muzeul Ludwig** de la Aachen.

Criticul literar și editorul revistei „**text+kritik**”, Heinz Ludwig Arnold, moderează o masă rotundă la care vor participa critici literari români și germani. **Institutul Goethe** a alcătuit o proiecție de filme, ecranizări din

literatura germană.

Pe 4 iunie, ora 11.30, la etajul I al Tirgului, va avea loc un concurs de desen pentru copii și se vor acorda premii.

Pe 6 iunie, ora 17.00, tineri autori germani și români vor citi din operele lor; vor participa, printre alții, Kathrin Schmidt și Andreas Sinakowski, iar ca moderator Thomas Wohlfahrt, de la **Atelierul literar** din Berlin.

Organizatori sînt: **Tirgul de Carte de la Frankfurt**, **Goethe Institut-București**, **Literaturwerkstatt-Berlin**, **Fundația ARTEXPO**.

Cea mai spectaculoasă expoziție de carte va fi cea a titlurilor laureate ale concursului „**Cele mai frumoase cărți ale anului**”. La București se vor afla expuse cărțile premiate – 33 la număr – pe anul 1997.

Alături de standul național german în aceeași sală un alt punct de atracție va fi standul editurii **Berliner Handpresse**. Graficianul și tipograful Wolfgang Jörg va fi prezent cu propria tiparniță, la care va face zilnic demonstrații de tipărit. **Berliner Handpresse** este o editură care de peste 30 de ani editează și tipărește cărți bibliofile, remarcabile atât sub aspectul tehnicii, cât și al graficii de carte. Vizitatorii vor putea urmări „in direct” procesul de tipărire tradițional,

care, în ciuda progreselor tehnice, reușește să fascineze în continuare pe cei care iubesc obiectul-carte. În spațiul **Tirgului de Carte de la București** se va afla și o expoziție retrospectivă cuprinzînd afișe, din ultimii 10 ani, ale **Tirgului de Carte de la Frankfurt**.

În fiecare seară, la orele 20.30, pe Terasa „**La Motor**” se vor proiecta filme artistice germane. Pe lângă clasicul **Nosferatu** al lui Murnau și deja celebrul **Toba de tinichea** a lui Schlöndorff se vor mai putea vedea **Yasemin** al regizorului Hark Bohm și **După ora cinci, în junglă**, semnat Hans-Christian Schmid.

Expoziție Bertolt Brecht

Tirgul de Carte de la Frankfurt prezintă expoziția despre controversatul dramaturg german cu ocazia centenarului nașterii sale. Sub titlul **Nu vă lăsați ispițiți**, 269 de volume, apărute la 79 de edituri de limbă germană, vor fi expuse anul acesta la tirgurile de carte din 22 de țări.

Brecht „a devenit – nu în cele din urmă datorită popasurilor sale de exilat – destul de deureme un autor internațional” notează Günther Berg, directorul editurii Suhrkamp Taschenbuch, în prefața excepțională sale biografiei Bertolt Brecht. Etapele vieții sale cuprind o întreagă epocă: de la opera expresionistă de tinerete și succesul rapid, la **Dreigroschenoper** (**Opera de trei parale**) din perioada interbelică, de la adversitatea politică față de național-socialism, exilul în Scandinavia și Statele Unite, la catalogarea lui drept comunist din cauza unor „activități neamericane” și pînă la întoarcerea în Europa, înființarea lui **Berliner Ensemble** și ascensiunea către titlul de reprezentant al nou înființatului stat est-german.

Imagine din expoziția de artă a scriitorului Günter Grass care este deschisă la Sala Dalles începînd de marți 2 iunie a.c.

La peste 40 de ani de la moartea sa, Bertolt Brecht reprezintă încă un prilej de dispute ce trec dincolo de domeniul literar. Lucru dovedit și de cea mai recentă biografie a sa, apărută în Statele Unite, care a declanșat o nouă dispută cu privire la aportul colaboratoarelor lui Brecht la propria lui operă.

● **Suplimente gratuite pe temele:** „Germania – țara tirgurilor internaționale”; **Simpozionul internațional de la București**, „Cultura și politica identității în România modernă”; „Persoanele cu handicap” ● **Interviuri cu Karen Fogg**, reprezentanta Comisiei Europene la București, **Matei Călinescu**, profesor la Universitatea Bloomington, SUA, **Eliot Sorel**, președinte al Asociației Mondiale de Psihiatrie, și regizorul **Lucian Giurchescu** ● **Norman Manea**: „Incompatibilități” ● **H.-R. Patapievic**: „Despre știință în societatea de azi” ● **Stelian Tănase**: cronică de carte la cartea lui **Silviu Brucan** «O biografie între două revoluții» ● **Andrei Cornea**: despre „Filosofie și naționalism: paradoxul Noica” de **Alexandra Laignel Lavastine** ● **Reinhold Wagneleitner**: „Doctrina Marilyn Monroe” ● **Manualele de istorie (analiză)** ● **Liceeni în prag de bacalaureat (anchetă)**, **Minerida uitată: 13-15 iunie (anchetă)**

DIN SUMARELE VIITOARE

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București**, Str. Doamnei nr. 12 (menționînd CODUL SWIFT: CBITROBU):

(pentru dolari în contul 4024009230,
pentru mărci în contul 4024009231,
pentru franci francezi în contul 4024009235,
pentru lire sterline în contul 4024009232,
pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
pentru lire italiene în contul 4024009234) sau
(pentru orice fel de valută) trimițînd un cec
(money order) pe adresa: Revista „22”, Calea
Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București,
România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin cec (nu virament) să se facă prin cecuri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin cecuri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Europa occidentală	140 DM	70 DM	35 DM
și Israel:	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia 40 \$ 20 \$ 10 \$

- SUA, Japonia, Australia: 100 \$ 50 \$ 25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Coordonator de proiect: **Gabriela Adameșteanu** și **Rodica Palade**
Redactori: **Iulian Anghel**, **Alice Taudor**, **Ioana Ieronim**
Grafician: **Dan Perjovschi**
Tehnoredactor: **Florin Anghel**
Procesare text, corectură: **Rodica Toader**, **Mara Ștefan**, **Cătălina Florea**

Dialog despre „22“

DAN PERJOVSCHI, GABRIELA ADAMEȘTEANU, IOANA IERONIM, RODICA PALADE și ANDREI CORNEA

diaPOZITIV este prima dintr-o serie de expoziții pe care Lia Perjovschi le face cu scopul declarat de-a modifica relația artist-public. Organizată la Galeria Elorie între 10 mai-10 iunie 1998, diaPOZITIV „explică” neconvențional unul din termenii artei contemporane – instalația –, punând artiștii români în context internațional și arta în context social-politic. Deși la noi este încă o noutate, instalația (lucrare care se ocupă de spațiul dintre pereți, de relația între elemente) are în Occident o istorie respectabilă. Nu s-a urmărit demonstrarea „supremației” instalației față de pictură, ci complexitatea ei, uluitoarea varietate de idei și materiale... nivelul conceptual.

Peste 100 de artiști importanți erau (re)prezentați într-o linie de mici diavizoare (utilaje de văzut cu lupă). Sentimentul era: de-a „trage cu ochiul prin vizor”, iar dacă ceea ce vezi te interesa trebuia „să deschizi ușa” și să lași informația să vină spre tine – dosare cu imagini foto, fișele artiștilor, cataloage, reviste, video, proiecții. Pe tot parcursul expoziției, Lia Perjovschi a stat peste opt ore pe zi la dispoziția vizitatorilor, explicând, răspunzând la întrebări... Publicul a fost tratat nu ca o masă, ci ca un grup de indivizi.

Pentru că arta contemporană este un spațiu al dialogului și al intersecției de idei, pentru că tot ce este „pozitiv” în varii domenii poate influența

expresia artistică și conceptele ei, pe parcursul expunerii o serie de invitați au dialogat neprotocolar cu publicul: Radu Filipescu, H.-R. Patapievici, doctor homeopat Mariana Trifa, esteticianul Armand Steriadi, psihologul criminalist Tudorel Butoi și colonelul Gheorghe Pănescu de la Poliția Capitalei, psihanalista Georgiana Ivănescu, Centrul de Dans Contemporan DCM, criticii de artă și organizatorii implicați direct în arta contemporană. De fiecare dată, în jur de 50-100 de persoane (mai ales tineri) au avut ocazia unei „priviri prin vizor” asupra unui domeniu la fel de palpant ca și expoziția însăși.

Press stress – dincolo de cuvântul tipărit – a avut ca invitat „nucleul dur” al revistei „22” (Gabriela Adameșteanu, Rodica Palade, Ioana Ieronim, Andrei Cornea, Cristian Preda) și ca moderator pe subsemnatul. Ce se ascunde dincolo de cele 16 pagini ale revistei? Ce tehnologie are rafinarea textului, alegerea subiectului? O încercare de „umanizare” a casetei tehnice, de apropiere de o instituție care a însoțit în permanență evoluția contradictorie a societății românești și a rezistat independent presiunilor economice și ideologice din ultimii 9 ani.

Aveți ocazia, în cele ce urmează, să „trageți cu ochiul” la oamenii care fac această publicație.

(Dan Perjovschi)

„22” la diaPOZITIV, mai 1998

Independența înseamnă stres

DAN PERJOVSCHI: Aș întreba-o pe Gabriela Adameșteanu cum arată instituția numită „22”, știind că e de capul ei, se ține din vînzare, nu aparține nici unui trust de presă, iar editorul e mai mult un fel de context decît un editor.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Din punctul meu de vedere, independența arată ca o grijă permanentă pentru bani, hîrție, costuri, cheltuieli, tipografie etc. În diverse publicații s-a scris că „ne finanțează Fundația Soros”. Bani care vin de la Soros nu ne-ar ajunge nici o lună și jumătate. „22” trăiește din vînzare, din publicitate, din suplimente gratuite. Noi cîntărim tirajul și coperta în fiecare săptămînă, ne „certăm” între noi nu numai pentru opiniile politice, ci și pentru criteriile de vînzare. Aceasta este una din deosebirile față de Dilema, cu care unii cititori ne asemănă, nu prea înțeleg de ce. Dilema este subvenționată total, prin Fundația Culturală, de Ministerul Afacerilor Externe. Cu oame-nii puterii noi avem niște relații „pur idealiste”. Cunoaștem multă lume fie din Palatul Victoria, fie din Palatul Cotroceni. Acum doi-trei ani toată ziua îi înfîlneam prin redacție. Cred că în timpul următoarelor perioade electorale ne vom ciocni mai des de unii dintre ei. După ce au ajuns la putere, ne invită uneori la recepții cu alți reprezentanți ai presei. Nu primim mai mult, și nici n-am vrea să primim; cu toate că independența înseamnă stres pentru bani, stres pentru vînzare, stres din cauză că lucrăm cu o echipă mică. Trăim într-o asemenea tensiune încît, atunci cînd primim complimente pentru nivelul revistei, nu ni se pare că aceasta este cea mai mare reușită a noastră.

Nu o familie, ci o echipă

DAN PERJOVSCHI: Deși există un stres permanent, există mereu și un aer de familie. Aș întreba-o pe Rodica Palade: aerul de familie pe care eu îl detectez în „22” a existat dintotdeauna?

RODICA PALADE: Poate e impresia ta că la „22” e un aer de familie. Ori că aerul de familie înseamnă ceva bun sau ceva rău. Mă gîndesc, de pildă, cum arată redacția luni, la ora 6 după-amiază, cînd stresul e cel mai mare, pentru că închidem revista: probabil arătăm ca o familie care divorțează și își dă cu lucrurile în cap. Cred că, din fericire, sîntem o echipă, nu o familie, pentru că familia nu îți o alegi. Oamenii care lucrează alături de o echipă: fiecare cedează, îl acceptă pe celălalt așa cum este. Îmi amintesc cînd ai venit tu în redacție prima dată.

DAN PERJOVSCHI: Eu am venit prima dată pe vremea lui Stelian Tănase și am primit un picior în dos. „Cu desenele astea mergi tu la România literară!” Acum însă, ne plăcem reciproc și probabil îi voi face în curînd o copertă...

RODICA PALADE: Vreau să-ți amintesc că în momentul cînd te-am cunoscut nu mai era Stelian Tănase redactor-șef, ci Victor Bărsan, iar desenele tale apăreau în „22” cînd Victor Bărsan era plecat din țară.

ANDREI CORNEA: Ai intrat fraudulos.

DAN PERJOVSCHI: Și n-am mai ieșit. Cînd mă gîndesc la porecele pe care le avem toți (dar pe care nu le știm), foarte zemoase, rîd cu lacrimi. Poate din cauza grupului foarte restrîns, pentru că ce vedeți aici e cam tot.

ANDREI CORNEA: Nucleul dur.

DAN PERJOVSCHI: Mai există o parte foarte importantă de colaboratori. Cum se face că o familie atît de mică a rezistat pe piața tipăriturilor și reviste foarte importante, cu familii – „Cose Nostre” – în spate, au dispărut? Ce spui, Andrei?

Am rezistat fiindcă sîntem mai motivați decît alții

ANDREI CORNEA: Faptul că nu sîntem foarte numeroși a făcut să ne înțelegem ceva mai bine decît dacă eram vreo douăzeci. Pe de altă parte, cred că sîntem mai motivați decît alții. Dacă ne-am baza numai pe cît cîștigăm, cît tiraj avem, ne-am fi despărțit, probabil, de mult. Sau am fi schimbat tipul de revistă, am fi făcut un magazin ilustrat. Dar faptul că am păstrat ideea inițială arată că am fost motivați în a o face. Și am găsit în cele 22 milioane de cetățeni un număr de oameni care sînt interesați să existe o astfel de revistă. Sîntem motivați de o idee.

RODICA PALADE: Sîntem motivați de o idee, dar dacă nu am fi avut bani și nu am fi putut apărea de multe ori la limită, motivația asta n-ar mai fi avut prilejul să fie făcută publică. Îmi aduc aminte foarte bine de momentul în care Gabriela Adameșteanu a devenit, în urma unui concurs, redactorul-șef al acestei reviste și nu mai exista nici un ban. Au trecut mulți ani de atunci, dar au fost împrejurări dramatice și, fără încăpățînarea Gabrielei, revista n-ar mai fi existat fizic.

„22” în timpul mineriadei

DAN PERJOVSCHI: Cînd spui „limită” e vorba de un număr cu mineri, făcut în altă parte.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Numărul din timpul mineriadei a fost făcut de Rodica Palade la ea acasă, pentru că GDS fusese evacuat. Sediul GDS a fost atunci păzit de Gabriel Andreescu, care a ieșit să vorbească cu minerii. Sub semnătura lui Petre Roman, a existat un ordin de evacuare la care peste cîteva zile s-a renunțat.

DAN PERJOVSCHI: Pe urmă au venit altfel de mineri.

RODICA PALADE: Scumpiri, economia de piață, tirajele, retururile.

DAN PERJOVSCHI: Nu mai erau conduși de Miron Cosma, ci de „Lelea”.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: A existat perioada „romantică”. Uneori ne gîndim nu numai cu nostalgie, dar și cu uimire că puteam fi atît de naivi – ca să nu spun atît de proști. Cînd te uii ce se înfîlțea azi și dacă vezi ce s-a ales din ce am vrut în „perioada romantică” e greu să nu-ți vină tot felul de cuvinte – de la naiv, prost, fraier etc. – în minte.

DAN PERJOVSCHI: Alte reviste, care au avut bani, cum a fost Express (și nu numai), nu mai există azi. De aceea am întrebat: cum de mai există?

ANDREI CORNEA: Țista e un secret al Gabrielei și al Rodicăi, care nu va fi aflat acum.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Să-l spunem, totuși. Prima soluție este să nu intri în banii publici. Ceea ce este disperant în țara asta e că toată lumea confundă buzunarul propriu cu buzunarul public. Toată lumea „se privatizează” pe ceva ce nu-i aparține. Noi nu ne-am privatizat pe „22”.

Rodica Palade februarie 1996 - Seminar la GDS despre „Accesul la informație”

„22” mă făcea să mă simt ca acasă

IOANA IERONIM: În cei cîțiva ani, cînd am fost plecată din țară, lectura revistei „22” era singurul lucru care mă făcea să mă simt acasă: mai acasă chiar decît acasă, fiindcă în paginile revistei s-a făcut fără încetare efortul de a clarifica realitatea de aîteia ori neclară a anilor de după 1989. S-a analizat și s-a pus în context tot ce s-a întîmplat important în această țară – în prezentul, de aîteia ori accidental și derutant, al tranziției noastre. Oricît s-ar povesti ce înseamnă a face ca această revistă să existe, pînă nu vezi ce înseamnă acest lucru e greu să îți închipui. Editorii revistei „22” sînt ei înșiși autori distinși, au publicat cărți interesante. Dar pentru ca „22” să existe, ei se implică în toate genurile de probleme pe care le presupune producerea efectivă a revistei. Nu numai că scriu ei înșiși, dar caută materialele cele mai relevante, coordonează, se ocupă de aspectul tehnic, controlează dacă vine sau nu vine hîrția, de ce s-a stricat iar printurul, dacă au intrat în bancă banii, dacă abonajii din străinătate primesc la timp edițiile etc. Este enormă investiția lor privind din afară paginile calme ale „produsului final”, cu mult mai presus decît se poate bănui.

LIA PERJOVSCHI: Cum găsiți subiectele, temele?

(Continuare în pagina 10)

Dialog despre „22“

(Urmare din pagina 9)

DAN PERJOVSCHI: Vin pe fax și nu se mai termină.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Există un moment în care revista „se adună” și din lucruri apărute pe neașteptate din afară. Dacă am făcut o școală (care nu e terminată), e de a ne accepta diversitatea. În '90 ne vedeam toți reduși la aceleași opinii. Pe urmă am văzut că fiecare își are, mai mult sau mai puțin, propriile lui obsesii, ne-am ciocnit și a trebuit, ca să rămânem împreună, să înțelegem ce înseamnă diversitatea. Noi înșine am suferit pe pielea noastră tot ceea ce promovăm în revistă.

Subiectele sînt impuse de realitate

ANDREI CORNEA: Mai trebuie spus că e o revistă făcută de foarte mulți colaboratori. Sînt destui oameni, acum și mai înainte, care au scris mai mult sau mai puțin în revista „22” și au lăsat urme importante. Au scris articole notabile, chiar dacă n-au lucrat niciodată în redacție sau au lucrat numai un timp. De exemplu, Stelian Tănase, care mai colaborează din cînd în cînd. O astfel de revistă nu poate exista cu cîinci oameni, cît ar fi ei de calificați. Numerele sînt și ele mai bune sau mai rele, de multe ori în funcție de calitatea colaborărilor. Cît despre subiecte, ele sînt impuse de realitate. Chiar dacă ești un săptămînal și nu depinzi în asemenea măsură ca un cotidian de evenimentul petrecut cu o seară înainte, totuși, nu e normal să te sustragi realității imediate.

Presa culturală înafara politicului, presa politică înafara culturii

DAN PERJOVSCHI: Revista are niște segmente destul de clar structurate: segmentul politic, un segment social, unul de anchetă, unul cultural la sfîrșit. Această structură s-a păstrat de-a lungul timpului. Sondajele pe care revista le face cu cititorii arată că zona culturii nu e foarte tentantă pentru ei. Zona interesată și cea interesantă e politică. Tocmai asta-mi place mie la „22”, că, în ciuda acestor sondaje și a lipsurilor financiare, a continuat să păstreze pagini culturale, într-o vreme în care ele dispar din alte ziare. Cu toate că e asimilată drept culturală, cînd e vorba să primească bani ca revistă culturală, „22” nu-i primește; se zice că e o publicație politică. Foarte multe publicații au primit subvenții de la Ministerul Culturii pentru că sînt culturale, dar o revistă care îl are în paginile sale pe Dan C. Mihăilescu sau care are cronică de teatru permanentă etc. nu a primit. Mai era un punct interesant pentru mine: la revista „22” vin oamenii, se angajează, iar peste un an-doi ajung la BBC, Europa Liberă, la ziare importante sau la televiziune.

ANDREI CORNEA: Sau la Guvern...

CRISTIAN PREDA: Faptul că jurnaliștii care vin în redacție se specializează în zona comentariului politic, lucrînd după aceea în domeniul presei normale, e un lucru bun. Cred că în momentul acesta e mai degrabă nevoie de o presă făcută bine decît de presă culturală, care în mare măsură se face... Dacă e să criticăm ceva în presa românească în ansamblu cred că sîntem mai degrabă tentați să criticăm nivelul foarte slab al...

DAN PERJOVSCHI: Eu tocmai am criticat nivelul cultural și era să fiu dat afară din Uniunea Artiștilor Plastici.

CRISTIAN PREDA: Sigur că putem să formulăm critici pentru oricare din aceste două părți, dar, luat în ansamblu, referitor la cum este înțeles fenomenul politic, ce se tipărește într-o săptămîină în România este mai degrabă derizoriu.

DAN PERJOVSCHI: În cazul ăsta mi se pare evident că întregul „22” e oarecum cultural, pentru că, chiar și analiza politică e de cultură politică.

ANDREI CORNEA: Presa românească culturală are defectul că e înafara politicului și presa politică are defectul că e înafara culturii. „22” e printre puținele publicații care încearcă să unifice domeniile acestea. E, într-adevăr, un mod de abordare mai cultural al fenomenelor politice, dar și invers, o abordare ceva mai politică a evenimentelor culturale.

DAN PERJOVSCHI: Pînă în '96 revista a fost în opoziție, a militat chiar agresiv. Cum se descurcă acum, că „ai noștri” sînt la putere? Cum se descurcă, analizîndu-i critic pe cei dintre noi care au ajuns miniștri?

Am fost independenți, dar n-am fost neutri

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Poate că e singurul moment cînd sîntem realmente independenți. Noi am fost anti-Iliescu pînă în '96.

ANDREI CORNEA: Am fost independenți, pentru că nu ne-a impus nimeni să fim așa. N-am fost însă

neutri.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Ai dreptate, am fost independenți, dar n-am fost neutri. Acum sîntem mai neutri decît oricînd altcîndva. Din punctul meu de vedere — pentru că nu-mi permit să vorbesc în numele altcuiva —, din '96 pînă acum a fost un traseu lung și cu fiecare zi devin tot mai neutră. Nu vreau să spun că sînt dezamăgită de noua putere. Dar sentimentul de libertate față de ea am început să-l capăt tocmai din cauza neutralității.

DAN PERJOVSCHI: E celebru în „22” un număr în care l-am sfîlțit pe Iliescu (cînd era președinte) pe copertă. Mai am însă ceva de comentat: revista a atacat de-a lungul timpului subiecte foarte controversate în România: de la homosexualitate la drepturile copilului. O zonă în care dacă intri, ai probleme. Mie asta mi-a plăcut foarte mult, că și-a ținut punctul de vedere din '90 pînă acum. E n-am înțeles în alte publicații acest lucru. Ce facem în continuare? La fel? Întrebare retorică...

RODICA PALADE: Dacă la început ne-a fost mai greu, acum a devenit deja un exercițiu.

Gabriela Adameșteanu, 10 aprilie 1996

Tot timpul ești plătit de cineva, numai că banii nu vin...

DAN PERJOVSCHI: Am fost făcuți ba masoni, ba...

RODICA PALADE: Plățiți de unguri, de americani. Tot timpul ești plătit de cineva.

DAN PERJOVSCHI: Dar banii nu vin de la nici unul, niciodată.

RODICA PALADE: Au fost multe împrejurări în care nu aveam bani să plătim tipografia, salariile, dar auzeam în oraș că sîntem plătiți de toată lumea. Apropo de raporturile noastre cu puterea. În *Declarația Grupului pentru Dialog Social* (Grupul s-a înființat încă de la sfîrșitul lui decembrie '89, iar revista „22” a apărut pe 20 ianuarie 1990) se preciza că GDS își propune să asiste derapajele puterii, oricare ar fi acea putere. La vremea aceea erau vorbe goale, de adevărul acestui conținut mi-am dat seama de-abia acum. Într-un fel, eu sînt extrem de mulțumită că n-am primit bani de la putere și de la cei pe care l-am sprijinit atît de mult, pentru că asta te lasă să fii liber și să spui ce vrei.

„Dai drumul și lași loc de răspuns“

DAN PERJOVSCHI: Mi-aduc aminte de momente destul de sensibile, cînd trebuie să faci loc în revistă la păreri contrare, cînd însuși unul din colaboratori sau membru din staff este criticat. Și atunci, ce faci? De obicei s-a mers pe „dai drumul și lași loc de răspuns”. Țin minte că toleranța aceasta a născut la un moment dat nesfîrșite drepturi la replică. Asta sună oarecum a: „Creștem odată cu țara”. Dacă țara se schimbă, te schimbi și tu, ca instituție. Multă lume confundă *Grupul pentru Dialog Social* cu revista „22”. Or, aici lucrurile nu se mai suprapun ca altădată. „22” nu mai e portavocea GDS, ci o entitate în sine. Nu știi cît este perceput acest lucru în public.

ANDREI CORNEA: Dacă publicul vrea să perceapă lucrurile așa, n-are decît. Miturile au și ele valoarea lor și nu trebuie să luptăm împotriva lor. Auzeam sau citeam acum cîteva luni că GDS a infiltrat instituțiile puterii. E adevărat că au fost mulți din colaboratori sau cei apropiați nouă care, în decursul timpului, au ajuns în locuri importante, sus-puse. Dar nu trebuie să vă închipuiți *Grupul* sau revista ca pe o instituție francmasonică care face și desface cine știe ce. E o asociere de oameni care au idei destul de diferite, dar care găsesc un numitor comun în idei liberale, ale societății deschise și care au curajul să le scrie, în răspăr. E, oricum, plăcut unora să spui: „Am avut dreptate!”.

Acum s-au decis să schimbe *Codul Penal*, art. 200 și încă cîteva infracțiuni de acolo. Nu pentru că GDS i-ar fi bătut la cap pe parlamentari, pentru că asta a făcut-o *Consiliul European*, dar, oricum, asta face parte dintre lucrurile pe care le-am susținut încă din '90. Și în ce privește atitudinea față de minorități putem spune că am avut dreptate. Dacă actuala putere are un merit, indiscutabil e această coaliție cu UDMR. Iată, coaliția funcționează, nu s-a vîndut țara, totul e sub control, pare-se.

DAN PERJOVSCHI: Și eu sînt de acord cu acest tip de normalitate. Dar de ce aerul acesta nu-l regăsești în restul mass-media? În esență, tot ceea ce înținem în media vizuale astăzi, provenind din media scrise, sînt în general personaje puțin credibile... Aceleași personaje se plimbă de-a lungul televiziunilor și au devenit o instanță foarte importantă în țara asta. De ce acest tip de personaje au „defenestrat” mass-media?

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Asistăm cam de un an și jumătate la vizibilitatea anumitor grupuri de interese politice, bine legate de grupurile de interese economice. Și fiecare televiziune își are patronul ei, cu biografia lui specifică: *PRO TV*-ul lui Adrian Sărbu, care și-a început cariera cu casetele din timpul revoluției. De aici a ieșit cel mai mare trust de presă. Dacă vedem cine sînt ziaristi veșnic invitați acolo, conexați cu cel mai important cotidian al momentului, și sîncizăm personalitățile politice pe care le promovează această televiziune putem presupune la ce să ne așteptăm în viitorul an electoral. Pe urmă, ne mutăm pe *Antena 1*, știm că patron e Voiculescu, am auzit de conexiunile lui Voiculescu cu vechea *Securitate* și despre noile conexiuni cu Virgil Măgureanu observăm cum se fac și aici *talk-show*-urile. Ceea ce putem să nu înțelegem este de ce tot o parte din acești ziaristi îi regăsim uneori în televiziunea publică. E un joc politic foarte complicat în România, o înclăștare între grupuri de interese care nu și-au terminat războaiele, începute în '90. Pe pielea noastră.

Lipsă de profesionalism în presă

CRISTIAN PREDA: Aș spune că majoritatea acestor personaje care apar la televizor sînt considerate „formatori de opinie”, de la Cristoiu la Tinu. Cred că atributul e greșit, ei nu sînt atît formatori de opinie, cît oameni cu o cultură medie, capabili să înregistreze foarte bine anumite sensibilități „populare”. Presa creată de Cristoiu nu e numai rezultatul unei manipulări, ci și al unei înregistrări foarte bune a unui anumit tip de sensibilitate populară. Eu cred că ei sînt cei care întrețin, mai degrabă decît formează, anumite sensibilități și gusturi. Acest monopol — al celor care se pronunță azi la televiziunile publice și care au o presă bine controlată financiar — este într-o mare măsură rezultatul unui asemenea tip de comportament. Ei nu sînt niciodată împotriva curentului, chiar dacă se opun unuia sau altuia dintre politicieni. „22” a fost împotriva curentului. E mult mai dificil.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Ei folosesc o rețetă comercială și pe asta o aplică unei anume direcționări politice.

CRISTIAN PREDA: Cred că în acest joc e ceva mult mai profund decît simplul aranjament politic. Sigur că au o țintă politică. Ținte. Ne gîndim la schimbările pe care le-a avut, în privința opiniei politice, unul dintre cei mai interesați dintre acești „formatori de opinie”: Ion Cristoiu, care și-a schimbat opinia politică de la PUNR la PRM și de la CDR la PDSR de nu știu cîte ori. Mai are puțin și le epuizează.

LIA PERJOVSCHI: Eu am ajuns la o saturație: nu-i mai suport.

ANDREI CORNEA: Asta voiam și eu să zic. Nu știu dacă nu le acordăm prea mult formatorilor-deformatorilor. La noi, sînt atîtea lucruri care nu funcționează cum trebuie. Presa a mers mai repede decît altele, și-a dezvoltat o serie de tehnici. Dar lipsa de profesionalism a devenit patentă. Dau un singur exemplu, izbitor: faptul că marile *headline*-uri par în mai toate ziarele, inclusiv în cele „serioase”, în contradicție flagrantă cu conținutul, mergîndu-se pînă la absurd. O profeție: cred că aceste publicații ori vor trebui să se schimbe, ori vor pica.

CRISTIAN PREDA: Erori de acest gen, contradicția între titlu și conținut traduce un tip de comportament și sensibilitate pe care îl putem regăsi în foarte multe alte locuri. Și așa se și explică succesul.

DAN PERJOVSCHI: Și noi avem în zona de artă contemporană această problemă. Evident că e un lucru tembel. Dar nu-l spune nimeni. Reacția societății în clipa de față nu e deloc consistentă. Cum se explică faptul că oameni rasați acceptă să meargă la tipul acesta de emisiuni?

Însemnele puterii: mașina, vila, telemobilul, apariția la televizor

ANDREI CORNEA: 90-95% din publicul românesc consideră că cineva care apare la televizor sau scrie în gazete cît de cît important este un om important,

ceea ce înseamnă: cu bani, cu mașină, vile, telemobil etc. „Insemnele puterii”. Asta explică de ce se și duc toți politicienii la televiziune. A fost sarabanda aceea teribilă în prima parte a anului trecut, care a și periclitat criza guvernului Ciorbea: fiindcă sentimentul că deții putere prin simpla apariție pe ecran a reprezentat un drog. Dar cine o să mai știe peste cinci ani cine a apărut la televiziune și cu câți s-a certat Marius Tucă? Marius Tucă însuși!

Pagina 2

DAN PERJOVSCHI: Cît simțiți voi că sînteți acroși de termenul acesta, „România profundă”? Merg cu trenul la Sibiu și ascult ce spune lumea în vagon. Pare altă țară, are alte povești. Deci: cite din lucrurile astea sînt reale?

RODICA PALADE: Întotdeauna a existat o ruptură între, să spunem „elită” și „țara profundă”. Cel puțin în România, din păcate, asta e o situație tipică. Ceea ce nu înseamnă că ar trebui să cobori stacheta, pentru că și elitele au nevoie de o tribună. Și apoi, este inutil să mai precizăm ce rol joacă elitele în viața unei țări. „22” are un lucru, cred eu, foarte bun (copiat ulterior și de alte publicații): pagina 2, pagina cititorilor. De multe ori textele care apar acolo sînt mai bune decît cele ce apar în corpul revistei. Găsești uneori niște scrisori venite din niște sate despre care habar nu ai unde sînt, scrisori ale unor oameni care gîndesc foarte bine și se exprimă foarte clar. Trebuie să te gîndești la singurătatea acelor oameni, în acele sate sau provincii nenorocite, care te așteaptă pe tine, în fiecare săptămîna.

DAN PERJOVSCHI: Mi-aduc aminte cînd unul din abonați – noi mai rîdem, că sînt mulți foarte în vîrstă, deși, în ultima vreme s-a schimbat raportul – spunea: „e rîndul meu să iau revista”, pentru că erau două sau trei familii care pusesea banii pentru un abonament redus. Cel mai interesant e cum vezi că sîntem citiți: cînd facem cite o eroare de corectură și un cuvînt schimbă aproape sensul întregului articol și apare imediat un scandal. Atunci știi că ești citit. Apropo de partea asta cu cititorii. Avem o parte destul de consistentă de cititori români din străinătate. Eu am fost totdeauna fascinat de problema următoare: este „22” un drog? În definitiv, Gabriela Adameșteanu, ești scriitoare, Rodica Palade, ești scriitoare, Andrei Cornea, ești istoric de artă. Cum e asta, că nu mai rămîne timp pentru altceva?!

GABRIELA ADAMEȘTEANU: „22” e un drog. Înainte de '89, deși eram prozatoare, eu eram obsedată că nu cunosc această țară. Mă mișcam (cum ne mișcam cu toții) într-un cerc relativ restrîns, călătoream foarte puțin, mă duceam cam în aceleași locuri tot timpul și adevărul adevărat era că nu cunoșteam această țară. O cunosc acum mult mai bine, dar dacă mi se pare altă de nasol în ultimele luni e pentru că, iată, am consumat opt ani și acum descoperim că nu te bazezi bine pe instituții, corupția mică și mare e la tot pasul...

DAN PERJOVSCHI: Pe ea te poți baza.

„România profundă” e neschimbată

GABRIELA ADAMEȘTEANU: În '90 nu înțelegeam nimic: ce s-a întîmplat la Tg. Mureș, ce a fost în decembrie, de ce au venit minerii? Cam prin decembrie anul trecut, iarăși am avut același sentiment. O luasem așa, foarte pioniereste înainte, gata, s-a schimbat imaginea, mergem încet, dar bine. Și la un moment dat, s-a blocat totul și a început să meargă înapoi, ca un aparat stricat. Atunci am fost foarte derutată. Și pe urmă am avut această revelație că, în esență, „România profundă” e neschimbată. Cevă schimbări mici în coajă, pe ici-pe colo, atât. Semne foarte

rele.

LIA PERJOVSCHI: Considerați că ceea ce faceți e obligație temporară sau e creație? Eu simt că scrieți împreună un fel de carte, că revista are personalitate.

DAN PERJOVSCHI: Adică: regretați?

RODICA PALADE: Sigur, sînt momente cînd regretî amarnic să nu poți scrie, mai ales cînd ți se învîrt în cap fraze și ai senzația că e suficient să te așezi la masă și să scrii. Dar nu ți ajunge o simbătă în care, din fericire, nu lucrezi, pentru că rîmii încărcat de tot ce a însemnat redacția, de munca de acolo, de telefonul care nu merge, de mașina stricată. În momentul în care scrii, trebuie să te rupi de tine însuși și să te dedici personajelor tale. Nu știi dacă „22” este un substitut. Sînt sigură că pentru Gabriela Adameșteanu nu este

Andrei Cornea într-o întîlnire la GDS, 1997

un substitut, pentru cărțile pe care ar fi putut să le scrie în tot acest timp. Și mărturisesc că m-ar fi interesat foarte mult o carte a Gabrielei despre timpurile astea.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Adevărul e că nu regret, pentru că sînt două lucruri foarte diferite: literatura și presa pe care o facem noi. Ca să faci literatură (proză în orice caz), trebuie să nu ai nici o apartenență. Noi aici avem o apartenență clară, și eu am pierdut acest sentiment de neapartenență, alunech într-o apartenență ori de cite ori se întîmplă cite ceva. În al doilea rînd, nu reușesc să scap de ideea că ceea ce se întîmplă e mult mai interesant decît ceea ce aș născoci eu. Știrile de seară mi se par mai interesante decît dacă aș scrie un roman și aș face un personaj ca Perjo sau ca Andrei.

LIA PERJOVSCHI: Dan e fascinat de „22”, citește acolo articole și le mai citește și acasă.

DAN PERJOVSCHI: Asta e o poveste cu „10 ani”. Eu deja nu mai realizez distanța asta, care e enormă. S-a făcut mult timp „de cînd”. Foarte interesant.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: E din cauză că a fost intens.

ANDREI CORNEA: S-au întîmplat multe evenimente, dar fapt e că am îmbătrînit cu revista asta.

LIA PERJOVSCHI: Cum găsiți resurse să suportați acuzațiile lui Vadim? Procesul s-a terminat?

ANDREI CORNEA: De-abia începe. Pînă acum au fost mai mult chestiuni administrative, pe care justiția noastră le rezolvă greu.

DAN PERJOVSCHI: Și ea crește odată cu țara.

Dacă nu ești atacat, e ceva suspect

ANDREI CORNEA: Cît despre toate acuzațiile care ne plouă nouă pe cap sub diverse forme, nu neapărat la tribună, dar în presă și în alte locuri, nu merită

să te plîngi prea mult. Cine lucrează în presă și mai apare și la televiziuni sau în cotidiane evident că riscă să fie atacat. Dacă nu e atacat, e ceva suspect, nu există. Și chiar și procesele fac parte din riscurile aproape inevitabile ale meseriei. N-ar fi așa lucrul cel mai grav.

DAN PERJOVSCHI: Dar pentru un poet cum este, Ioana?

IOANA IERONIM: Este vorba de două planuri, două lumi diferite, cum spunea și Gabriela Adameșteanu. Cred că aceste planuri nu sînt interșanjabile. Indiferent cît este de diferită psihologia fiecărui artist în parte, viața lui se definește în general prin „timpul lung” al artei. Timpul presei este cu totul altul. Dar nu există o măsură pentru toți. Perjo, într-o secundă, poate face un desen care uneori sugerează mai bine ideea unui articol decît toată pagina aceea de text. În măsura în care o experiență nu te ucide, ea te va ajuta să progresezi. Pentru un artist de la noi este absurd să creadă că e mai bine „să stea deoparte” acum. Au fost destul în acești ani care au propovăduit, ca într-o fabulă de Alexandrescu, apolitismul. E greu să-ți imaginezi un artist neimplicat în ceea ce a fost istoria acestor ani.

DAN PERJOVSCHI: Aceia au ajuns șefii Academiei.

LIA PERJOVSCHI: Cum se vede România acum din Occident?

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Se vede rău cînd vii și vezi. Chiar dacă lipsești două săptămîni, vii și totul ți se pare cenușiu.

ANDREI CORNEA: Pe mine mă exasperează obsesia noastră pentru imagine. Ar trebui să ne preocupăm mai puțin de ce spun ceilalți și să ne gîndim mai bine ce putem face din punctul nostru de vedere.

IOANA IERONIM: Nu sînt sută la sută de acord. Există impresia că imaginea nu are legătură cu substanța. Ca Frumoasa din basmul „Miron și Frumoasa fără corp”. Or, lucrul acesta nu este adevărat. Imaginea nu e egală cu minciuna și manipularea. Ar trebui să se înceapă prin a fi informație. Noi lipsim din circuitele Internet... Și, să o recunoaștem, nu ne place să vedem cum pe hărți ale Europei turistice nici nu apărăm... A-ți crea imagine ar trebui să includă informație, neutru și onest.

ANDREI CORNEA: Dacă am inventa cine știe ce drăcie, crezi că am apărea pe Internet fără să ne batem capul? Nu contest ce spui, dar cred că, dacă ar fi o chestie de substanță într-un anume loc, chestia asta s-ar difuza singură.

DAN PERJOVSCHI: Sînt de acord cu Andrei. Există o extrem de acută epuizare a unor cuvinte, care nu mai înseamnă nimic. „Europa!” Canci! Te trage în ce parte vrea preopinul, „Democrație!” E un fel de limbaj de lemn mult mai sofisticat, că e de mai multe esențe. Nu mai e de esență dură, e cu miros de liliac. Dar o cred și pe Ioana.

IOANA IERONIM: Surpriza mea absolută, acum cîțiva ani, de cealaltă parte a oceanului, a fost să înțeleg că oficialii noștri de acum cîțiva ani voiau să „facă imagine” prin agenții străine (ceea ce este un lucru normal), dar nu le dădeau nici cea mai vagă informație și așteptau ca aceia să creeze imaginea României: chiar așa, din mai nimic. Lucrurile sînt un pic mai nuanțate.

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Cred că o țară e ca un individ și un individ poate fi privit din trei puncte de vedere: cum îl văd ceilalți, cum crede el că este și cum este el în realitate. Cred că trebuie să luăm aceste trei perspective și pentru noi. Și cum ne vîd ceilalți, și cum ne vedem noi. Iar cum sîntem în realitate, nu știu cine poate stabili.

Pagini realizate de Iulian Anghel și Alice Taudor

POLIROM

Dan Stanca
Mihai Coman
David Randall
Norbert Bakenhus
Iosif Sava
Vladimir Tismăneanu
Cristian Tudor Popescu
Andrei Cornea
Marian Enache

Muntele viu

Noutăți în domeniu media:

Jurnalistul universal

Radioul local

Muzica și spectacolul lumii

Întîlnire cu cititorii

Copiii fiarei

Penumbra

Controlul parlamentar

– 4 iunie, ora 12⁰⁰
– prezintă: Vlad Russo, Vlad Zografi, Radu Voinescu

– 4 iunie, ora 15⁰⁰
– prezintă: prof. univ. Dr. Mihai Coman, Eugen Preda - jurnalist

– 5 iunie, ora 11⁰⁰
– prezintă: Mircea Mihăieș

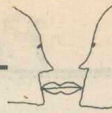
– 5 iunie, ora 12⁰⁰

– 5 iunie, ora 15⁰⁰

– 6 iunie, ora 11⁰⁰

– 6 iunie, ora 13⁰⁰
– prezintă: prof. univ. Dr. Ioan Muraru, președintele Curții Constituționale

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)6138978 Brașov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirom@mail.dntis.ro

BUJOR NEDELCOVICI

Jurnal infidel

7 mai 1998

Maison de la Villette de la Paris organizează opt seminarii cu tema: „Le travail de mémoire – 1914-1998”. Intenționează să asist la aceste colocvii deoarece problema memoriei m-a interesat încă din 1993 când am prezentat la **Radio Europa Liberă** mai multe emisiuni despre: „Memoria și literatura”, „Memoria și Istoria”, „Memoria și Justiția” și „Memoria și Cărturarul”. Inutil de a mai demonstra de ce consider problema memoriei extrem de importantă și actuală pentru România. De altfel, la 23 mai sînt invitat la „Casa Românească” din Paris să țin o conferință despre: „Datoria de a nu uita și dreptul la memorie”.

Regretînd că nu am putut fi prezent la primele reuniuni („Artistul și memoria”, „Istoricul și memoria”, „Martorul și memoria”), mă grăbesc să nu fiu în întârziere la ședința de azi care va avea tema: „Eticul și reprezentarea”. Colocviul va fi condus de Paul Ricoeur pe care îl cunoscusem la Revista *Esprit* și cu care discutase de mai multe ori, chiar și despre Mircea Eliade, pe care îl aprecia și îl întîlnise la Chicago, unde fusese profesor cîțiva ani.

Paul Ricoeur deschide reuniunea și prezintă participanți: Myriam Revault D'Alonnes (filosof, autoare a mai multor volume), Nicolas Tertulian (filosof, specialist în George Lukaci și în filosofia germană), Christian Delage (cineast) și Antoine Grumbach (arhitect).

Paul Ricoeur vorbește despre: reprezentare (poezie, fotografie, imagine); memorie (fidelitatea memoriei, imaginarii și imaginația); etică (reprobarea, judecata morală, oribilul, oroarea, sublimul negativ, de nejustificat, evenimentul limită, explorarea limitei și punerea la încercare a limitei); reprezentarea oribilului, epizarea culturală a reprezentării oribilului etc.

Myriam Revault D'Alonnes face o incursiune prin Aristotel (*Poetica*: „Omul este un animal mimetic”); formele de reprezentare active și receptive; valoarea posibilă a comunicării durii, amintind de Primo Levi și Walter Benjamin; literatura lagărelor de exterminare și concentrare (Șalamov, Kolyma); reprezentarea oribilului; parțialul imaginativ al unei realități; imposibilitatea umană a unei reprezentări inumane etc.

Înainte de a lua cuvîntul Nicolas Tertulian, intervine Paul Ricoeur și amintește că: „Prezența lui N. Tertulian la Paris se datorește lui Nicolae Ceaușescu”, lăsînd să se înțeleagă ori că a fugit din cauza dictaturii, ori că acolo a fost o victimă, ori a fost un disident. Evident, P. Ricoeur cunoștea acest „detaliu” de la N.T. Eu știam că N. Tertulian fusese un critic oficial prin anii '60, scrisese de mai multe ori împotriva „curentelor estetizante” și plecase din România în deplină legalitate, adică trimis de statul român ca profesor la Paris (cînd puține persoane se bucurau de acest privilegiu) și unde a rămas apoi ca exilat. „Iată cum se face istoria”, mi-am zis eu și am încercat să-mi concentrez atenția la ceea ce se spunea. De la început a amintit de Adorno (*Scoala de la Frankfurt*), *Dialectica negativă*; hegemonia negativului; caracterul ireprezentabil și indicibil al Răului; pierderea sensului; aneantizarea substanței umane etc. Apoi a vorbit despre George Lukaci, Șalamov, Bertolt Brecht, Paul Celan și Primo Levi.

Mă străduiesc să-mi păstrez calmul și să-l ascult pe Christian Delage care vorbește despre „*Fundația Spielberg*” care adună documente și probe din perioada nazismului, amintind apoi despre Charlie Chaplin și filmul *Dictatorul*. Pe arhitectul Antoine Grumbach îl ascult cu dificultate. Intenționez să iau cuvîntul. Încerc să-mi adun gîndurile.

În sfîrșit, P. Ricoeur anunță că cei din sală pot să pună întrebări. Văd în jurul meu mai multe miini ridicate. Îi imit și cer microfonul unei persoane care se afla pe partea opusă a sălii. După mai multe „declarații” ale celor care fuseseră în lagărele naziste, mi se dă microfonul.

„Ascultîndu-i pe vorbitori, m-am întreb – și îi întreb – dacă există o singură reprezentare, o singură memorie, o singură suferință? Timp de aproape două ore și jumătate nu s-a discutat decît despre oribilul, oroarea, de nejustificat produs în timpul nazismului, ca și cum nu ar fi decît o singură memorie a secolului XX. Nu s-a rostit nici o dată cuvîntul comunism! Oribilul și monstruoșitatea s-au produs nu numai în Occident (nazismul și fascismul), dar și în Răsăritul Europei, în fosta Uniune Sovietică, în China, Cambodgia și mai recent

în Bosnia și Rwanda. De ce nu discutăm și despre «memoria lor», mai ales acum, cînd nu se mai poate contesta că au fost: 85 de milioane de victime? Dacă Aristotel a spus că «Omul este un animal mimetic», tot el a afirmat că: «Omul este un animal politic». Deci, fiecare dintre noi are «o poziție politică» și în același timp poate să fie poet, filosof sau dramaturg. Cînd s-a discutat despre George Lukaci, ar fi trebuit să se amintească faptul că în timpul «Revoluției Maghiare» din 1919, a fost «Comisarul pentru Cultură», sub conducerea lui Bela Kun, care apoi a devenit șeful Kominternului la Moscova. În volumul său, *Istoria și conștiința de clasă*, vorbește despre clase, iar pentru mine conceptul de clasă și rasă sînt simila-

există în secolul XX o singură memorie, o singură suferință? • de ce evităm să comparăm comunismul cu fascismul? • literatura care a denunțat Gulagul a fost aproape uitată • cînd s-a discutat Cartea Neagră a comunismului (85 milioane de victime), premierul Lionel Jospin a afirmat: „Sînt mîndru că în guvernul meu sînt miniștri comuniști!”

re pentru că au produs aceleași efecte criminale.”

Proteste în sală! O doamnă din fața mea se întoarce, mă privește intrigată și ridică exasperată miinile. Continui să vorbesc și mă străduiesc să-mi păstrez calmul.

„Bertolt Brecht a fost un dramaturg de certă valoare, dar atunci cînd s-a vorbit despre el mi-am amintit că a primit «Premiul Stalin» și toate onorurile din Republica Democratică Germană...”

Nicolas Tertulian pare intrigat de remarcile mele și începe să se frîmînte pe scaun. O voce din sală mă întreprinde strîngînd ceva. Nu înțeleg imediat, dar îmi dau seama că este urmare afirmației despre „clasă și rasă”. Nu mai am timpul să-i spun lui N. Tertulian că Brecht a fost numit în RDG director la „*Berliner Ansammlung*”, avea un pașaport austriac cu care călătorea unde voia în Europa, un cont într-o bancă din Elveția și a murit în plină glorie comunistă. Îi răspund persoanei care m-a întrerupt.

„În Ucraina, cu ocazia celor două perioade de foamete din 1921-1923 și 1931-1932, au murit 11 milioane de țărani (kulaci) numai pentru motivul că aparțineau clasei de țărani, acuzați că nu dădeau cotele de produse agricole pentru statul bolșevic. Au fost cazuri de canibalism!”

Moment de liniște în sală. Mă așez pe scaun. Mi se ia microfonul.

Paul Ricoeur recunoaște că secolul XX a fost marcat de Gulagul sovietic: „Este adevărat, dar eu mă simt mai apropiat de Auschwitz”, spune el. Remarcă imediat că nu a pronunțat cuvîntul comunism pentru a evita riscul de a fi acuzat că ar fi „comparat comunismul cu fascismul”, comparație interzisă în Franța. Pînă în urmă de doi ani, cuvîntul genocid nu putea fi folosit decît în legătură cu Shoah, chiar dacă între timp fusese Cambodgia (Pol Pot), cu cele două milioane de morți, războiul din Bosnia sau masacrele din Rwanda. Înțeleg prudența lui P. Ricoeur (chiar dacă sînt puțin dezamăgit), știu că în mai '68, cînd era profesor la Nanterre, un student i-a răsturnat un coș de gunzi în cap, motiv – dar nu singurul – care l-a determinat să plece în „exil în Statele Unite”, la Chicago...

Se aude o voce în sală care cere cuvîntul. „Nu-nu! Să răspundă Nicolas Tertulian despre Lukaci”, intervine P. Ricoeur.

„E adevărat că George Lukaci a fost Responsabilul (caută cuvîntul, apoi adaugă) «Comisarul pentru cultură» în timpul Revoluției maghiare din 1919, dar lucrarea amintită, *Istoria și conștiința de clasă*, a fost extrem de criticată de marxiștii din acea epocă și republicată după mulți ani. Privitor la Brecht, trebuie spus că în 1953, cu prilejul Revoluției muncitorilor din Berlin, a trimis o scrisoare de protest, adresată șefului statului. Așa că... este bine să ținem cont de nuanțe și că au fost marxiști care au criticat din interior ideologia. Eu am fost și rîmîn apărătorul lor...”

Zîmbet satisfăcut, aprobare generală.

Myriam Revault D'Alonnes ține să-mi răspundă. Fac un gest. „Nu-nu! Dă-mi voie să termin!” Îmi simt nervozitatea! „Nazismul a avut de la început, ca scop politic declarat, rasismul și antisemitismul. În schimb, comunismul a avut la început un scop uman și social și numai după aceea a degenerat, folosind mijloacele dictatorial și teroriste.”

Se aud voci din sală. Se cere cuvînt! Se văd brațe ridicate. Vreau să vorbesc. Caut microfonul! Persoana care îl avea a dispărut. Știu că dacă aș vorbi fără microfon, glasul mi-ar fi acoperit de vocile revoltate și m-aș afla într-o situație penibilă.

Mai rîmîn cîteva clipe, apoi părăsesc sala, parcă îndemnat de o voință ce nu-mi aparține. Merg pe jos pe străzi. Evit să iau metroul. Vreau să respir aerul curat și să mă calmez. Ignoranță? Rea-voință? De ce Myriam Revault, filosof, repetă aceleași lozinci folosite de zeci de ani și pe care le credeam depășite?! Nu știu că după două luni de la Revoluția din Octombrie 1917, adică în decembrie 1917, Lenin l-a însărcinat pe polonezul Felix Derjinski să înființeze CEKA, poliția politică secretă, cu scopul expres al unei terori de stat? A urmat apoi: teroarea de masă, teroarea roșie, în care „imnul de clasă va fi un cîntec de ură și răzbunare” și în care au fost lichidați nu indivizii suspecți, ci clasele dușmănoase! În fond, Franța a fost din toldeana iacobină, laică și republicană, iar în prezent „la gauche plurielle” cunoaște un mare succes electoral. Cînd în „Adunarea Generală” s-a discutat *Cartea neagră a comunismului* (85 milioane de victime), primul-ministru, Lionel Jospin, a afirmat: „Sînt mîndru că în guvernul meu sînt miniștri comuniști! Comuniștii au fost în Rezistență și nu au avut nimic comun cu masacrele respective!”. Nici un cuvînt... dar absolut nici un cuvînt despre victime! Oare Jospin nu știe că după „*Pactul de neagresiune*” dintre Hitler și Stalin, din 1939 și pînă la declanșarea războiului în 1941, Partidul Comunist Francez a susținut politica germană pentru că primea instrucțiuni de la Moscova?

Miturile politice au o mare forță de rezistență, iar idolii mentali nu pot fi înlăturați decît atunci cînd voința de a lungura este superioară tentației de a-i păstra.

Literatura care a denunțat lagărele de concentrare din Estul Europei și Gulagul din Uniunea Sovietică (Kravscenko, Boris Suvarin, Panait Istrati, Gide, Soljenitîn și toți disidenții din Est) a fost aproape uitată și o nouă paranteză se întrevide în istorie. „Gîndire unică”. Cenzură! Terorism cultural! Lobby de influență și presiune! În rest... totul este minunat la Paris!

Și încă ceva... Am plecat din România unde timp de 50 de ani am fost intoxicat (pînă la greață și urlet) de ideologia marxistă și reprezentanții ei: Lukaci, Sartre, Aragon etc... Și iată, acum mă aflu din nou în fața aceluiași militanți marxiști (N. Tertulian, „victimă a lui Ceaușescu”) care își aragă, cu zîmbetul pe buze, dreptul de a-i apăra pe unul ca George Lukaci sau Bertolt Brecht! Evident! Pentru că Nicolae (Nu! Nicolas) Tertulian în România susținea filosofia și ideologia marxistă. Este firesc ca în Franța să rămînă credincios „aceleiași religii”. Plus, adaptarea, cameleonismul! Numai că... mi s-a făcut lehamite să-i aud și să-i văd. Soluția? Să stau acasă, să nu mai deschid gazetele din țară pentru a nu mai descoperi că Ion Vianu ne dă lecții despre Jdanov și Kernenov. Cînd vorbește însă despre Heidegger, afirmă: „Mi se pare absurdă comparația cu Heidegger. Filosofulul german i se aduce acuzația că, supraviețuind peste treizeci de ani regimului hitlerist, nu a găsit cu cale să se exprime asupra angajamentelor lui politice. Tudor Vianu nu a avut prilejul, nici privilegiul unei asemenea retrospectivă”.

Într-adevăr, Ion Vianu este specialist în „*Jdanovisme și tezele lui contra cosmopolitismului*” și poate de aceea nu știe că la 31 mai 1976 a apărut în ziarul *Der Spiegel* un lung interviu în care Heidegger a vorbit despre atitudinea lui în timpul celui de al Treilea Reich. Textul a fost publicat sub titlul: *Réponses et questions sur l'histoire et la politique, Mercure de France*, 1997. Nicolas Tertulian este și el un virulent critic al lui Heidegger. În schimb, cînd George Lukaci se afla în conducerea „Revoluției Maghiare” (1919), „Băieții lui Lenin” (trupele de șoc ale *Consiliului Revoluționar*) executau ordinele primite de la Lenin: „Împușcați socio-democrații și micii burgezi. Dictatura proletariatului presupune exercitarea violenței implacabile, prompte și hotărîte”.

Două judecăți! Două măsuri! De ce?...

În această seară am învățat totuși ceva. Înainte de a mă duce la un colocviu... va trebui să fiu atent, foarte atent asupra participanților pentru a evita orice surpriză neplăcută.

Cobor, iau metroul, ajung acasă, înghit un somnifer și aștept să adorm...

Miine o să-mi continui lecturile din Meister Eckhart, Sfințul Paul, Sfințul Augustin și Pelagius... despre „păcatul originar”. Dacă Sf. Augustin, care nu știa prea bine limba greacă, s-a înșelat atunci cînd l-a citit pe Sf. Paul și a lansat ideea „păcatului originar”?

Paris

1998

2 - 8 iunie

O „generație plictisită“?

Nu cu mult timp în urmă revista „22“ (15/1998) publica în paginile sale un articol cu un titlu foarte incitant: „Generația plictisită“, în care autorul Răzvan Paul vedea plictisul ca o constantă sufletească a tinerilor de azi.

Prima întrebare pe care ți-o pui imediat după ce ai parcurs articolul este dacă o stare afectivă poate defini o generație? Pot fi sufletele dintr-o perioadă temporală croite după o aceeași măsură încât denumirea lapidară de „generație plictisită“ să aibă justificate pretenții de corectitudine? Cred că se poate vorbi mai degrabă de momente foarte scurte în istorie în care oamenii, fiind implicați profund în destinul lor social, pot avea simțiri asemănătoare; de exemplu ura față de cineva care este perceput ca dușman al comunității, atașamentul excesiv față de altcineva care inspiră o mare încredere unei comunități etc. Însă sentimentele acestea se sting rapid, lăsând în urma lor doar mirarea celor care le-au încercat și care își descoperă ulterior orbirea („Eu n-am fost eu“). Însă un sentiment de talia acestuia (plictisul) nu cred că poate fi capabil să dea seamă de ce este o generație. Dar ce-ar fi acel ceva care să poată încununa caracteristicile de un ordin mai general ale tinerilor dintr-o epocă anume?

Pentru a putea răspunde la această întrebare trebuie să facem un mic ocol cu scopul de a vedea anumite aspecte care i-au scăpat semnatarului articolului cu pricina. Dar și pentru a ne fi mai clar ce ar putea însemna o generație.

O problemă pe care n-o atinge deloc articolul în discuție este aceea a formatorilor generației de astăzi. Și pentru că se pune accentul pe *Universitate*, îndemn la o privire atentă asupra profesorilor, a căror influență în rândul studenților nu poate fi pusă sub semnul întrebării. O majoritate oarecare și-a înfăptuit formarea în anii stalinismului românesc (anii '50) și foarte mulți dintre aceștia se obstinează să conserve ceea ce mai poate fi conservat. Maniera umiltoare de a pretinde studentului să memoreze mecanic un curs s-a întins ca o moliță asupra întregii *Universități*. Multe cursuri nu sînt altceva decît compilații din diverși autori, broșuri îmbicsite cu limbaj de lemn și pseudo-savant.

Universitatea nu este populată însă doar cu figuri din perioada amintită, ci, lucru poate mai grav, și de oameni care, fie din blazare, fie din dezinteres, socot că a fi profesor se reduce doar la a-ți preda cursul conștiinței (și cît mai plicticos cu putință) și la a atribui note studenților*. Ce șanse i se mai acordă în aceste condiții „generației“ actuale, în afara aceleia de imita-

intr-un mod oarecum straniu, dar poate și din lipsă de alt reper, la denumirea generației, sau a unor fragmente de generație, după numele unor edituri care și-au creat un anume profil și o statură greu de confundat. Ceea ce înseamnă că acest procedeu se salvează de ridicol, căci în acest mod va fi posibil să se denumească o generație în funcție de mărimea renumelui într-un anumit moment a ceva. Nu va mai fi mirat deci nimeni cînd vor fi botezate „generația NATO“, „generația Madonna“ sau „generația integrale“. Fără alte comentarii.

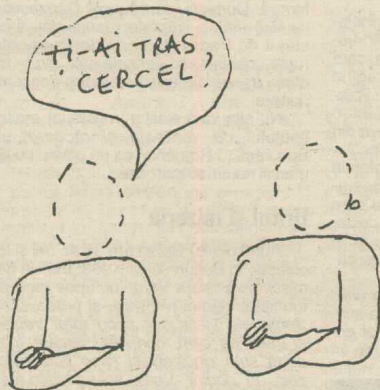
Revenind la generație în întregul ei, s-ar zice că aspectul care i-a scăpat în totalitate autorului articolului în cauză este faptul că a vorbi despre o „generație“ nu înseamnă numai a descoperi o caracteristică generală a ei (pe care, de altfel, nici nu avem posibilitatea de a o verifica), ci presupune și existența unor individualități puternice care să dea seamă de ea (ar fi inutil să reamintesc solidele personalități ale invocatei generații '27). Corifeii „generației“ trebuie să pună în mișcare în spațiul public anumite probleme, idei „obsedante“, a căror importanță să nu fie doar una de

actualitate, ci care să-și depășească epoca și chiar persoanele care le sînt autori. Maniera de dezbateri în jurul acestor probleme poate fi capabilă să sfarme încrenirea în care zace majoritatea tinerilor, pînă acolo încît aceștia să intre în jocul de idei. Faptul cu adevărat important este ca doar raportată la aceste idei „generația“ să poată căpăta un nume și un chip propriu. Căci nu dispozițiile afective ale indivizilor trebuie să fie determinante în alegerea profilului unei generații, ci ideile care pot fi generate chiar de aceste dispoziții sufletești. În lipsa acestora, „generația“ se reduce la o sumă de indivizi sterili și fără vreo altă însemnătate decît cea strict cantitativă. Cred în existența, în anumite momente ale istoriei, unui *corpus de idei* resimțit ca o problemă vitală, comună a membrilor unei „generații“.

Elementul esențial care lipsește tinerilor din vremurile actuale este angajarea într-o dispută de ordin ideatic. „Generația“ de astăzi, în fascinația ei isterică pentru indivizi și individualisme, a uitat să-și asume și să propună idei. Trebuie ca tinerii să aibă puterea de a ieși din blestemul seducției pentru biografiile particulare (vezi obsesia jurnalelor) și a individualismelor, fie ele și excepționale. Ar fi momentul ca „generația“ să se lepede de persoane, pentru a se agăța cu precădere de ideile lor.

* *Precizare: Nu trebuie să se înțeleagă că printre profesorii din Universitate nu există și oameni extraordinari, însă senzația mea este că aceștia sînt doar niște oaze de verdeață înconjurate de un cumplit deșert.*

Emilian Anastasiu

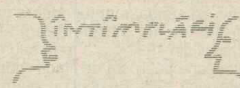
ție monstruoasă a unui trecut pe care-l voiam îngropat și a unui prezent de o platitudine dezolantă?

Ca o consecință a acestei stări de fapt, tinerii din ziua de azi, cu precădere studenții, au căpătat un reflex malign cu consecințe greu de evaluat: *suspiciunea față de celălalt*. Format într-un sistem ce se arată indiferent față de instaurarea unor valori care să-l reprezinte cu adevărat, tînărul student a simțit acut că trăiește într-o lume otrăvită. Rătăcit printre *forme lipsite de conținut*, dezgustat de mimetismul ieftin al unora de-o vîrstă cu el, junele a devenit sceptic față de partenerii săi de „generație“. Pe un plan mai larg, suspiciunea apare în toate palierele vieții noastre sociale; de exemplu, sub forma preocupării excesive pentru biografia persoanei celui cu care polemizezi la un moment dat și a ipoteticelor interese obscure ce se ascund în spatele acestuia, în dauna ideilor pe care le susține.

În treacăt fie spus, s-a ajuns,

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Simplă confuzie

În 1983, am asistat la uciderea unui om. Mă aflam la Piatra Neamț, în fața hotelului „Ceahlăul“, împreună cu cîțiva localnici: un scriitor, doi ziariști și un milițian iubitor de literatură. Eram veseli cu toții și rideam tare. Deodată, un tînăr cu o privire rătăcită, răsărit nu se știe de unde, l-a prins de umăr pe milițian, l-a întors cu fața spre el și i-a înfipit un cuțit în burtă. Cel înjunghiat astfel s-a prăbușit pe asfalt, iar tînărul a luat-o la fugă.

Ne-am aplecat asupra victimei: era în spasmele morții. Cineva i-a scos cuțitul din burtă, dar, în mod curios, nu de acolo îi curgea cel mai mult sînge, ci din gură.

Cîțiva trecători care văzuseră scena au alergat imediat, din proprie inițiativă, după agresor, l-au prins și l-au adus cu brutalitate la locul faptei. Unul dintre justițiar, cuprins de un acces de furie, l-a apucat de chică și l-a obligat să îngenuncheze ca să-și privească de aproape victima. Atunci s-a petrecut ceva care a cutremurat întreaga asistență. Pe fața tînărului, pînă atunci doar inspăimîntat, a apărut o expresie de uimire fără margini. Uitîndu-se ca hipnotizat la chipul muribundului, el a biuguit:

– Vă rog să mă scuzați! V-am confundat!

În copilăria mea, petrecută la Suceava, mă suiam adeseori, clandestin, împreună cu tovarășii mei de joacă, în clopotnița bisericii Sfîntul Dumitru, cea mai înaltă construcție din oraș. Sus, la patruzeci de metri înălțime, turnul are un fel de terasă, prevăzută cu un gîrduleț de metal. Ținîndu-ne de acel gîrduleț, nu mai înalt de un metru, ne uitam în jos și ameteam.

În scurtă vreme, eu și prietenii mei am început să avem noaptea coșmaruri: visam căderi în gol de la mare înălțime. Urlam îngroziiți în somn, iar cînd ne trezeam ne bucuram că totul fusese doar un vis. Ne-am povestit unii altora aceste coșmaruri și ne-a plăcut să constatăm că semănau între ele.

Odată, cînd ne aflam sus, în clopotniță, unul dintre copii, Victor, a încercat să ne convingă că de fapt visăm că suntem acolo și ne-a îndemnat să sărim în gol.

– O să vedeți că nu ni se întîmplă nimic. O să strigăm și o să ne tremzim. Era hotărît și elocvent. Cu greu i-am convins pe toți, inclusiv pe el, să nu sară.

Aflu acum că Victor, stabilit încă dinainte de 1989 în America, s-a sinucis recent, fără vreun motiv inteligibil pentru cunoscuții săi, aruncîndu-se dintr-un zgîrie-nori.

MEMIRA

Ioan Petru Culianu
HESPERUS

Pascal Bruckner
TENTAȚIA
NEVINOVĂȚIEI

Dr. Alfred Hârleaoanu
DICȚIONAR EXPLICATIV
EBRAIC-ROMÂN

Comenzi: C.P. 26-38 București

Un misterios viril

Radu Aldulescu este cel mai puternic scriitor debutat după 1989 în proza românească. Ce-i aia „puternic”? o să întrebați. Poate că termenul „viril” ar fi mai sugestiv, când te gândești la caracteristicile atât de ample instinctuale ale Personajului narator, un sanguin pătimaș, dar cu fibră lirică pînă la dramatism și puseuri de autodestrucție. Un amestec de nominalism impenitent și constant rebel, dar cu nostalgia calmului domestic încheșat. Sau, poftim, dacă este să ne lăsăm contaminați o secundă de limbajul autorului (adevărată performanță în ce privește expunerea nuda în pagină a întregului arsenal de porcări ce compun lumea verbală a Omului-de-jos, din suburbiile Bucureștiului ceașșist), vom folosi formula: cel mai coios prozator debutat la noi după 1989.

Cînd am citit, în 1994, *Amantul colivăresei* (453 pp., tot la *Nemira*), am rămas uluit, ca mulți alții, de forța narativă derivată din pitorescul crud al psihologilor și picarescul situațiilor. „*Asta-i om de peste 40 de ani și cu o experiență de viață total deosebită de-a optzeciilor!*”, am exclamat cu fervoare. Nimic livresc și nimic la modă, nimic preluat urechistic, ci trăit prin sine și sudoare, totul rupt din sine și colcăind de realitate. O realitate adeseori sordidă, cu adînci zone de promiscuitate, cu personaje mstoase, întinse greu, crud și sigur pe felia de viață. Nici un artificiu textualist, nici un motif de ludice intertextuări postmoderne ș.a.m.d.

Cine este, deci, autorul? de unde vine și unde a stat pînă acum? ne întrebam cu toții. Perfidă (și stupidă în orgoliul ei de falsă „nașă”), editura nu ne spunea pe copertă nimic despre identitatea scriitorului (n-o face nici acum!), iar faptul că romanul (sumă crîncenă de argouri, sumă de vicii și prăbușiri sub semnul fatalității de mediu, al destinului malign-derizoriu și al ironiei negre) era dedicat tocmai Adrianei Bittel (o sumă de finețuri și subtilități fragile) nu făcea decît să ne sporească amețea.

Prea împunea *Amantul colivăresei* un prozator deplin format, pentru a nu lăsa bănuț de serioasă antecedente literare. Într-adevăr, tot întrebând, am aflat că romanul din 1994 era a treia sau chiar a patra carte publicată de Radu Aldulescu, toate după 1989. Eu unul nu le-am văzut; aud că vor fi apărut la *Eminescu* sau *Albatros*, unde anumite secvențe din romanul de acum ne arată că Aldulescu va fi făcut antecameră îndelung în anii '80: „*Măi băiatule!*”, îi spune, patern, Restoiu, directorul editurii („o cancanură a activității de teren zdravăn și stacojiu și cu ceala groasă. E rototei și alți de mignon, încît lesne s-ar putea ascunde sub fusta cazematei spătoase care este doamna Bruescu”), mă băiete, „e prea multă mizerie în povestea asta a ta, prea multă tristețe, prea multă violență. Înțeleg bine dorința de autentic, dar cîdem în extrema cealaltă”.

Nu o dată m-a intrigat misterul țesut în jurul lui Radu Aldulescu. Un coleg de la *Institutul G. Călinescu*, însărcinat să-i afle CV-ul pentru un articol de dicționar, a înțeles de la *Nemira* că Aldulescu nu e, pur și simplu, de găsit. Nu are telefon, nu și-a lăsat nici o adresă, numai cînd vrea el să ne caute ne găsește. Nemediațiat (nu cred să-i fi văzut vreodată chipul la TV sau prin ziare), fără să-i vezi numele vreun afiș de lansare de carte, la Tîrg ori la sindrofiele culturale, necontactat pentru interviuri sau anchete literare etc., Radu Aldulescu pare fie răsfățatul captiv al unui dibaci agent literar, care îl cultivă deliberat misteriu biografic, fie (mai degrabă, cred) o natură boem-rebelă, prea asprită de toate cele și cu un ce mizantropic accentuat, pentru a accepta să slujească meschinele zeități butaforice ale mass-media.

Nu e mai puțin adevărat că – lucru firesc, pînă la urmă, pentru orice valoare adevărată – dacă nu se duce el spre succes, vine succesul la el: zilele trecute-am citit în ziare că Lucian Pintilie tocmai face un film (*Terminus Paradis*) cu un scenariu bicefal – Răsvan Popescu și Radu Aldulescu. (Judecînd după numele personajelor, Mite și Norica, este vorba chiar

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Proza „de urît și mizerie”

de *Amantul colivăresei*). Q.e.d. Te pomenești că, data viitoare, cînd vom scrie despre el, va fi deja pe la Cannes...

De la Mite și Bajnorică, la Relu și Andrei

Proza lui Radu Aldulescu, personajele și viața lor au deopotrivă ceva din vechii tineri furioși ai prozei americane, care străbat în lung și-n lat America, trăgînd după ei sărăcie, ironie, sexualitate, libertate, cultul delimitării și al whiskiului într-o amelițoare rotire de eșecuri – și ceva din rusul vagant care, de la anarhiștii secolului trecut pînă la Gorki și Sukșin, bintuie stăpna cu fantasmale lui socio-mesianic-alcoolice. Doi învinși aprioric și care își consumă, frenetic ori flegmatic, declarația, își trăiesc intens fatalitatea și își extrag forța tocmai din succesiunea căderilor.

Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare este construit pe aceleași tipare cu *Amantul colivăresei*; cuplul „picaresc” mînat, pe de o parte, de un

dar de ducă irepresibil și, de cealaltă parte, de condiția predestinat precară, corozivă, în chip natural ilegală și care constrînge la violență și fărădelege. În *Amantul colivăresei*, pe firile îngemănate ale lui Mite (Dumitru) Căfanu și Giani Bajnorică se lîpeau destine și se determinau întimplări invariabil macerante: iubirea Colivăresei, văduva de 36 de ani, cu băietanul de 12 („nu, te rog, îl imploră glasul ei, iar el resimte tot zburcucimul ei, spaima de moarte cu care-l doarește și miinile i se-ntorc peste șolduri și din nou peste fesele ei semețe și intristate de această lume lăcută de cîini pentru cîini”), lesbiene voyeuriste și sex în grup în camere de hotel, milițieni excesivi și topiți în recitaluri de cruzime („lovitură cu osul frunții, puternice și rare, de două ori, de trei ori, în nas, în gură, în bărbie (...) sări imediat cu picioarele pe pieptul lui și din nou sări pe bălta de sînge care era capul lui și începu să suteze sistematic în urechi, în gură, în pînțecă, în piept”), copii care își surprind mama încauțată în casă cu meditorul și tatăl în tandrețe cu servitoarea, defilări de „dezmoșteniți ai soartei”, cluburi de box de la mahala, unde singele-i legăa și verbul a fi joacă-n ring cu o ură, a lovi, a ucide, orfanii „crescuți solid, agili și descurcăriți”, muncind pe rupele la cărmăndărie, la Porcări din Pantelimon sau la demolarea Așezămîntelor Brîncovenesti („am scos ușile din balamale și tocurile ferestrelor după ce am spart țearurile, am smuls din ziduri pervazele și ușorii și pe urmă am jupuit pogoane de faință ce putea fi folosită, ca și nouă, din

RADU ALDULESCU,
Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare, Editura Nemira, 250 pp.

care o parte am reușit s-o vindem, ferindu-ne de cei care-și luau dreptul la lumina zilei, dat fiind că sarcina lor era să vegheze ca tot ce ieșea pe poarta spitalului să ia drumul depozitelor (CRAL-ului) și să afliure finală a tuturor intru dezagregarea orașului, vechea Morgă, Dudeștii, de-a lungul Căuzașilor, nu fără mătuiși cirozate, ziarști deșiști cu statut de Pedro Padrone, terasamente rupte maidane cu gunoaie etc., etc. – tot atîtea trasee ale existenței-întru-descompunere.

Nu alta va fi existența (istoria) eroilor ținutului „de verdeață și răcoare” – București (o Românie) ca un cavou cu lăuturi și nuntiri sîngeroase.

Urîtul și mizeria

Aurel (Relu) Golea are 35 de ani și locuiește, în București lui 1989, într-un demisol din Bariera Vergului, unde face pe fochistul clădirii pentru a-și putea scrie „romanele vieții: vor fi cu totul treizeci și șase de cărți, conținînd fiecare între două sute cincizeci și șase sute cincizeci de pagini”. Vorba aceea: viața mea e un roman! Urmind parcă îndemnul lui T. Mazilu către Radu Cosașu („descrie-ți mătuișile, *Relule!*”, în primele pagini ale cărții) autorul ne expune figurile celor trei mătuiși poreclite Năsoasa, Tarantoaca și Motănică, laolaltă cu moartea crîncenă a mamei, injungherea unchiului Tilu și lupta feroce pentru moștenirea locului de veci.

După moartea mamei, „începusem probabil să semăn cu un sobolan și mă cotropea posomărala de funcționar de cursă lungă a tatălui meu. A fost desigur un noroc că m-am întîlnit atunci cu Andrei Ilieș”. Andrei fusese student două semestre la Medicină, lucrase la *IMGB* cu Relu, iar acum era dascăl la biserică, înghițit de preocupări teologale și angajat la *Unitatea de Prefabricate și Confecții Metalice a Cooperativei Glina*. Este, adică, omul lui moș Victor la bătuț tuburi pentru fîntini, cu ciment furat de la „*Granitul!*”, și sudor de garduri, grilaje și armături. Dacă Relu este un falofor încrunțat, cu hîrtănit blazon de Don Quijote fără căpătîi („pînă om muri de-atîta urît și mizerie”, spune el), Andrei este un miștocar cu dichis, omul neastîmpărului, al inițiativei și schimbării. „*SIDA e adusă la mare de occidentali, explică părintelul Andrei, iar radițiile vin de la ruși și localizează cancerul în diferite organe ale omului. Demonii apuseană și demonia răsăriteană ne atacă încrucișat. Mai cu seamă însă pe fondul unei fericiți intense organismul devine vulnerabil. Dar tot așa se întîmplă și invers!*” – iată o mostră pentru ambiguitatea fermecătoare și periculoasă a personajului.

Pungaș bătrîn și zgîrcit, moș Victor este însurat cu Leontina, „a doua pereche de ochi a soțului. Zdreanța aia de halat și multă întunecat și ponosită de veghe asupra avutului te-ar fi dus cu gîndul la un soi de vrăjitoare ori mumă a pădurii”. Fiul lor, Viorel, șofer la aceeași Unitate, este un dandy lacom și homosexual, dar umblă după el cu Ortansa Pantazi, fătucă pe care alde Relu o posedă la iuteală și pe tăcute în atelier, printre sacii de ciment. Asta numai așa, fiindcă fata tot trecuse pe-acolo... Într-o Relu și Andrei, ca un al treilea Crai al curții maidanelor și sudalmelor, stă Laur, fiul mătuișii Motănică și al țișanului Gilbert de la Caracal, va să zică vată cu Relu, un spurcat, hoț și nărviv la toate alea și cu vocabularul întemeiat exclusiv pe cele citeva găuri ale organismului uman.

Sărăcie, muncă, rom, șeful de post de la Glina, plutonierul Cosmescu, alte și alte sticle, certurile patronului cu fiul său, pentru bani, ce mai: trebuia spartă buba.

Hoția, fuga și păcatul incontinenței narative

Odată ce Andrei coace, aproape doitevskian, planul de a-l fura pe moș Victor și de a plăti o călăuză din Timișoara ca să-i treacă, pe el și pe Relu, granița la sîrbi, acțiunea intră în viteză. Primul soc, după încheierea afacerii, e că „eroii” dau peste cadavrul moșului, care fusese omorît de fiu-său, cum vom afla mai tîrziu. Al doilea șoc: Laur, dispărut cu „afaceri” o vreme, reappare, lefter firește, chiar în seara cu pricina și se alătură, vrînd-nevrînd, prin șantaj, celor doi conspiratori, de unde tot soiul de incurcătură. Al treilea șoc: la Timișoara, călăuza, un anume Pepino, e plecat din oraș, drept care, de foc și pară și plicis infometat, se începe un amor nebun, cu cheful infecte și-n feerici abjecție între Relu și Steluța, nevasta lui Pepino, o țișancă mută și aproape nimfomană, apoi între Steluța și Laur... care fug cu banii de se-alege praful de toată fuga-n Iugoslavia.

Între timp, Timișoara-i „friptă” de decembrie '89 și – dîncolo de fuga disperată a eroilor noștri printre cadavre, asasini nevăzuți, rafale și buibuituri – autorul ne prilejuește o scenă memorabilă: pe Bega vine plutind cărtoii *Omagiu* lui Ceaușescu, al cărui sumar de vreo sută de nume și titluri ne este redat integral și pe îndelete. Andrei dispăre-n vîlmășag (vom afla că a trecut granița, totuși), Relu se întoarce în București, la romanele și demisolul lui.

Aici ar fi fost, cred, bunul sfîrșit al cărții, numai că paostea lui Radu Aldulescu e că are enorm de povestit. Suferă, altfel spus, de incontinență narativă. (Și în *Amantul Colivăresei* deschiderea de compas din începutul romanului, cu ziaristul deșiști Grigore Căfanu, avea să fie părăsită iute.) La București, Relu dă de Ortansa lui Viorel, revoluționară, aproape frigidă și colaboratoare la *Dreptatea*. Relu devine colaborator la *Baricada*, Ortansa cade-nșărcinată și-i naște pe Gabriel (N.B., romanul este dedicat „*fiilor mei, Marian și Gabriel!*”), Relu își vede publicate romanele (fostul director al editurii este acum „*acționar multimilionar al celui mai puternic trust de presă din acest ținut de verdeață și răcoare!*”, iar vechea doamnă Bruescu, redactorul editurii, despre care se spunea: „*vai de soarta cui o fute-o, scotocind pînă-l iau toate transpirațiile prin deșișul asta de cărnuri!*” devine în 1990 „*președinta unei fundații de cultură națională subzistînd din fonduri guvernamentale!*”). Relu evadează la Constanța, unde – surpriză – vă de Laur, care se însurase cu Neluța, după ce „*făcuse Germania, Turcia, Austria!*”, scăpase de Steluța și vindea nămol pe plajă... Și nu e totul: Relu primește premiul de debut al *Uniunii Scriitorilor*, găsește vreme de nostalgie după eroii din *Amantul Colivăresei* („*să fi fost vreo zece ani de cînd găsisem în nopțeria dintre paturi două livrete militare și două buletine pe numele Căfanu Dimitrie și Bajnorică Giani!*”), Laur dispăre din nou, iar Relu rămîne... cu Neluța. „*Nu ești deloc bătrîn, îi spune fata. Ești vîrjios și frumos! Îmi place căpătîna aia a ta de taur cînd mi se-ndeasă între fițe!*”

Nu, zău, e peste poate. În exces, călătîțile riscă să devină defecte. Și tot n-am terminat: Laur reappare, la braț cu un homosexual american. Ii binecuvîntează pe Relu și Nela și pleacă-n State. Ultimul gînd al cărții: „*Iarăși trebuie să fug!*”. Și, cum orice am face și am crede noi, viața merge mai departe – cu toate cele ale ei – inclusiv în ținutul de verdeață, fără intristare și suspin, care devine pămîntul nostru, rezultă că trebuie să ne punem deja pe așteptat noul „roman al vieții lui Radu Aldulescu”.

Să nu cumva să credeți că am ras în partea a doua a cronicii exact ceea ce am lăudat în prima. Nu, este numai o impresie grăbită. Adevărul e că proza lui Radu Aldulescu este *coplesitoare* în ambele sensuri ale cuvîntului, cel bun (de vigoare, substanță și culoare) și cel obositor, de avalanșă fabulatorie.

Tare-ăș fi vrut să știu ce sfat i-ar fi dat Teodor Mazilu...

România și NATO

(Urmare din pagina 16)

perioade în care noua hartă a NATO plasează Ungaria în interior, iar România în exterior. Nu sînt de acord. Din punctul nostru de vedere, Ungaria continuă să își ia în serios angajamentul său de a ajuta România să se integreze în instituțiile euro-atlantice. Calitatea de membru NATO a Ungariei va ajuta România, în mai multe feluri. Securitatea României va fi întărită cînd NATO se va extinde pînă la granița dumneavoastră. O Ungarie protejată și obligată de angajamentele sale față de NATO este un vecin mai sigur și mai prietenos pentru România. Iar pe măsură ce democrația și prosperitatea Ungariei devin mai solide, vor rezulta avantaje care includ o mai mare toleranță, cooperare și dezvoltare economică în regiune.

Destinderea româno-ungară, tratatul germano-cest, planurile pentru un batalion polono-ucrainean de menținere a păcii... Toate aceste progrese arată că extinderea NATO nu creează noi diviziuni, ci le elimină. În special, resping conceptul că România de astăzi se află într-o „zonă gri”. Nu vă aflați într-o „zonă gri”, pur și simplu pentru că nu doriți să fiți. Nu vă puteți alege vecinii, dar vă puteți defini atitudinea față de ei – și ați făcut-o. Angajamentul României pentru reformă și contribuțiile sale la securitatea regională fac din această țară un „bun vecin”, avînd strînse legături cu Occidentul. România s-a identificat în mod clar ca făcînd parte din comunitatea occidentală.

Deci, ce poate să facă România pentru a grăbi ziua în care va fi invitată să adere la NATO?

O alianță de democrații de piață, nu o superputere care protejează state clientelare

Prima și cea mai importantă prioritate este economia (...). Statele Unite doresc ca *Alianța* să se extindă pentru că aceasta îi face pe americani să se simtă mai în siguranță, făcînd ca Europa să fie mai sigură. Am învățat în două dureroase războaie mondiale că America este mai în siguranță într-o mare alianță de democrații occidentale. Cu toate acestea, contribuțiile noastre insistă în mod justificat ca noii membri să își plătească și ei contribuția. NATO este o alianță de democrații de piață care se protejează reciproc, nu un imperiu în care o superputere protejează state clientelare. Numai țările cu o creștere economică sustenabilă își pot asu-

ma partea lor de contribuție la apărarea NATO fără să își sărăcească popoarele.

După cum bine știți, acestea cere, printre altele, ca mii de întreprinderi proprietate de stat ineficiente să fie vindute rapid, iar altele să fie în totalitate lichidate.

Știu că este greu să vezi dezvoltarea industrială a unei generații închisă ori vîndută la prețuri care par prea scăzute. Dar privatizarea rapidă este și singura modalitate rapidă de a atrage capital nou și de a crea noile locuri de muncă necesare acestei generații.

Apoi, desigur, birocrăția trebuie redusă, iar corupția trebuie combătută. Sufocînd întreprinzătorii onestii, ele sufocă creșterea economică. Oamenii de afaceri onestii, în special deținătorii de întreprinderi mici și mijlocii, au nevoie de legi stabile și coerente, de reglementări clare și previzibile, precum și de instanțe care să aplice contractele prompt și în mod independent.

(...) În al doilea rînd, reforma în domeniul apărării trebuie accelerată. *Ministerul Apărării* din țara dumneavoastră intenționează să reducă dimensiunile armatei; aceasta este o măsură care trebuie realizată preferabil mai devreme decît mai tîrziu. Ar putea exista costuri inițiale privind trecerea în rezervă a ofițerilor și pregătirea lor pentru alte ocupații, ca și cele privind închiderea unităților militare devenite inutile. Dar, cu cît tranziția începe mai devreme, cu atît mai repede România va îndeplini standardele NATO – și cu atît mai repede bugetul dumneavoastră va profita de pe urma economiilor rezultate. O altă reformă militară importantă privește crearea unui corp profesionist de subofițeri. Aceasta va presupune pregătirea unui element nou, vital în cadrul armatei, ca și restructurarea instituțiilor apărării, astfel încît subofițerii să primească răspunderi importante.

În elaborarea bugetului apărării, inclusiv al înzestrării, bunul simț și prudența financiară trebuie, desigur, să fie principiile călăuzitoare. Într-adevăr, în întreaga Europă Centrală, Statele Unite au sfătuit consecvent aspiranții la calitatea de membru NATO să se concentreze asupra elementelor de bază – angajamentul permanent pentru îmbunătățirea pregătirii și a capacității de luptă, studiul limbii engleze, transmisiunile, transporturile și relațiile civili/militari. Zi de zi, experții militari americani lucrează împreună cu omologii lor români, sporînd interoperabilitatea forțelor armate române cu NATO. Pentru a grăbi acest proces, avem nevoie de o cooperare tot mai activă și mai deschisă la toate nivelurile.

În al treilea rînd, România trebuie să

și mențină activismul în politica externă, care a dus la trimiterea unor forțe române de menținere a păcii în Bosnia, Albania, Angola și Somalia și care ajută la promovarea unei soluții pașnice a crizei din Kosovo. Important a fost și sprijinul acordat în timpul crizei irakiene din luna februarie. După cum spunea adjunctul secretarului de stat, Strobe Talbott, în timpul vizitei sale din luna martie, aceste inițiative de cooperare dau garanția faptului că România nu este parte a problemei, ci parte a soluției.

În al patrulea rînd, în România trebuie întărit controlul la frontiere, astfel încît să nu fie introduse mărfuri de contrabandă și să nu se efectueze exporturi ilegale de armament. România trebuie să își onoreze obligațiile internaționale existente, înainte ca alte națiuni să-i încredințeze noi obligații ca aliat al NATO. În relațiile internaționale, ca și în cele personale, încrederea se câștigă greu și se pierde ușor.

În cele din urmă, aș dori să menționez un aspect al reformei care se referă la oameni, nu la proiecte; la mentalități, și nu la matematici. *Valorile împărtășite*, intangibile, stau la baza sentimentului de apartenență la comunitatea occidentală. Ne alegem aliații așa cum ne alegem prietenii – conștient sau inconștient, simțăm trași de oameni și națiuni asemănătoare noastre.

Desigur, americanii nu sînt atît de șovini încît să creadă că aliații din NATO trebuie să joace *baseball*, să mînînce *hot-dog* sau să sărbătorească ziua de 4 Iulie. Există loc în *Alianță* pentru națiuni cu fundaluri etnice diferite, culturi diferite și majorități religioase diferite. Este însă important să împărtășim anumite idealuri civice care pot să tranșeze granițele fără efort.

În Occident, și din ce în ce mai mult în noua Românie, unele dintre cele mai prețuite valori includ spiritul deschis, integritatea și, ca să folosesc un vechi cuvînt românesc, „fair-play”-ul. Un prieten adevărat poate să nu promită multe, dar se poate conta pe ceea ce promite. Cuvîntul său este irevocabil, fie că este confirmat de o strîngere de mînă, fie de un contract. În noua Românie, pe măsură ce se dezvoltă societatea civilă și se vindecă rănile vechilor diviziuni, va spori gradul de încredere între diferitele instituții, partide politice și segmente ale societății.

În Statele Unite, punem mare preț pe diversitatea noastră etnică. Știm că ea este unul din punctele noastre cele mai puternice. Deși avem și noi partea noastră de conflict interetnic în America, ținem la idealul conform căruia diferențele din trecut nu interzic un viitor comun – un viitor care respectă tradițiile

noastre diferite. Credem că majoritățile trebuie să nu fie doar tolerante față de minorități. Dorim ca minoritățile să își aducă, în cel mai înalt grad posibil, contribuțiile sociale, economice și politice. Președintele Clinton îi place să spună: „*In America nu ne permitem să irosim nici o persoană*”. Nici România nu își permite acest lucru.

Desigur, realizez faptul că istoria României este diferită de cea a țării mele. America de Nord a fost o țară a imigranților; Europa de Sud-Est a fost o regiune a granițelor schimbătoare. Totuși, posibilitățile care permit persoanelor cu tradiții etnice diferite să trăiască în pace, prosperitate și respect reciproc sînt la fel de mari în Europa ca în America de Nord. Minoritățile naționale ale României, atît de aici cît și de peste hotare, dețin o varietate de calități și resurse, iar țara dumneavoastră are nevoie de fiecare dintre ele pentru ca să fie marea națiune care poate fi.

Mai puține griji și mai multă reformă

De exemplu, etnicii maghiari din România au în mod evident legăturile culturale care să permită accelerarea investițiilor și comerțului dumneavoastră cu Ungaria. Prin emigranții săi de origine germană și evreiască, România are relații de familie culturale și de afaceri cu Germania, Israelul și, desigur, cu America. Luați în considerare Dobrogea, una dintre regiunile cu cea mai mare diversitate etnică din Europa. Bulgarii, turcii, tătarii, ucrainenii, grecii, armenii și aromânii din Dobrogea sînt printre cei mai buni potențiali ambasadori în rîndul partenerilor comerciali ai României în zona Mării Negre. Fiecare dintre aceste minorități vă oferă un avantaj competitiv pe piața globală. Această diversitate este unul din punctele forte ale României; va fi doar în folosul dumneavoastră dacă o apreciați și o protejați.

Permiteți-mi să încheie acolo unde am început. În ultimul an, România s-a apropiat tot mai mult de calitatea de membru NATO (...). Din acest motiv, mai puține griji și mai multă reformă sînt cea mai bună strategie pentru a grăbi momentul în care veți fi invitați. Este un scop pe care îl împărtășim și un scop pe care îl putem atinge.

(Fragmente din discursul rostit la întîlnirea Asociației Manfred Woerner, 26 mai 1998, București)
(Subtitlurile aparțin redacției)

Turismul vîlcean revigorat de eclipsă

Ultimul mare eveniment astronomic al acestui sfîrșit de mileniu, eclipsa totală de soare din 11 august 1999, va avea zona optimă de vizibilitate și durata maximă (două minute și 23 de secunde, după rapoartele NASA) la Rîmnicul Vîlcea. Pregătirile sînt necesare încă de pe acum. Țări în care vizibilitatea eclipsei este mult mai redusă, precum Ungaria sau Turcia, au trecut la inițierea unor pachete de programe turistice încă din 1990.

Institute astronomice din țară și din străinătate, numeroși cercetători și observatori amatori au solicitat deja asociațiilor și organizațiilor turistice vîlceane amănunte despre regiunea Rîmnicului, despre posibilitățile de cazare, de pază a instalațiilor de observație etc. Filiala Asociației Naționale a Turismului Rural, Ecologic și Cultural (ANTREC) în colaborare cu firmele Rotarexim, Rottarymond SA au organizat în zilele de 11-13 mai manifestarea-simpozion de promovare a turismului rural, ecologic și cultural. Pînă la anul, 500 de case din zona Vîlcei vor fi disponibile pentru a primi turiști. Deocamdată, s-a început cu tricourile, pălăriuțele, șervețelele și juca „Eclipsa”.

Spectacolul eclipsei se va derula

puțin după ora 14.00, inclusiv pe litoral. O piatră de încercare și pentru stațiunile Mării Negre.

Se preconizează și derularea unor programe de educație psihologică a populației. Vor fi și superștiiișii care vor vedea eclipsa ca pe un semn al sfîrșitului lumii. Zvonurile despre cutremurul care s-ar produce cu cîteva zile înainte sau după eclipsă îi îngrijorează chiar și pe unii mai sceptici. Magda Stavinski a avertizat despre unele probleme legate de comportamentul animalelor și de traficul care va trebui întrerupt cîteva ore înaintea eclipsei, ș.a.m.d.

Zona Vîlcea este a doua din România din punct de vedere al obiectivelor turistice de cult (minăstriile Hurezi, Bistrița, Dintr-un Lemn etc.). O vizită la casele meșterilor olari din Horezu te face să nu mai uiți niciodată minunea rotitoare ce țese dintr-o bucată de lut. Culorile cu care se vopșesc ulcelele sînt făcute tot din pămînt. Am văzut o pînză de pămînt picată pe o farfurie și mi-a fost teamă s-o ating, să nu se rupă. Am spus de-ajuns și, totuși, am spus foarte puțin. Mergeți la Vîlcea, și nu numai pentru întinericul eclipsei. (Alice Taudor)

Ambasadoarea Karen Fogg ne spune „la revedere”

N. 25 iunie 1945, Londra, Marea Britanie • *Universitatea din Bristol*: B.A. în Economie și Politică (opțiune: Integrarea Europeană) (1964-1967); *Colegiul European Bruges*; diplomă de studii postuniversitare în Studii Europene (1967-1968); *Universitatea din Manchester*; M.A. (Economie) teza în relații internaționale (relații între Europa de Est și Europa de Vest în anii '60) (1968-1970) • *Universitatea din Manchester* – asistent cercetător în științe politice și relații internaționale (1968-1970); secretar general asistent al *Mișcării Europene Internaționale de la Bruxelles* (1970-1972); instructor la *Comisia EU* – organizarea seminariilor pentru uniunile de comerț ale Marii Britanii (1972-1973); reprezentant al *Comisiei CE* (din 1973-): *Diracția Generală pentru probleme sociale și locuri de muncă* (1973-1977); *Diracția Generală pentru Știință, Cercetare și Învățămînt* (1978-1980); *Diracția generală pentru Cooperare* (1986-1989); conducătorul operațiunilor *Fondului European pentru Dezvoltare în Africa Centrală* (dezvoltare rurală, sănătate, infrastructură, întreprinderi mici și mijlocii); *Diracția Generală pentru Relații Externe* (1990-1993); șeful *Serviciului operațional PHARE*; coordonator geografic al *PHARE* pentru Polonia, Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria și România; managementul programelor *PHARE* pentru reformă instituțională și dezvoltare socială (piața muncii, politică socială, sănătate, educație, relații industriale, dialog civic); conducător al *Delegației Comisiei Europene* în România (oct. 1993 – iunie 1998)

În numărul viitor al lui „22” va apărea un interviu cu doamna Karen Fogg, a cărei misiune în țara noastră se încheie la începutul lunii iunie 1998.

JAMES C. ROSAPEPE, ambasadorul SUA în România

România și NATO: „Bătînd la o ușă deschisă“

În 30 aprilie, *Senatul* Statelor Unite ale Americii a decis cu 80 de voturi pentru și 19 contra ratificarea primei extinderi a *Alianței Nord-Atlantice* spre Europa Centrală. *Senatul* a respins amendamentele care ar fi întîrziat în mod arbitrar viitoarele valori ale extinderii. Aceasta este o veste foarte bună. Confirmarea de către *Senat* a trei noi membri și declarația potrivit căreia ușa *NATO* rămîn larg deschise constituie un mare pas înainte pentru Statele Unite, pentru România și pentru pace și libertate în întreaga Europă.

Așadar, ce urmează? Și cînd? Și care sînt astăzi perspectivele României de a deveni membră *NATO*, față de anul trecut?

(...) La Madrid, în iulie anul trecut, *NATO* a luat decizia istorică de a-și deschide porțile pentru toate democrațiile cu economie de piață din Europa. Și a mers mai departe, acordînd recunoaștere deosebită reformelor impresionante din România și din alte cîteva țări. La puține zile după aceasta, președintele Clinton declara că „dacă se menține pe drumul reformei”, șansele României de a deveni membră *NATO* în viitor vor fi la fel de mari ca ale altor țări (...)

Și pe plan intern, în România, anul trecut a fost un an bun pentru aspirațiile dumneavoastră către *NATO*. S-a înregistrat un progres continuu în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor pentru dobîndirea calității de membru *NATO*. Deși creșterea economică a fost negativă în 1997, au fost puse bazele importante ale dezvoltării viitoare. Progresul în politica macroeconomică a fost substanțial. Independența băncii naționale a fost consolidată. Procesul de elaborare a bugetului a devenit mai transparent. Prețurile și piața valutară au fost liberalizate. Subvențiile extrabugetare pentru sectorul agricol de stat și cel energetic au fost drastic reduse. Adoptarea recentă a unei legislații noi privind privatizarea, băncile și vânzarea terenurilor agricole va contribui la promovarea economiei private în anii următori. Continuă să sosească noi investitori străini; în anul 1997, totalul investițiilor străine a sporit cu peste 26%. Cu toate acestea, în mod firesc sîntei nerăbdători, ca și mine de altfel, să se accelereze reformele care să ridice nivelul de trai al românilor.

Examinînd aceste date și situația de perspectivă, ministrul de Externe, domnul Andrei Pleșu, a avut dreptate... Dacă mă gîndesc bine, domnia sa de obicei are dreptate. De fapt, nu am de gînd să îl contrazic pînă cînd nu înțeleg măcar una dintre cărțile domniei sale. În orice caz, ministrul de Externe a avut dreptate, în martie, cînd a spus că românii nu trebuie să fie „nevrotici sau euforici” în privința aderării la *NATO*. Cea mai potrivită abordare a integrării în *NATO* este cea calmă.

Sînt de origine italo-americană și înțeleg că nu este întotdeauna ușor să rîmii calm, mai ales în legătură cu ceva care înseamnă atât de mult pentru tine. Dar îngăduiți-mi o sugestie, și anume aceea că, fiind mai puțin îngrijorați și făcînd mai multă reformă, veți aduce mai aproape ziua în care România va intra

în *Alianța Nord-Atlantice*.

Vorbim despre NATO, nu despre paradis

În primul rînd, vorbim despre *NATO*, nu despre paradis. În ultimele luni, am avut ocazia să călătoresc prin țară, am

fost pînă acum în Oltenia, Dobrogea, Transilvania și Banat. Pretendenții îi întreb pe români ce îi apasă cel mai mult. Nu mă surprinde că adesea sînt probleme legate de viața imediată. Creșterea prețurilor, dobînzile mari, disponibilizările, criza de locuințe, pensiile mici sînt în capul listei. Pe majoritatea dintre noi chestiunile de ordin economic ne preocupă cel mai mult; dorim să cîștigăm atît cît să ne permitem o hrană bună, îmbrăcăminte și educație pentru copiii noștri și accesul la cea mai bună îngrijire medicală pentru familiile noastre. Sondajele de opinie confirmă ceea ce sugerează judecata sănătoasă: aproape toți românii doresc ca națiunea să adere la *NATO*; cu toate acestea, aproape nimeni nu consideră aceasta ca fiind cea dintîi prioritate a țării. În această privință, ca și în multe altele, am constatat în România ceea ce am constatat și în America: judecata sănătoasă a omului de rînd este cel mai bun ghid pentru politica publică.

Din nefericire, au apărut fabulații în jurul apartenenței la *NATO*. De exemplu, unii spun că este nevoie să fii membru al *Alianței Nord-Atlantice* pentru a încuraja investițiile străine și a ajuta economia. Am convingerea că această idee este falsă. Această interpretare, în deosebi, poate avea un efect distructiv pentru că abate atenția de la măsurile care pot cu adevărat să îmbunătățească economia. Bunăoară, nu am auzit vreun investitor american care să spună că ar fi mai tentat să investează în România dacă aceasta ar fi membră *NATO*. În economiile de piață, deciziile în afaceri private au la bază calcule în dolari și în cenți, nu alianțe militare. Într-adevăr, unele dintre cele mai prospere națiuni din Europa nu sînt membre *NATO*. În Polonia, Ungaria și Cehia, investițiile străine au crescut înainte ca acestea să devină membre în *Alianța Nord-Atlantice*. Am făcut parte din lumea afacerilor în Statele Unite peste douăzeci de ani și pot să vă spun din proprie experiență că magnetii care atrag investiția străină sînt un guvern cîștit și eficient, o economie deschisă

și o forță de muncă eficientă și bine pregătită.

Preocupare contraproductivă

Preocuparea excesivă privind integrarea rapidă în *NATO* poate fi contraproductivă. Poate încuraja cosmetizări care subminează progresul la nivelul adevăratelor priorități. De exemplu, există opinii potrivit cărora unele măsuri de reformă economică importante, dar controversate ar fi fost amîinate în primăvara anului trecut, pentru a evita imaginile televizate ale protestelor de stradă înainte de reuniunea de la Madrid. Dar, dacă mai multe măsuri de reformă, chiar și controversate, ar fi fost luate anul trecut, ar fi impulsional economia românească și, ca urmare, ar fi consolidat argumentele României de integrare în *NATO* într-un viitor mai apropiat. Un alt exemplu de interpretare fabuloasă este că România ar putea să își plătească intrarea în *NATO* prin intermediul unor importante contracte de afaceri. În primul rînd, aceasta nu ajută pentru că nu este adevărat. În al doilea rînd, poate chiar să și afecteze negativ perspectivele admiterii în *NATO* pentru că sugerează faptul că România nu înțelege *NATO*, nu înțelege mecanismul economiei de piață și nu înțelege America. Tîntind apartenența *NATO*, România nu trebuie să întîrzie reformele necesare și nici să ia măsuri care să evidențieze mai degrabă imaginea țării decît să promoveze realitatea reformei.

În al doilea rînd, redobîndirea calității de membru *NATO* nu are unicătatea unei ocazii de tipul: „acum sau niciodată”. Ușa deschisă nu are un orar de închidere. Dacă România nu se va abate de la drumul pe care a pornit și va implementa reformele, întrebarea va fi cînd, nu dacă va deveni membră a *Alianței Nord-Atlantice*. Invitația ca România să adere la *NATO* ar putea fi lansată în aprilie 1999 la Washington, sau mai tîrziu. Dar, dacă vă mențineți pe acest drum, am încrederea că veți trece pragul *NATO* cu fruntea sus.

De ce sînt atît de încrezător? Pentru că parteneriatul româno-american este fundamentat pe cea mai puternică bază posibilă – valorile și interesele comune ale poporului român și poporului american. În cele două țări democratice ale noastre, guvernele vin și trec, dar angajamentele dintre popoarele noastre vor avea ultimul și cel mai durabil cuvînt. Sondajele recente arată că peste 80% dintre români doresc ca țara lor să fie admisă în *NATO*. Din cei 75% dintre americani care își exprimă o opinie, o majoritate de 2 la 1 doresc ca România să fie în *NATO*. (Declar în mod oficial că eu fac parte din această majoritate.)

Știți mai bine decît mine de ce dorii ca țara dumneavoastră să fie în *NATO*. Dar, dați-mi voie să vă spun de ce cred eu că și majoritatea americanilor vă doresc în *NATO*. Americanii văd România ca parte a familiei noastre de națiuni – familia națiunilor occidentale. Poate, ca frate latin al dumneavoastră, eu văd acest lucru ceva mai clar decît alții (...) Aveți puternice afinități cu verii dumne-

voastră din Occident. De-a lungul istoriei, mulți dintre conducătorii României au fost educați în Europa Occidentală și, din ce în ce mai mult, sînt bucurosi să o spun, în America. La sfîrșitul secolului al 19-lea și începutul secolului 20, și din nou astăzi, guvernele României au folosit instituțiile democratice occidentale drept model (...). Ceea ce va garanta în ultimă instanță integrarea României în *NATO* va fi aderența la aceste valori, ale dumneavoastră și ale noastre (...)

Iar aceste valori sînt cele care fac din *NATO* cea mai reușită alianță din istorie. Alte alianțe istorice – cum ar fi pactul sovieto-nazist din 1939 sau chiar alianța americano-sovietică din cel de-al doilea război mondial – s-au dovedit fragile, tocmai deoarece se bazau pe *realpolitik*, și nu pe afloată fundamentale. Rădăcinile lor nu erau mai puternice decît noțiunea efemeră că „dusmanul dusmanului meu îmi este prieten”.

NATO este diferită și mai bună, și de aceea mai puternică. De-a lungul istoriei, guvernele au semnat tratate care erau atît de nepopulare în rîndul popoarelor lor încît a trebuit să fie încheiate în secret. Prin contrast, *NATO* arată cu atît mai bine cu cît aruncăm mai multă lumină asupra sa. Este genul de tratat pe care marele președinte american Woodrow Wilson l-a avut în vedere atunci cînd a chemat la „convenții deschise încheiate în mod deschis”. Nu există nici un fel de secrete întinunate în legătură cu *NATO*. Ceea ce vedeți este ceea ce sîntem – o familie de națiuni democratice.

(...) Toți beneficiem deja de pe urma extinderii *NATO*. În special țările candidate au muncit din greu pentru a îndeplini o cerință-cheie a admiterii, reducerea tensiunilor cu vecinii. România și Ungaria, de exemplu, au semnat un istoric tratat bilateral care a netezit drumul către contacte mai intense și o adevărată destindere. Președinții și prim-ministrii dumneavoastră au făcut schimb de vizite; ați dublat numărul punctelor de trecere a frontierei; ați format un batalion mixt de menținere a păcii și ați inițiat planuri pentru o nouă autostradă între București și Budapesta.

Unii pesimiști spun că relațiile româno-ungare vor suferi în timpul scurtei

(Continuare în pagina 15)

Redactor-șef: **GABRIELA ADAMEȘTEANU**
Redactor-șef adjuncț: **RODICA PALADE**
Publicist comentator: **ANDREI CORNEA**
Grafician: **DAN PERJOVCSHI**

Contabil șef: **ALINA CORBU**;
Șef dep. marketing/distribuție: **MIRCEA IONESCU**;
Asistent marketing/publicitate: **MIHAELA CUCU**;
Șef departament Politic: **IULIAN ANGHIEL**;
Șef departament Cultural: **IOANA IERONIM**;
Redactori: **SANDU IORDACHE** (departament Social),
ALICE TAODOR;
Secretar general de redacție: **AURELIAN CRĂCIUN**

Diluare, abonamente: **Constantin Satalla**,
Alexandru Petrea; Corectură: **Rodica Toader**,
Mara Ștefan; Operator calculator: **Cătălina Florea**;
Casieră: **Mihaela Antonescu**;
Secretariat: **Alina Matei**.

Rubrici: **ȘERBAN ORESCU**, **EMIL HURZEANU**,
STELIUN TĂNASE, **N. R. PATAPIEVICI**, **DAN PAVEL**,
DAN PREISZ, **CRISTIAN PREDA**, **I. BOGDAN LEFTER**
(comentarii politice), **ILIE ȘERBANESCU** (comentarii
economice), **VLADIMIR TISMANEANU** (sociologia
comunistului), **DAN C. MIHAILESCU** (cronică literară),
MARIANA CELAR (viajele uitate), **ALEX ȘTEFĂNESCU**
(lîntîplări), **MAGDA CĂRNEȘU** (cultura), **IRINA DORIU**
(cronică de teatru), **N. RĂDULESCU DOBROGEA** (ecologie).

Consiliul consultativ: **32**: **MONICA IOVINESCU**,
VIHIG IERUNCA, **MIRAJ ȘORA**, **ȘERBAN**
PĂPĂCOSTEA, **SOPIN ALEXANDRESCU**,
MIRCEA MARTIN, **MIRINA ȘERBINEI**,
VLADIMIR TISMANEANU, **GABRIEL ANDRESCU**,
SORIN ANTOH, **H. R. PATAPIEVICI**.

Tipărit în Program Românește. Telemarketing: **32**.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 314.17.76, Fax 311.22.08
e-mail: r22@r22-fsa.ro
http://www.dnlb.ro/22/

Număr apărut cu sprijinul
FUNDĂȚIEI PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

ISSN 1220-5761

PS
pe scurt

Președintele Constantinescu în Canada

În continuarea vizitei sale în Canada, președintele României, Emil Constantinescu, s-a întîlnit pe 26 mai, la Ottawa, cu primul-ministru al Canadei, Jean Chrétien. Între România și Canada s-a semnat: un tratat de întrajutorare judiciară, un protocol de înțelegere asupra energiei nucleare și un acord de cooperare în materie de promovare a

comerțului internațional.

În privința continuării lucrărilor re-actorul 2 al *Centralei nucleare* de la Cernavodă, Emil Constantinescu a exprimat disponibilitatea țării noastre, dar a solicitat angajamente financiare mai favorabile și care să nu angajeze garanții guvernamentale.

Din discuții a reieșit că țara noastră se bucură în continuare de sprijinul Canadei pentru admiterea în *NATO*.

Discuțiile despre reaktorul 2 al *Centralei Nucleare* de la Cernavodă au fost reluate pe 27 mai la Toronto, unde președintele a avut o întîlnire cu conduce-

rea *Agenției Canadiene pentru Energie Nucleară*. Nu a fost semnat un acord.

O declarație a președintelui Constantinescu, preluată de cotidianul canadian *The Globe and Mail* potrivit căreia România „este tratată pe piețele financiare internaționale cu aroganță și uneori chiar cu dispreț” a stîrnit comentarii. Un alt incident a fost legat de încercarea unui importator canadian de mașini românești din Quebec de a pune sub sechestru avionul prezidențial, ca urmare a unui litigiu din anii '80 cu firmele *ARO* și *DACIA*. (I. A.)